Krishnamurti

Hayatınızla NE Yapmak İSTİYORSUNUZ?

SİSTEM YAYINCILIK

HAYATINIZLA NE YAPMAK İSTİYORSUNUZ?

J. Krishnamurti

İngilizceden Çeviren: İlker Gülfidan

SİSTEM YAYINCILIK

Sistem Yayıncılık: 698
Psikoloji-Psikodrama-Sosyoloji-Felsefe

HAYATINIZLA NE YAPIYORSUNUZ?

J. Krishnamurti

Kitabın Özgün Adı
What Are You Doing With Your Life?

Genel Yayın Yönetmeni: **Erdoğan Yenice**
Yayına Hazırlayan: **İlyas Burak**
İngilizceden Çeviren: **İlker Gülfidan**
Sayfa Düzeni ve Kapak Tasarım: **İlknur Efe**
Baskı-Cilt: **Hünkar Ofset**

© 1995 Krishnamurti Foundation of America
© 2010 Bu kitabın Türkçe yayın hakları **Sistem Yayıncılık A.Ş.**'ye aittir. Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. Basım: Haziran 2010 / 2000 adet

ISBN: 978-975-322-598-4

Yayıncı Sertifika No. 10865

SİSTEM YAYINCILIK VE MAT. SAN. TİC. A.Ş.
SİSTEM KİTABEVİ
Tarlabaşı Bulvarı, Şehit Muhtar Mah., Utarit Sok., No: 7
Taksim - Beyoğlu / İstanbul
Tel: (212) 293 83 72 pbx Fax: (212) 293 66 71
E-posta: sistem@sistem.com.tr
www.sistem.com.tr

J. Krishnamurti dünyanın dört bir yanındaki gençleri eğitti ve Kaliforniya, İngiltere ve Hindistan'da okullar kurdu. Krishnamurti şöyle diyordu: "İnsan gençken devrimci olmalı, sadece isyan halinde olmak yeterli değil... psikolojik olarak devrimci olmak hiçbir kalıbı kabul etmemek demektir."

Dalai Lama Krşhnamurti'yi "Çağın en büyük düşünürlerinden biri" olarak adlandırır.

Time dergisi Krishnamurti'yi, Rahibe Teresa ile birlikte, "20. yüzyılın beş azizinden biri" olarak ilan etti.

"Krishnamurti'nin günümüz için olan anlamının insanın kendisi için düşünmesi ve hiçbir dış din ya da ruhsal otorite tarafından etkilenmemesi olduğunu hissediyorum."

Van Morrison, Müzisyen

"Onu dinlemek veya onun düşüncelerini okumak insanın kendisiyle ve dünyayla şaşırtıcı bir sabah tazeliğiyle yüzleşmesidir."

Anne Morrow Lindbergh, Şair, Yazar

"Krishnamurti yaşamımda beni derinden etkiledi ve özgürlüğüm üzerine kendi koyduğum kısıtlamaları şahsen aşmamda bana çok yardımcı oldu."

Dr. Deepak Chopra

"Buda'nın bir söylevini dinlemek gibiydi – böylesine bir güç, böylesine kendine özgü bir otorite."

Aldous Huxley.

İÇİNDEKİLER

Önsöz 6
Giriş 8

BÖLÜM BİR 11
Kendiniz ve Hayatınız 13
Siz Nesiniz? 13
Ne İstiyorsunuz? 23
Düşünce, Düşünür ve 'Ben'in Hapishanesi 31
Sezgi, Zekâ ve Yaşamınızda Devrim 39
Kaçış, Eğlence, Haz 46
Niçin Değişmeliyiz? 54
Hayatın Amacı Nedir? 57

BÖLÜM İKİ 63
Kendini Tanıma: Özgürlüğün Anahtarı 63
Korku 63
Öfke ve Şiddet 72
Sıkıntı ve İlgi 82
Kendine Acıma, Keder, Acı Çekme 88
Kıskançlık, Sahiplenme, Haset 95
Arzu ve Özlem 104
Öz Saygı: Başarı ve Başarısızlık 111
Yalnızlık, Depresyon, Karmaşa 118
Kendini Bitirme–Kendini Geliştirme Değil–
Acı Çekmeyi Sona Erdirir 129

BÖLÜM ÜÇ 135
Eğitim, İş ve Para 135
Eğitim Nedir? 135
Kıyaslama ve Rekabet ya da İşbirliği? 144
İş: Nasıl Karar Verirsiniz? 150
Doğru Hareketin Dayanağı Nedir 159

BÖLÜM DÖRT 165
İlişkiler 166
İlişki Ne Demektir? 167
Sevgi, Arzu, Seks, Bağımlılık 175
Aile ve Toplum: İlişki mi, Yoksa Dışlama mı? 180
Doğa ve Dünya 184
Evlilik: Sevgi ve Seks 187
Tutku 200
Hakikat, Tanrı, Ölüm 203
Meditasyon Dikkattir 211
Dizin 220

Önsöz

Jiddu Krishnamurti (1895 – 1986) Hintli anne ve babadan doğdu, eğitimini İngiltere'de yaptı ve dünyanın birçok yerinde konferanslar verdi. Hiçbir kasta, milliyete veya dine bağlılık göstermedi ve hiçbir gelenekle sınırlanmadı.

20 milyonun üzerinde sözcükten oluşan öğretileri, 75'ten fazla kitap, 700 kaset ve 1200 videokasette yayımlandı. Şimdiye kadar yirmi iki dilde 4 milyon kopyanın üzerinde kitabı satıldı. Krishnamurti, Dalai Lama ve RahibeTeresa ile birlikte *Time* dergisi tarafından 20. yüzyılın beş azizinden biri ilan edildi.

90 yaşında yaşamı sona erene kadar, 65 yıl dünyayı dolaştı ve çok büyük dinleyici kitlelerine doğaçlama konuşmalar yaptı. Kendisininki de dâhil olmak üzere tüm ruhani ve psikolojik otoritenin reddi öğretilerinin ana temasıdır. Bir insanın kendini tanıma yoluyla, korkudan, şartlanmadan, otoriteden ve doğmalardan kendisini arındırması gerektiğini söyledi. Bunun düzen ve gerçek psikolojik değişim getireceğini öne sürdü. Anlaşmazlıklardan doğan çatışmalar ve şiddet dünyası hiçbir politik, sosyal veya ekonomik stratejiyle iyilik, sevgi ve şefkat dolu bir yaşama dönüştürülemez. Bu dönüşüm, hiçbir guru ve organize din olmaksızın, ancak kişilerin kendi gözlemleriyle uğrayacakları değişimle olur.

Özgün bir filozof olarak Krishnamurti'nin üstün kişiliği hem geleneksel hem de yenilikçi düşünür ve filozofları cezbetti. Devlet başkanları, David Bohm gibi seçkin fizikçiler, Birleşmiş Milletle-

rin önde gelen liderleri, psikiyatrlar, psikologlar, dini liderler ve üniversite profesörleri Krishnamurti ile diyaloga girdiler. Öğrenciler, öğretmenler ve hayatın her kesiminden milyonlarca insan onun konuşmalarını dinlemeye geldiler ve kitaplarını okudular. Bilimi ve dini, mesleki jargon kullanmayarak basitleştirdi, böylece bilim adamları da, sıradan insanlar da onun zaman, düşünce, sezgi ve ölümle ilgili tartışmalarını aynı şekilde anlayabileceklerdi.

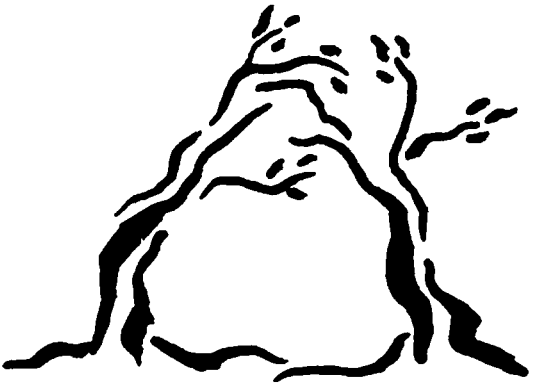
Öğretilerinin, yorumlama yetkisi olmayanlarca çarpıtılmaması ve yayımlanmaması veya öğretilerin ya da şahsın tanrılaştırılmaması özel amacıyla Amerika Birleşik Devletleri, Hindistan, İngiltere, Kanada ve İspanya gibi ülkelerde vakıflar kurdu.

Krishnamurti, Hindistan, İngiltere ve ABD'de açtığı birçok okulu kurduğunda, eğitimin sadece akademik ve entelektüel becerileri değil zihnin ve kalbin de anlaşılmasını; sadece bir insanın hayatını kazanma teknolojisini değil yaşam sanatı becerilerini de vurgulaması gerektiğini hayal etti.

Krishnamurti şöyle diyordu: "Tabii ki, okul bir insanın tümlüğünü, yaşamın bütünlüğünü öğrendiği bir yerdir. Akademik mükemmeliyet mutlaka gereklidir, ancak bir okul bundan çok daha fazlasını yapmalıdır. Okul hem öğretmenin hem de öğrencinin sadece dış dünyayı, bilgi dünyasını değil, kendi öz düşüncelerini, kendi davranışlarını da araştırdıkları bir yerdir."

Krishnamurti çalışmalarından söz ederken de, "Talep edilen veya istenen herhangi bir inanç yok, mezhepler yok, kimseyi hiçbir yönde ikna etme çabası yok ve işte ancak o zaman hepimiz aynı platformda, aynı zeminde, aynı seviyede buluşabiliriz. Ve ancak o zaman insan varlığının muhteşem olgusunu birlikte gözlemleyebiliriz" diyordu.

Kishore Khairnar
Sayhadri Araştırma Merkezi Direktörü
Krishnamurti Vakfı, Hindistan

Giriş

Sizin ve benim kendimizi beyinlerimizle, birbirimizle, varlıklarımızla, parayla, işle, seksle ne şekilde ilişkilendirdiğimiz –tüm bu doğrudan ilişkiler toplumu yaratır: Kendimizle ve birbirimizle olan ilişkilerimizin altı milyarla çarpımı dünyayı yaratır. Önyargılarımızın her birisinin bir araya toplanması, her birimizin ayrı yalnızlıklarımızın üst üste konması, içimizdeki her açgözlü hırs, her fiziksel ve duygusal açlık, her kızgınlık ve üzüntü –işte dünya biziz.

Dünya bizden farklı değil –dünya biziz. O nedenle çok basit olarak, eğer biz değişirsek, her birimiz dünyayı değiştiririz. Sadece birimiz bile değişse, bunun dalga dalga yayılma etkisi vardır. İyilik bulaşıcıdır.

Okulda bize, ebeveynlerimizi ve öğretmenlerimizi dinlememiz öğretilir. Teknolojik olarak bu mantıklıdır. Fakat binlerce nesildir hâlâ psikolojik acıyı nasıl durduracağımızı ve başkalarına nasıl bulaştırmayacağımızı öğrenemedik. Psikolojik evrim biyolojik ve bilimsel evrime ayak uyduramadı. Okulda hepimiz hayatımızı na-

sıl *kazanacağımızı* öğrenebiliriz: yaşama *sanatını* ise her birimiz kendi kendimize öğrenmek zorundayız.

Yaşam hepimizi yaralar; yalnızlıkla, kafa karışıklığıyla, başarısızlık duygularıyla, çaresizlikle. Yaşam, fakir olmakla, duygusal hastalıklarla, sokaklardaki ve evdeki şiddetle yaralar. Bize çok şey öğretir, ama hayatın acılarının şoklarıyla nasıl baş edeceğimizden nadiren söz eder. Her şey bir yana, acının nedeninin yaşamın kendisi olmayıp, başımıza gelenlere karşı olan tepkilerimiz olduğu öğretilmez. Kendini koruma duygusunun köklerine yerleşen korkumuzdur acının nedeni. Bedeni korumak doğaldır; ama "kendimiz" dediğimiz şeyi korumak doğal mıdır? Onu korumaya çalıştığımızda hissettiğimiz sıkıntının, psikolojik acının kökü olan bu "kendimiz" nedir?

Eğer zihinsel acı ve kafa karışıklığından kurtulmak için uyuşturucular, eğlence, seks, meşguliyet ile sadece kaçarsanız, acı veren sorun, üzerine tükenmişlik ve bağımlılık eklenmiş olarak hâlâ orada olacaktır. Kendimizi ifade etme yollarına göstereceğimiz dikkat, korkunun, arzunun ve öfkenin doğal olduğunu ama bu hisleri dışa vurmanın şart olmadığını veya istediğimiz her şeye sahip olamayacağımızı anlamak –bu kavrayış, aşırı zihinsel sıkıntıyı üzerine bir şey eklemeden yok eder.

Sorunlarımızın kaynağının ne olduğunu anlamak için kendimizi anlamayı öğrenmek zorundayız. Bencil olmak değil ama kendimizin düşüncelerine, duygularına, faaliyetlerine, onun biyolojik, kişisel, cinsel ve kültürel şartlanmalarına dikkat etmek: işte bu meditasyondur.

Bu konuşmalar ve yazılar, toplumun büyük aykırı kişileri gibi yaşamış bir adama aittir: asi; gezgin şair; dindar filozof; ikonoklastik* (İkonoklastik: Yerleşmiş inanç ve kurumlara karşı çıkan ç.n.) bilge; büyük buluşlar yapan bilim adamları ve psikologlar, tüm bin yılın büyük gezgin öğretmenleri gibi. Krishnamurti, 65

yıl boyunca mesajını dinlemek isteyen herkese psikolojik özgürlüğü anlattı. Çocuklar, gençler ve genç insanlar için, -alışılmış konuların yanında- kendilerini geliştirebilecekleri okullar açtı. Okulda da, konuşmalarında ve yazılarında olduğu gibi bizi özgür kılacak şeyin iç ve dış savaşlarımız değil, kendimiz hakkındaki gerçeğin olduğuna işaret etti.

Takip edilecek hiçbir yol, otorite, guru yok: ne olduğunuzu, hayatınızla, ilişkilerinizle, işinizle ilgili ne yaptığınızı keşfetmek için gerekli yetenek içinizde var. Bu kitapta söylenenleri yaşamalısınız. Kendinizde deneyene kadar, başka birisinin gerçeği insana sadece bir görüş gibi gelir. Mikroskoptan kendiniz bakmalısınız, aksi takdirde hayatın gerçek algılamasıyla değil bir değersiz sözcükler yığınıyla baş başa kalacaksınız.

Genellikle bize *ne* düşüneceğimiz öğretilir, *nasıl* düşüneceğimiz değil. Yalnızlıktan ve zihinsel acıdan nasıl kaçacağımızı öğreniriz, onları nasıl ortadan kaldıracağımızı değil.

Bu kitaptaki seçmelerin hepsi Krishnamurti'nin kitaplarından, yazılmış ve kaydedilmiş diyaloglarından ve halka açık konuşmalarından alınmıştır. Bu kitabı ve arkadaki kaynaklar listesini okuyarak deneyimleyin ve neler olacağını kendiniz görün.

Son bir not: "K", bu öğretmenin kendisine verdiği ad. Konuşmalarında ve yazılarında eril kelimeler kullandığı için sık sık kadınlardan özür dilemiştir. Öğretileri tüm insanları içine alacak şekilde kapsamlıdır.

Dale Carlson

Editör

BÖLÜM BİR

Kendiniz ve Hayatınız

KISIM BİR

Siz Nesiniz?

-1-

Zihni Anlamak

Bana öyle geliyor ki, bir insan zihnimizin nasıl çalıştığını anlamadan yaşamanın karmaşık sorunlarını anlayamaz ve çözümleyemez. Bu anlayış kitap bilgileriyle elde edilemez. Zihnin kendisi zaten oldukça karmaşık bir bilinmezdir. İnsanın kendi zihnini anlama sürecinde, her birimizin yaşamda karşılaştığımız badirelerin belki anlaşılabilir ve ötesine geçilebilir.

-2-

Bence kendi zihinlerimizin çalışma sürecini anlamak çok önemlidir...

-3-

Zihin Nedir?

Kendi zihnimizin çalışmalarını bilmiyoruz -olması gerektiği veya bizim onun olmasını istediğimiz şekilde değil, kendisinin olduğu şekilde. Zihin sahip olduğumuz ve onunla düşündüğümüz, hareket ettiğimiz ve içinde varlığımızı barındırdığımız yegâne araçtır. O zihni, her birimizde çalıştığı şekliyle, çalışma halindeyken anlayamazsak, karşılaştığımız her sorun daha karmaşık ve daha yıkıcı hale gelecektir. Onun için, bana öyle geliyor ki kişinin zihnini anlaması tüm eğitimin en temel işlevidir.

Zihnimiz nedir, sizinki ve benimki? -başka birisine göre değil. Eğer benim zihni tanımlamamı takip etmez de, beni dinlerken kendi zihninizin çalışma halindeki durumunu izlerseniz o zaman belki tüm bu düşünce konusuna girmeye değer ve bir kazanç sağlanabilir. Zihnimiz nedir? İklimin, yüzlerce yıllık geleneğin, kültür denilen şeyin, sosyal ve ekonomik etkilerin, çevrenin, fikirlerin, toplumun din, sözde bilim ve yüzeysel bilgiler yoluyla zihne yerleştirdiği dogmaların sonucu değil mi? Lütfen sadece benim yaptığım tanımlamayı değil kendi zihninizi izleyin, çünkü tanımlamanın çok az önemi var. Eğer zihnimizin çalışmalarını gözlemleyebilirsek, o zaman belki bizi ilgilendirdiği şekliyle yaşamın sorunlarıyla başa çıkabiliriz.

Zihin bilinçli ve bilinçsiz olarak ikiye ayrılır. Bu iki sözcüğü kullanmak hoşumuza gitmiyorsa yüzeysel ve saklı deyimlerini kullanabiliriz -zihnin yüzeysel kısımları ve zihnin daha derindeki katmanları. Bilinçli ve bilinçsiz bölümlerin tamamı, diğer bir deyişle, yüzeysel ve saklı bölümlerin tamamı, düşünme mekanizmamızın tümü -ki bilincinde olduğumuz yegâne kısımdır- ve esas büyük bölümü oluşturan ve bilincinde olmadığımız geriye kalan bilinç

dediğimiz şeydir. Bu bilinç zamandır ve insanların yüzyıllar süren uğraşısının sonucudur.

Çocukluktan bazı fikirlere inanmaya alıştırıldık, dogmalarla, inançlarla, teorilerle şartlandırıldık. Her birimiz çeşitli etkilerle şartlanmışız ve o şartlanmadan, o sınırlı ve bilinçsiz etkilerden düşüncelerimiz oluşuyor ve bir Komünist, bir Hindu, bir Müslüman ya da bir bilim adamı kalıbına giriyor. Çok açıktır ki, düşünce hafızanın, geleneğin geçmiş birikimlerinden oluşuyor ve zihnin bilinçli ve bilinçsiz, ya da yüzeysel ve daha derin katmanlarının bu geçmiş deneyimleriyle, hayatla karşılaşıyoruz. Hayat daima hareket halindedir, hiçbir zaman statik değildir. Ancak, zihinlerimiz statiktir. Zihinlerimiz dogma, inanç, tecrübe ve bilgiyle şartlanmış, işgal edilmiş ve kısıtlanmıştır. Bu kısıtlanmış zihinle, bu son derecede şartlanmış ve fazlaca işgal edilmiş zihinle yaşamı karşılıyoruz. Hayat, birçok karmaşık ve hızla değişen sorunlarıyla, hiçbir zaman durağan değildir ve her gün, her dakika taze bir yaklaşıma ihtiyaç duyar. O nedenle, bu hayatla karşılaştığımızda, şartlanmış ve statik zihinle devamlı hareket halinde olan yaşam arasında sürekli bir çatışma vardır. Olan budur, öyle değil mi?

Yaşamla şartlanmış zihin arasında sadece bir çatışma yoktur, böyle bir zihin aynı zamanda daha fazla sorun yaratır. Yüzeysel bilgiler edinir, doğayı, bilimi fethetmenin yeni yollarını öğreniriz. Ancak yeni bilgiler edinen zihin hâlâ şartlanmış durumdadır ve belirli bir inanç kalıbına bağlıdır.

Öyleyse sorunumuz hayatı nasıl karşılayacağımız değil de zihnin, tüm şartlanmalarıyla, dogmalarıyla, inançlarıyla, kendini nasıl özgür kılabileceğidir. Yalnızca özgür zihin hayatı karşılayabilir; yoksa herhangi bir sistem, herhangi bir inanç, belirli bir bilgiyle kısıtlanmış zihin bunu yapamaz. O halde, daha fazla sorun yaratmasak, zihinlerimizin işleyişini anlamak için sefalete, kedere bir son versek, bu çok önemli değil mi?

-4-

Benlik Nedir?

Benlik ile neyi kastettiğimizi biliyor muyuz? Bununla, düşünceyi, hafızayı, sonucu, deneyimi, adlandırılabilen ve adlandırılamayan çeşitli şekillerdeki niyetleri, var olmak veya var olmamakla ilgili bilinçli çabayı, bilinçdışının birikmiş hafızasını, ırksalı, grubu, bireyi, klanı ve bütün bunların hepsini kastediyorum. İster bir davranış şeklinde dışa vurulsun ister erdem şeklinde ruhsal olarak yansıtılsın, tüm bunları elde etmek için çabalamak benliktir. O, rekabeti, biri olma arzusunu da kapsar. Tüm bu süreç benliktir ve onunla yüz yüze geldiğimizde onun gerçekten kötü bir şey olduğunu anlarız. "Kötü" sözcüğünü bilhassa kullanıyorum, çünkü benlik bölücüdür: benlik kendi kendini kuşatır: faaliyetleri ne kadar asil de olsa ayırıcı ve tecrit edicidir. Tüm bunları biliyoruz. Öte yandan hiçbir uğraşın, çaba hissinin olmadığı ve sevginin var olduğu zaman ortaya çıkan o olağanüstü anları da biliyoruz ki o zaman benlik orada değildir.

-5-

Kendini Tanıma Bir Süreçtir

Öyleyse, her birimizin sahip olduğu sayısız sorunu anlamak için insanın kendini tanıması elzem değil midir? Ve kendinin farkında olmak – ki bir soyutlanma, geriye çekilme demek değildir – en zor şeylerden biridir. Elbette, insanın kendini tanıması elzemdir; ama kendini tanımak ilişkiden geri durmak anlamına gelmez. Ve soyutlanarak, dışarıda durarak veya bir psikologa veya bir rahibe giderek veya bir kitap vasıtasıyla, bir insanın kendini gerçek manada, tamamen, bütünüyle anlayabileceğini düşünmek kesinlikle bir hata olurdu. Çok açıktır ki, kendini tanıma bir süreçtir, ken-

di içinde bir sonuç değildir ve insanın kendini tanıyabilmesi için bir faaliyet içindeyken kendinin farkında olması gereklidir ki bu da ilişkidir. Kendinizi, insanlardan soyutlanmış, geri çekilmişken değil, ilişki halindeyken – toplumla, karınızla, kocanızla, kardeşinizle, insanlarla ilişkideyken – keşfedersiniz; ancak nasıl reaksiyon göstereceğinizi, tepkilerinizin neler olacağını keşfedebilmek olağanüstü bir zihin uyanıklığı ve algılama keskinliği gerektirir.

-6-

Siz Neyseniz, Dünya O'dur

Sizin ile sizin içinizdeki ve etrafınızdaki sefalet ve karmaşa arasındaki ilişki nedir? Tabii ki bu karmaşa, bu sefalet kendi kendine oluşmadı. Onu siz ve ben yarattık, bir kapitalist veya bir komünist ya da bir faşist toplum değil, birbirimizle olan ilişkilerimizde onu siz ve ben yarattık. İçinizden neyseniz, olduğu gibi dünyaya yansıtıldı; neyseniz, ne düşünüyorsanız ve ne hissediyorsanız, günlük yaşantınızda ne yapıyorsanız dışarıya yansıtıldı ve bunlar da dünyayı oluşturuyor. İçimizde sefil, karmaşık, düzensizsek yansımayla bu dünya olur, toplum olur, çünkü sizle benim aramdaki, benimle bir başkası arasındaki ilişki toplumdur –toplum ilişkilerimizin ürünüdür– ve eğer bizim ilişkilerimiz karmakarışık, bencil, sığ, kısıtlı, ulusalcı ise bunu yansıtırız ve dünyaya kaos getiririz.

Siz neyseniz, dünya odur. Onun için sizin sorununuz dünyanın sorunudur. Gayet tabii ki bu basit ve temel bir gerçektir, öyle değil mi? Birisiyle veya birçok kişiyle olan ilişkimizde bu noktayı bir şekilde gözden kaçırıyor gibiyiz. Toplumu yaratanın siz ve ben olduğumuzu, yaşam şeklimizle karmaşa veya düzen getirdiğimizi unutarak, bir sistemle ya da bir sisteme dayalı fikirler veya değerlerde yapılacak devrim yoluyla değişim getirmek istiyoruz. Onun için işe yakınımızdan başlamalıyız, yani geçimimizi kazanma

şeklimizde ve fikirler veya inançlarla olan ilişkimizde açığa çıkan günlük yaşantımızla, günlük düşüncelerimizle, duygularımızla ve hareketlerimizle ilgilenmeliyiz.

-7-

Sizin Mücadeleniz İnsanlığın Mücadelesidir

Topyekûn ve zenginlik katan bir devrim, siz ve ben kendimizi bütünlüklü bir süreç olarak anlamadığımız takdirde gerçekleşemez. Siz ve ben soyutlanmış bireyler değil, hayalleri, beğenileri, uğraşıları, cehaleti, çekişmeleri, çatışmaları ve sefaletiyle tüm insanlık mücadelesinin sonucuyuz. Bir insan kendini anlamadan dünyanın durumunu değiştirmeye başlayamaz. Bunu anladığınız takdirde içinizde anında mükemmel bir devrim olur, öyle değil mi? O halde hiçbir guruya ihtiyaç yoktur, çünkü insanın kendine ait bilgileri anlıktır, kulaktan dolma bilgilerin birikimi değildir veya din adamlarının öğretilerinde bulunmaz. Kendinizi bir başkasıyla olan ilişkinizde an be an keşfettiğiniz için, ilişkinin bambaşka bir anlamı vardır. Öyleyse ilişki bir esinleme, kişinin kendini keşfetmesinin daimi bir sürecidir ve bu kendini keşiften hareket doğar.

Bunun için, kendini tanıma sadece ilişki yoluyla gerçekleşir, soyutlanmayla değil İlişki eylemdir ve kendini tanıma eylem halindeyken olan farkındalığın sonucudur.

-8-

Kendinizi Dönüştürün, Dünyayı Dönüştüreceksiniz

Dünyanın dönüşmesi kişinin kendini dönüştürmesiyle olur, çünkü benlik insan varlığının toplam sürecinin bir ürünü ve bir

parçasıdır. İnsanın kendini dönüştürmesi için kendini tanıması esastır; ne olduğunuzu bilmediğinizde doğru düşünce için bir dayanak yoktur ve kendinizi tanımadan da dönüşüm olmaz.

-9-

Neden Şimdi Değişmeli?

Yaşlı ve genç arasında temel bir fark yoktur, zira her ikisi de kendi arzu ve hazlarının esiridir. Olgunluk yaşla bağlantılı değildir; anlayış ile gelir. Coşkulu araştırma ruhu gençler için belki de daha kolaydır, çünkü yaşlılar hayat tarafından hırpalanmışlardır, çatışmalar onları yıpratmıştır ve ölüm değişik biçimlerde onları beklemektedir. Bu, onların amaca yönelik araştırma yapma yeteneğinden yoksun oldukları anlamına gelmez ama onlar için daha zordur. Birçok yetişkin olgunlaşmamış ve oldukça çocuksudur ve bu da dünyadaki karmaşa ve sefalete katkıda bulunan bir unsurdur. Mevcut ekonomik ve ahlaki çöküntünün sorumlusu yaşlı insanlardır; en talihsiz zayıflıklarımızdan birisi de, başkalarının bizim için bir şeyler yapmasını ve hayatımızın seyrini değiştirmesini istememizdir. Başkalarının başkaldırmasını ve yeniden yapılandırmasını bekleriz ve sonuçtan emin olana kadar hareketsiz kalırız. Çoğumuzun peşinde olduğu güvenlik ve başarıdır; güvenlik arayan, başarıya hasret bir zihin ise akıllı değildir ve bu nedenle de bütünleşmiş hareket yeteneğinden yoksundur. Eğer bir insan kendi şartlanmalarının, kendi ırksal, ulusal, politik ve dini önyargılarının farkındaysa, yani benliğin hallerinin her zaman bölücü olduğunu fark ediyorsa; ancak o zaman bütünleşmiş hareket olabilir.

Yaşam suyu bol bir kuyudur. İnsan küçük kovalarla gelip çok az su çekebilir veya büyük tenekelerle gelerek besleyip büyü-

tecek ve geçindirecek kadar bol su alabilir. Gençlik insanın araştırma, her şeyi deneyimleme zamanıdır. Okullar, genç insanların zihinlerini sadece olgular ve teknik bilgilerle tıka basa doldurmamalı, onların yeteneklerini ve sorumluluklarını keşfetmelerine yardımcı olmalıdır. Okul onların korkusuzca, mutlu ve bir bütün halinde büyüyecekleri bir toprak olmalıdır.

-10-

Düşünce Benlik Sorununu Çözmez

Bir sorunu daha çok düşündükçe, daha çok araştırıp analiz ettikçe ve üzerinde tartıştıkça daha karmaşık hale gelir. Peki, bir soruna etraflıca ve tümüyle bakmak mümkün müdür? Bu nasıl mümkün olabilir? Zira bu, bence, en büyük zorluğumuz. Sorunlarımız katlanarak artıyor -yakında patlayacak bir savaş tehlikesi var, ilişkilerimizde her türlü rahatsızlık var- ve tüm bunları nasıl etraflıca, bir bütün olarak anlayabiliriz? Açıktır ki, sorun ancak ona tümüyle baktığımızda çözülebilir -parçalar halinde, bölünmüş olarak bakarak değil. Bu ne zaman olabilir? Gayet tabii ki ancak -kaynağı 'ben'de, benlikte, geleneğin geçmiş deneyimlerinde, şartlanmada, önyargıda, umutta, çaresizlikte olan- düşünme süreci sona erdiğinde. Bu benliği analiz ederek değil de her şeyi olduğu gibi görerek ve onu bir teori olarak değil de bir gerçek olarak fark ederek anlayabilir miyiz? -bir sonuca varmak amacıyla benliği yok etmeye çalışmak değil de benliğin, 'ben'in faaliyetini daimi hareket halindeyken görerek. Onu yok etmek veya cesaretlendirmek yönünde bir harekette bulunmaksızın ona *bakabilir miyiz*? Bütün sorun bu, öyle değil mi? Eğer her birimizdeki 'ben' merkezi -güç, makam, yetki, devamlılık, kendini koruma arzularıyla birlikte- yok olsa, emin olun ki sorunlarımız sona erer!

Benlik düşüncenin çözümleyemeyeceği bir sorundur. Düşünceye ait olmayan bir farkındalık olması gerekir. Benliğin faaliyetlerinin, kınamaksızın, haklı çıkarmaya çalışmaksızın farkında olmak -sadece farkında olmak- yeterlidir. Eğer sorunu çözmenin bir yolunu bulmak, onu dönüştürmek, bir sonuç almak amacıyla farkındaysanız, o zaman farkındalık hâlâ benliğin, 'ben'in alanı içerisindedir. İster analiz yoluyla, ister farkındalık ya da her düşüncenin sürekli incelenmesi yoluyla olsun bir sonuç peşinde olduğumuz sürece hâlâ düşünce alanı içerisindeyiz ki 'ben'in, 'Ben'in, egonun veya her ne derseniz onun alanı içerisindeyiz.

Zihnin faaliyeti var oldukça, elbette ki sevgi olamaz. Sevgi olduğunda hiçbir toplumsal sorunumuz olmayacaktır.

KISIM İKİ

Ne İstiyorsunuz?

-1-

Güvenlik, Mutluluk, Haz

Çoğumuzun aradığı şey nedir? Her birimizin istediği şey nedir? Özellikle, herkesin biraz da olsa huzur, bir tür mutluluk, bir sığınak aradığı bu huzursuz dünyada, aramaya, keşfetmeye çalıştığımız şeyin ne olduğunu bulup ortaya çıkarmak elbette önemli, öyle değil mi? Muhtemelen çoğumuz bir tür mutluluk, bir tür huzur arıyoruz; karmaşa, tartışma, çekişme, savaşlarla dolu bir dünyada biraz huzur bulabileceğimiz bir sığınak istiyoruz. Sanırım çoğumuz bunu istiyor. Onun için, aranıp duruyoruz, bir liderden diğerine, bir dini kurumdan diğerine, bir öğretmenden bir başkasına gidiyoruz.

Şimdi aradığımız mutluluk mu yoksa bize mutluluk sağlayacağını umduğumuz bir tür haz mı arıyoruz? Mutlulukla haz ara-

sında bir fark vardır. Mutluluğu *arayabilir misiniz*? Hazzı belki bulabilirsiniz, ama mutluluğu kesinlikle *bulamazsınız*. Mutluluk bir türevdir; başka bir şeyin yan ürünüdür. Öyleyse aklımızı ve kalbimizi büyük ölçüde samimiyet, dikkat, düşünce, ilgi isteyen bir şeye vermeden önce neyi aradığımızı bulup ortaya çıkarmamız gerekir; mutluluk mu, yoksa haz mı, öyle değil mi? Korkarım çoğumuz hazzı arıyoruz. Tatmin edilmek, arayışımızın sonunda bir doymuşluk hissine ulaşmak istiyoruz.

Buna karşın, eğer bir insan huzur arıyorsa, kolayca bulabilir. İnsan kendini, gözleri kapalı olarak bir amaca, bir fikre adayabilir ve orada kendine bir sığınak bulur. Elbette ki bu sorunu çözmez. Kendini sadece kuşatan bir fikre hapsetmek, çatışmadan kurtuluş değildir. Öyleyse her birimiz -hem içten, hem de görünüşte- ne istediğimizi keşfetmek zorundayız, öyle değil mi? Eğer bu konuda netsek hiçbir yere gitmemiz gerekmez, ne bir öğretmene, ne bir kiliseye, ne de herhangi bir kuruma. O nedenle zorluğumuz, kendi içimizde niyetimiz hakkında net olmamızdır, değil mi? Net olabilir miyiz? Ve bu netlik, araştırarak, en büyük öğretmenden köşedeki kilisenin sıradan vaizine kadar herkesin ne düşündüğünü öğrenerek mi oluşuyor? Bunu ortaya çıkarmak için birisine gitmek zorunda mısınız? Yine de yaptığımız budur, öyle değil mi? Sayısız kitap okuyoruz, birçok toplantıya katılıyor ve tartışıyoruz, birçok derneğe giriyoruz ve hayatımızdaki çatışmaya, ızdıraplara bir çare bulmaya çalışıyoruz. Veya tüm bunları yapmadan bulduğumuzu sanıyoruz; yani belirli bir derneğin, belirli bir öğretmenin, belirli bir kitabın bizi tatmin ettiğini, istediğimiz her şeyi onda bulduğumuzu söylüyoruz ve onun içinde kristalize olmuş ve kuşatılmış bir şekilde kalıyoruz.

Tüm bu karışıklığın içinde, daimi bir şey, kalıcı bir şey, gerçek dediğimiz bir şey, Tanrı, hakikat, ne derseniz deyin -isim önemli değil, aradığımız şey sözcük değil elbette- aramıyor muyuz? Öyleyse sözcüklere takılıp kalmayalım. İşi profesyonel hatiplere

bırakalım, Çoğumuzda kalıcı bir şey arayışı var, öyle değil mi? -kendi içimizde o kadar kararsızız ki, sıkı sıkıya sarılabileceğimiz, tutunabileceğimiz bir şey, bize güven, bir umut, daimi bir heyecan, kalıcı bir kesinlik verecek bir şey arıyoruz. Kendimizi tanımıyoruz. Olgularla, kitapların söyledikleriyle ilgili çok şey biliyoruz fakat kendimizi tanımıyoruz, doğrudan bir deneyimimiz yok.

Peki, kalıcı dediğimiz şey nedir? Bize kalıcılık sağlayacak olan veya sağlayacağını umarak aradığımız şey nedir? Kalıcı mutluluk, kalıcı haz, kalıcı belirlilik aramıyor muyuz? Bize haz verecek ve ebediyen sürecek bir şey istiyoruz. Kendimizi tüm sözcük ve deyimlerden arındırırsak ve samimi olursak, istediğimiz budur. Kalıcı memnuniyet istiyoruz.

-2-

Mutluluk Kovalanamaz

Mutlulukla neyi kastediyorsunuz? Bazıları mutluluğun istediğini elde etmek olduğunu söyleyecekler. Bir araba istiyorsun ve sahip oluyorsun, işte mutlusun. Bir sari veya giysi istiyorum; Avrupa'ya gitmek istiyorum ve bunları yapabilirsem mutluyum. En büyük politikacı... olmak istiyorum ve olabilirsem mutluyum, olamazsam mutsuzum. Öyleyse mutluluk dediğiniz istediğinizi elde etmek, yapabilmek veya başarı, asil olmak, arzu ettiğiniz herhangi bir şeye sahip olmaktır. Bir şey isteyip ona sahip olabildiğiniz sürece kendinizi tamamen mutlu hissedersiniz; o zaman sıkıntılı değilsinizdir. Ancak istediğinizi elde edemezseniz, o zaman mutsuzluk başlar. Bu, sadece zengini ve fakiri değil, hepimizi ilgilendirir. Zengin ve fakir, herkes kendisi, ailesi ve toplum için bir şeyler sağlamak ister ve eğer engellenir, durdurulurlarsa mutsuz olurlar. Fakirlerin istediklerine sahip olmamaları gerektiğini tartışmıyor ve söylemiyoruz. Sorun o değil. Mutluluğun ne olduğunu ve mut-

luluğun bilincinde olduğunuz bir şey olup olmadığını bulmaya çalışıyoruz. Mutlu olduğunuzun, çok şeye sahip olduğunuzun bilincinde olduğunuz an, o mutluluk mudur? Mutlu olduğunuzun bilincinde olduğunuz an, bu artık mutluluk değildir, öyle değil mi? Onun için mutluluğun peşinden gidemezsiniz. Alçakgönüllü olduğunuzun bilincinde olduğunuz an alçakgönüllü değilsinizdir. Öyleyse, mutluluk peşinden gidilecek bir şey değildir; kendi gelir. Fakat mutluluğu arasanız, sizden kaçınacaktır.

-3-

Haz, Zevk, Bağımlılığa ve Kaybetme Korkusuna Dönüşür

Hiçbir şeyden gerçekten zevk almıyoruz. Bir şeye bakarız, bu bizi yüzeysel olarak eğlendirir veya heyecanlandırır, neşe dediğimiz bir his duyarız. Ancak zevk, enikonu anlaşılması gereken daha derin bir şeydir.

Gençken birçok şeyden zevk ve keyif alırız -oyunlardan, giysilerden, bir kitap okumak veya şiir yazmaktan veya itişip kakışmaktan... Yaşlandıkça, hâlâ bir şeylerden zevk almak istememize rağmen içimizdeki parıltı artık yoktur; başka tür heyecanları tercih ederiz -tutku, şehvet, güç, makam.

-4-

Yaşlandıkça hayattaki şeyler anlamını kaybeder; zihinlerimiz ağırlaşır, duyarsızlaşır vs., zevk almaya çalışırız, kendimizi resimlere, ağaçlara bakmaya, oyun oynayan çocukları seyretmeye zorlarız. Bir kutsal kitabı veya diğerini okuruz ve anlamını, derinliğini, önemini keşfetmeye çalışırız. Fakat tüm bunlar bir çaba, bir zahmet, mücadele edilecek bir şeydir.

Kanımca, bu sevinç dediğimiz şeylerden zevk almayı anlamak çok önemlidir. Çok güzel bir şey gördüğünüzde ona sahip olmak, kendinize saklamak, ona benim demek istersiniz –o *benim* ağacım, *benim* kuşum, *benim* evim, *benim* kocam, *benim* karım. Onu elimizde tutmak isteriz ve tam o tutma sürecinde bir zamanlar zevk aldığınız şey yok olur, çünkü o tutmanın kendisinde bağımlılık vardır, korku vardır, dışarıda bırakma vardır. Onun için sevinç veren, bir içsel güzellik duygusu veren şey kaybolur, hayat kapalı hale gelir...

Gerçek sevinci tanımak için çok daha derinlere gitmek gerekir.

-5-

Sevinç, İsteyen "Ben"in Yokluğudur

Bir kibarlıktan diğerine, bir incelikten bir diğerine, bir zevkten bir başkasına geçebiliriz fakat hepsinin merkezinde 'ben' vardır –zevk alan, daha fazla mutluluk isteyen 'ben'; mutluluğu arayan, bekleyen, özleyen 'ben'; mücadele eden 'ben'; gittikçe daha "rafine olan" fakat asla bir sona gelmek istemeyen 'ben'. Ancak 'ben' tüm sinsi halleriyle ortadan kalktığında, insanı kendinden geçiren, acısız, yozlaşmamış, gerçek sevinç dolu, peşinden koşulamayacak derecede aşırı bir mutluluk hali ortaya çıkar. Şimdi tüm sevincimizde, tüm mutluluğumuzda yozlaşma var; çünkü ardında acı var, korku var.

Zihin, 'ben' düşüncesinin deneyimleyen, gözlemleyen, düşünen kişi olmanın ötesine geçtiğinde bozulmaz bir mutluluk olasılığı vardır. O mutluluk, kelime anlamıyla kalıcı kılınamaz. Fakat zihnimiz sürekli olacak, devam edip gidecek kalıcı bir mutluluğun peşindedir. İşte bu devamlılık arzusu yozlaşmanın ta kendisidir. Ama zihin 'ben'den kurtulduğunda, aramaksızın ve anlık olarak

gelen bir mutluluk vardır ki biriktirilemez, depolanamaz, bir kenara konulamaz. Bu tutunabileceğiniz bir şey değildir.

-6-
Güvenlik İsteriz

Güvenlik arzusu vardır. Kişi bu güvende olma arzusunu, vahşi bir hayvanla, bir yılanla karşılaştığında veya caddede karşıdan karşıya geçerken anlayabilir. Fakat başka hiçbir güvenlik şekli yoktur. Gerçekten de, baktığınız takdirde, başka hiçbir şeklin olmadığını görürsünüz. Eşinizle, çocuklarınızla, komşunuzla, ilişkiniz olan diğer kişilerle –eğer ilişkileriniz varsa– aranızda güven olsun istersiniz, ama yoktur. Anneniz, babanız olabilir, ama aranızda bir bağ yoktur; onlardan tamamen ayrısınızdır –bu konuya ayrıca gireceğiz. Hiçbir zaman, hiçbir seviyede, hiç kimseyle güven, psikolojik güven yoktur –bu gerçekleştirilmesi en zor şeydir. Bir başkasıyla psikolojik güven olamaz çünkü o da insandır, siz de; o da özgürdür, siz de. Ama ilişkilerimizde evlilik yoluyla, yeminler vasıtasıyla güvenlik isteriz –kendimize ve başkalarına yaptığımız numaraları bilirsiniz. Bu çok açık bir gerçektir, büyük analiz gerektirmez.

-7-
Güvensizlik Gerçeğinin Farkına Varmak

Bu güvensizlik hissiyle hiçbir zaman yüz yüze gelmeyiz. Tamamen güvensiz olmaktan korkarız. Bu güvensizliği anlamak oldukça fazla zekâ gerektirir. Bir insan kendini tamamen güvensiz hissettiğinde kaçacaktır. Ya da, kişi hiçbir şeyde güven bulamadığında, dengesizleşecek, her an intihar edebilecek, bir akıl hastanesine

yatabilecek veya kendini tamamen dine adamış biri olacaktır -ki hepsi aynı olup dengesizliğin değişik şekilleridir. Hiçbir güvenliğin olmadığı gerçeğinin -entelektüel, sözel, kararlı ve arzulanan bir davranış olarak yapılmaksızın- farkına varmak olağanüstü basit, açık ve uyum içinde bir yaşam gerektirir.

-8-

Niçin Bir Şey Ararız?

Hiç durmadan bir şey ararız ve niçin aradığımızı kendimize hiç sormayız. Cevap çok açıktır; tatminsiziz, mutsuzuz, şanssızız, yalnızız, sevilmiyoruz ve korku doluyuz. Tutunacak bir şeye, bizi koruyacak birisine gereksinim duyarız -babaya, anneye, vs. -ve onun için de arayıp dururuz. Aradığımızda da her zaman buluruz. Maalesef, aradığımız sürece de daima bulacağız.

Öyleyse yapılacak ilk şey aramamaktır. Anlıyor musunuz? Hepinize aramanız gerektiği, gerçeği deneyimlemeniz, gerçeği bulmanız, onun peşinden koşmanız, onu takip etmeniz, onu kovalamanız ve kendinizi disipline etmeniz, kontrol altına almanız söylenmiştir. Sonra da birisi çıkıyor ve "Bunların hiçbirini yapma. Hiç arama," diyor. Doğal olarak tepkiniz ya ona başınızdan çekip gitmesini söylemek olur, veya ona sırtınızı dönersiniz; ya da onun niçin böyle bir şey söylediğini araştırıp anlamaya çalışırsınız -kabul etmeyin, reddetmeyin ama sorgulayın. Evet, neyi arıyorsunuz?

Kendinizi sorgulayın. Arayış içindesiniz; bu yaşamda içsel olarak bir şeyin eksik olduğunu söylüyorsunuz -teknik seviyede ya da küçük bir iş veya daha çok para sahibi olmak anlamında değil. Hepimizin aradığı nedir? Arayış içindeyiz, çünkü içimizde ailemizle, toplumla, kültürle, kendimizle ilgili o kadar derin bir tatminsizlik var ki, bu harap edici, kemiren memnuniyetsiz-

liği aşmak, tatmin olmak istiyoruz. Peki, niçin memnuniyetsizlik içindeyiz? Memnuniyetsizliğin kolayca tatmin edilebileceğini biliyorum. Memnuniyetsizlik içinde olan genç bir adama -komünist veya devrimci- iyi bir iş verin, memnuniyetsizliğini tamamen unutacaktır. Ona güzel bir ev, iyi bir araba, güzel bir bahçe, iyi bir iş verin, memnuniyetsizliğinin yok olduğunu göreceksiniz. İdeolojik bir başarıya ulaştığında da memnuniyetsizlik kaybolacaktır. Fakat hiçbir zaman -bir işi olan ve daha iyi bir iş isteyen kişilere değil- neden memnuniyetsizlik içinde olduğumuzu sormayız. Hazzın ve dolayısıyla da hüznün anlamını ve tüm yapısını incelemeden önce memnuniyetsizliğin temel nedenini anlamamız gerekir.

KISIM ÜÇ

Düşünce, Düşünür ve 'Ben'in Hapishanesi

-1-

Düşünür ve Düşünce

Düşünür ile düşüncesi arasında herhangi bir ilişki var mıdır, yoksa sadece bir düşünce vardır da bir düşünür yok mudur? Eğer hiçbir düşünce yoksa düşünür de yoktur. Düşünceleriniz olduğunda bir düşünür var mıdır? Düşüncelerin süreksizliği kavrandığında düşünce, kendisine kalıcılık atfeden düşünürü yaratır; yani düşünce düşünürü yaratır, sonra da düşünür kendisini sürekli akış halinde olan düşüncelerden ayrı bir varlık olarak belirler. Öyleyse düşünce düşünürü yaratır, tersi olmaz. Düşünür düşünce yaratmaz, çünkü düşünceler yoksa düşünür de yoktur. Düşünür kendisini kaynağından ayırır ve -kalıcı denilen ve dü-

şünce tarafından yaratılan düşünür ile süreksiz veya geçici olan düşünce arasında– bir ilişki kurmaya alışır. Yani gerçekte ikisi de geçicidir.

Bu düşünceyi en sonuna kadar tamamen takip edin. Onu bütünüyle düşünün, hissedin ve ne olacağını kendiniz görün. Hiçbir düşünürün olmadığını göreceksiniz. Çünkü düşünce durduğunda düşünür durmaz. Düşünür ve düşünce olarak iki durum olduğunu zannederiz. Bu iki durum imgeseldir, gerçek değildir. Sadece düşünce vardır; düşünce yığını da 'ben'i, düşünürü yaratır.

-2-

Düşünce Depolanmış Belleğin Tepkisidir: Irk, Grup, Aile

Düşünceyle neyi kast ediyoruz? Ne zaman düşünürsünüz? Tabii ki, düşünce depolanmış belleğin nörolojik ya da psikolojik tepkisinin sonucudur. Tümüne düşünce dediğimiz, sinirlerin bir duyuya ani tepkisi ve depolanmış hafızanın psikolojik tepkisi, ırkın, topluluğun, gurunun, ailenin, geleneklerin, vs. etkileri vardır. Öyleyse düşünce süreci belleğin tepkisidir, öyle değil mi? Belleğiniz olmasaydı hiçbir düşünceniz de olmazdı; düşünce sürecini harekete geçiren belleğin belirli bir deneyime gösterdiği tepkidir.

-3-

Düşüncenin Kökeni Nedir?

Tüm düşüncenin geçmişe –geçmişle kastedilen hafıza, bilgi, deneyimdir– bir tepki olduğu açıkça görülebilir. Tüm düşünce geçmişin sonucudur. Geçmiş –ki zamandır, dündür ve o dün geçmişe doğru sonsuz bir şekilde uzar gider– zaman denilen şeydir: geç-

miş olarak zaman, bugün olarak zaman, gelecek olarak zaman. Zaman bu üç bölüme ayrılmıştır ve bir nehir gibi akar gider. Biz zamanı bu üç parçaya ayırdık ve düşünce bu bölümler içinde hapsedildi.

-4-

Hafızanın Düşünce Olarak Yeri Vardır

Düşüncenin durması gerektiğini söylemiyoruz; düşüncenin kesin bir işlevi vardır. Düşünce olmadan işe gidemezdik, nerede yaşadığımızı bilemezdik, hiçbir işlevi yerine getiremezdik.

Ancak bilincin tümünde, düşüncenin temel yapısında kökten bir devrim yapacaksak, düşüncenin tüm karmaşasıyla, yarattığı bu toplumu düzeltemeyeceğinin farkında olmamız gerekir.

-5-

Düşünce Güvenlik Arar

Düşünce güvenliğin tam özüdür, ve en burjuva zihnin istediği de budur -güvenlik, her seviyede güvenlik! İnsan bilincinde toptan bir değişim yapabilmek için, düşünce belirli bir seviyede çalışmalı, başka bir seviyede çalışmamalıdır. Düşünce normal bir şekilde günlük seviyede -fiziksel ve teknolojik olarak- bilgiyle çalışmalı ve düşüncenin hiçbir gerçekliğinin olmadığı başka bir alana kaymamalıdır. Eğer hiçbir düşüncem olmasaydı konuşamazdım. Fakat bir insan olarak, içimde kökten bir değişiklik düşünce yoluyla yapılamaz, çünkü düşünce sadece çatışmaya bağlı olarak işlev görür. Düşünce sadece çatışma üretebilir.

-6-

Neden Değişmeli?

İnsanoğlu iki milyon yıldan fazla yaşamış olmasına karşın keder sorununu çözememiştir. İnsan daima keder yüklüdür: keder onun gölgesi veya yoldaşı gibidir. Birini kaybetmenin kederi; tutkularını, hırslarını, enerjisini tatmin edememenin üzüntüsü; fiziksel acının elemi; psikolojik endişenin kederi; suçluluğun üzüntüsü; umut ve çaresizliğin hüznü -bu insanın kaderi olmuştur; bu her insanın kaderi olmuştur. Ve insanoğlu bu sorunu -kederi bilinç alanı içinde sona erdirmeyi- hep ondan kaçınarak, kederden kaçarak, onu bastırarak, kendini kendinden daha büyük bir şeyle özdeşleştirerek, kendini içkiye, kadınlara vererek, yaşamın bu endişesinden, bu acısından, bu çaresizliğinden, bu uçsuz bucaksız yalnızlık ve sıkıntısından uzak durabilmek için her şeyi yaparak -ki bunlar zamanın sonucu olan bu bilinç alanının içerisindedir- çözmeye çalışmıştır.

-7-

Keder Düşünce Yoluyla Yok Edilemez

Böylece insanoğlu hep doğru çabayı göstererek, doğru düşünerek, ahlaki yaşayarak, vs. düşünceyi kederden kurtulmanın bir yolu olarak kullandı. Düşüncenin kullanımı -akıllı düşünce ve tüm diğerleri- insanın rehberi oldu. Ancak, düşünce zamanın sonucudur ve zaman da bu bilinçtir. Bu bilincin alanı içinde ne yaparsanız yapın, keder asla yok olmayacaktır. İster bir mabede gidin, ister kendinizi içkiye vurun, ikisi de aynı şeydir. Öyleyse, eğer öğrenim varsa, insan düşünce yoluyla kökten bir değişim olasılığının olmadığını ve kederin sürüp gideceğini görür. Eğer kişi bunu görürse, o zaman farklı bir boyuta yönelebilir. 'Görmek'

sözcüğünü entelektüel, sözel anlamda değil, bu gerçeğin -kederin düşünce yoluyla yok edilemeyeceği gerçeğinin- tümüyle anlaşılması bağlamında kullanıyorum.

-8-

Olanla Yaşamak

Yani, kedere düşünce olmaksızın bakmak mümkün müdür? Bu kafanızın tamamen boşalması anlamına gelmez, ama ona bakarsınız. Ve bakmak, 'ben' hissi bakma olgusuna hiç karışmadığı zaman sadece mümkündür. Anlayabiliyor musunuz? Örneğin, benim saldırgan olduğum bir gerçektir. Ve ben, çok çocuksu, çok gülünç ve anlamsız olduğundan, saldırgan olmamak gibi aptalca bir fikri kendimden uzaklaştırdım. *Olan* benim saldırgan olduğum olgusudur. Ayrıca, bundan kurtulmak için mücadele etmenin, bunu değiştirmeye çalışmanın bir çaba gerektirdiğini ve bu gösterilen çabanın şiddetin bir parçası olduğunu da görüyorum. Buna rağmen şiddetin tamamen değiştirilmesi, dönüştürülmesi gerektiğinin farkındayım; bunda bir mutasyon olmalı.

Şimdi, bu nasıl yapılacak? Konu çok zor olduğundan bunu bir kenara atarsanız, çabasız varoluşu ve bunun sonucunda da en üstün zekâ olan en yüksek duyarlılıktaki yaşamın olağanüstü durumunu kaçırırsınız. Ve sadece bu olağanüstü bir şekilde üstünleştirilmiş zekâ zamanın sınırlarını ve boyutlarını keşfedebilir ve hatta ötesine geçebilir. Soruyu, sorunu anlıyor musunuz? Şu ana kadar ideali, *olandan* kurtulmak için bir araç veya bir teşvik olarak kullandık; bu da çelişki, iki yüzlülük, katılık, vahşet üretir. Eğer o ideali bir kenara atarsak, gerçekle baş başa kalırız. O zaman gerçeğin değiştirilmesi gerektiğini ve ufak bir sürtüşme olmaksızın değiştirilmesi gerektiğini görürüz. En ufak bir sürtüşme, mücadele, küçük bir çaba zihnin ve yüreğin duyarlılığını yok eder.

O halde ne yapılmalıdır? Kişinin yapması gereken gerçeği gözlemektir -hiçbir çeviri, yorum, özdeşleşme, suçlama, değerlendirme olmaksızın gerçeği gözlemlemek- sadece gözlemlemek.

-9-

Gözlemin Doğası

Bilirsiniz, bana bir alet tarafından ölçülen bir elektronun -bir çizelge üzerinde ölçülemeyen- belirli bir şekilde hareket ettiği söylenmişti. Fakat aynı elektron insan gözüyle bir mikroskopla incelendiğinde, insan zihninin yaptığı bu gözlem o elektronun hareket tarzını değiştirir. Yani, elektrona bakan insan o elektronda değişik bir davranışa yol açar ki, bu davranış o elektronun insan zihni tarafından gözlemlenmediği zamanki davranışından farklıdır.

Sadece gerçeği gözlediğinizde, elektronun gözleminde olduğu gibi, farklı bir davranışın olduğunu göreceksiniz. Gerçeğe hiçbir baskı olmaksızın baktığınızda o gerçek, çabasızca tam bir mutasyona, tam bir değişime uğrayacaktır.

-10-

Yalnızlık: Sadece "Ben"in Hapsinde Yaşamak

Ve yalnızlığın hüznü vardır. Hiç yalnız oldunuz mu bilmiyorum: ansızın hiç kimseyle hiçbir ilişkinizin olmadığını fark ettiğinizde... Ve bu yalnızlık bir tür ölümdür. Dediğimiz gibi, ölüm sadece yaşam sona erdiğinde olan bir şey değildir, hiçbir cevabın, hiçbir çıkışın olmaması da ölümdür. Şu da bir tür ölümdür: sonsuz bir şekilde kendi ben merkezli faaliyetinizin hapsinde olmak. Sadece bedenin bitmesi değil, kendi düşünceleriniz, kendi ızdırabınız,

kendi batıl inançlarınız, kendi ölümcül, günlük alışkanlıklarınız ve düşüncesizliklerinizin hapsinde olmanız da ölümdür.

Ve bunları nasıl sona erdireceğini de kişi kendisi bulmalıdır. Kederin sona ermesi de mümkündür.

-11-

Farkındalık

Onun için, sorgulamamız güncel sorunlarımızın çözümü için değil, zihnin -hem bilinçli hem de içinde tüm geleneklerin, hatıraların, ırksal bilginin depolandığı, derin bilinçdışı zihnin- tümüyle bir kenara konulup konulamayacağını keşfetmek yolunda olmalıdır. Zihnin hiçbir talep hissi, hiçbir baskı olmaksızın farkında olabilme yeteneğine sahip olması -salt farkındalık- halinde bunu yapabileceğini sanıyorum. Bunun en zor şeylerden -bu derece farkında olmak- biri olduğunu düşünüyorum, çünkü sürekli acil sorunlarımız ve onların acil çözümleriyle kuşatılmış durumdayız ve o nedenle de yaşamlarımız çok yüzeysel.

-12-

Doğru Düşünme ve Farkındalık

Doğru düşünce ve doğru düşünmek iki farklı durumdur. Doğru düşünce sadece bir kalıba, bir sisteme uyumdur. Doğru düşünce statiktir; sürekli seçim sürtüşmelerini içerir. Doğru düşünmek veya gerçek düşünmek keşfedilecek bir şeydir. Öğrenilemez. Uygulaması yapılamaz. Doğru düşünmek anlık bir kendini tanıma hareketidir. Bu kendini tanıma hareketi ilişkinin farkındalığında vardır...

Doğru düşünmek sadece belirli bir grup düşünce ve duygunun değil, tüm düşüncelerin ve duyguların, her düşüncenin ve duygunun farkındalığımda ortaya çıkar.

-13-

Düşünce Asla Özgür Olamaz

Öyleyse, düşüncemizin belleğin tepkisi, belleğin de mekanik olduğunu net bir şekilde anlamalıyız. Bilgi her zaman eksiktir ve bilgiden kaynaklanan düşünce de daima sınırlıdır, kısmidir ve hiçbir zaman özgür değildir. Yani düşüncenin hiçbir özgürlüğü yoktur. Ancak, düşüncenin bir süreci olmayan ve içinde zihnin tüm çatışmalarının ve üzerindeki tüm etkilerin farkında olduğu bir özgürlüğü keşfetmeye başlayabiliriz.

KISIM DÖRT

Sezgi, Zekâ ve Yaşamınızda Devrim

-1-

Akıl Zekâ Değildir

Aklı eğitmek zekâyla sonuçlanmaz. Zekâ, daha ziyade kişi hem akılca hem de duygusal olarak mükemmel uyum içinde hareket ettiğinde ortaya çıkar. Akıl ve zekâ arasında çok büyük bir fark vardır. Akıl sadece duygudan bağımsız hareket eden düşüncedir. Akıl, duygu dikkate alınmadan, belirli bir yönde eğitildiğinde kişi harika bir akla sahip olabilir ama zekâya sahip olamaz, çünkü zekâda mantık yürütmenin yanı sıra hissetmenin doğal yeteneği de vardır; zekâda her iki yetenek de eşit olarak, yoğun ve uyumlu bir şekilde bulunur.

Şimdi modern eğitim, sevginin uyumlu niteliği olmaksızın, giderek daha çok yaşam yorumları ve teoriler sunarak aklı geliştiriyor. Bu yüzden, çatışmadan kaçmak için kurnaz zihinler geliştirdik; dolayısıyla, bilim adamlarının ve filozofların açıklamalarıyla yetiniyoruz. Zihin -akıl- bu sayısız açıklamalarla tatmin oluyor, ancak zekâ tatmin olmuyor, çünkü anlamak için zihin ve yüreğin tam bir uyum içinde hareket etmeleri gerekir... Yaşama sadece aklınız yerine zekânızla da yaklaşana kadar dünyadaki hiçbir sistem insanı bitmek bilmeyen ekmek kavgasından kurtaramayacaktır.

-2-

Zekâ, Farkındalık, Sorunları Yok Edebilir

Tüm düşünce açıkça şartlanmıştır; özgür düşünme diye bir şey yoktur. Düşünme asla özgür olamaz; düşünme şartlanmışlığımızın, geçmiş deneyimlerimizin, kültürümüzün, iklimimizin, sosyal, ekonomik, politik geçmişimizin sonucudur. Okuduğunuz kitaplar ve yaptığınız işlerin kaynağı hep geçmiştedir ve her düşünce o geçmişin sonucu olmalıdır. Onun için farkında olabilirsek -ve şu anda farkında olmanın ne ifade ettiğine, ne anlama geldiğine girebiliriz- belki de iradenin işlevi, zihnin şartlanmışlığını yok etme kararlılığı olmaksızın zihni şartlanmışlıktan kurtarabiliriz. Çünkü karar verdiğiniz anda arzulayan bir varlık, "Zihnimin şartlanmışlığını kaldırmalıyım," diyen bir varlık vardır. Bu varlığın kendisi, belirli bir sonuca ulaşma arzumuzun sonucudur, yani çatışma başlamıştır bile. Öyleyse şartlanmışlığımızın farkında olmamız, sadece farkında olmamız -hiçbir çatışma olmaksızın- mümkün müdür? İşte o farkındalık, eğer izin verilirse, belki de sorunları ortadan kaldırabilir.

-3-

Anlayış Beyin Sakinken Ortaya Çıkar

Şimdi, ne zaman anlıyorsunuz, ne zaman anlayış vardır? Bir saniye için bile olsa, zihin çok dingin olduğunda anlayışın var olduğunu fark ettiniz mi bilmiyorum; düşünce söze dökülmediğinde anlayışın parıltısı vardır. Bunu deneyin; düşüncenin yok olduğu, dolayısıyla zihnin onun gürültüsüyle dolmayıp dingin olduğu zaman, sahip olduğunuz anlayış parıltısını, o olağanüstü sezgi hızını göreceksiniz. Öyleyse herhangi bir şeyi anlamak -modern bir resmi, bir çocuğu, karınızı, komşunuzu, her varlığın içindeki gerçeği anlamak- sadece zihin çok dingin olduğunda gerçekleşebilir. Ancak bu tür bir dinginlik yetiştirilemez, çünkü eğer dingin bir zihin yetiştirirseniz, o dingin bir zihin olmaz, o ölü bir zihindir.

Tüm bunları tecrübe edenler için oldukça açık olduğu gibi, anlamak için dingin, sakin bir zihne sahip olmak şarttır. Bir şeyle ne kadar çok ilgiliyseniz, anlama niyetiniz o kadar fazla, zihniniz de o kadar yalın, net ve özgürdür. O zaman sözle anlatım biter. Sonuçta, düşünce sözcüktür, araya giren de sözcüktür. Meydan okuma ile tepkinin arasına giren sözcükler perdesi olan hafızadır. Meydan okumaya tepki gösteren sözcüktür ki biz buna düşünce deriz. Onun için gevezelik eden, kendini sözlerle ifade eden zihin gerçeği anlayamaz -soyut bir gerçeği değil, ilişkideki gerçeği. Soyut gerçek yoktur. Ancak gerçek çok inceliklidir. Takip edilmesi zor olan da bu inceliktir. Soyut değildir. Öylesine hızlı, öylesine gizemli bir şekilde gelir ki, zihin onu tutamaz. Gecenin karanlığındaki bir hırsız gibi, onu beklemediğiniz bir zamanda gizlice gelir. Onu kabulünüz sadece hırsın bir davetidir.

O nedenle sözcüklerin ağında hapsedilmiş bir zihin gerçeği anlayamaz

-4-

İrdeleme Zekâyı Sakatlar

Size bir şey tavsiye etmek isterim; yapılması gereken ilk şey niçin belirli bir şekilde düşündüğünüzü ve neden belirli bir şekilde hareket ettiğinizi anlamaktır. Değiştirmeye çalışmayın, düşüncelerinizi ve duygularınızı irdelemeyin; ama neden belirli bir alışkanlıkla düşündüğünüzün ve hangi güdüyle hareket ettiğinizin bilincinde olun. İrdeleyerek güdüyü ve diğer bazı şeyleri keşfedip anlayabilirsiniz, ama bunlar gerçek şeyler olmayacaktır; bunlar ancak düşüncenizin ve duygunuzun harekete geçtiği anın yoğun bir şekilde farkında olduğunuz zaman gerçek olacaktır; işte o zaman onların olağanüstü inceliğini, mükemmel hassasiyetini anlayacaksınız. "Yapılmalı" ve "yapılmamalı" baskısı altında olduğunuz müddetçe düşünce ve duygunun bu hızlı gezintisini asla keşfedemeyeceksiniz. Ve eminim ki sizler "yapılmalı" ve "yapılmamalı" okulunda yetiştirildiniz, onun için de düşünce ve duyguyu yok ettiniz. Sistemler, metotlar ve öğretmenleriniz tarafından elleriniz kollarınız bağlandı, kötürüm bırakıldınız. Onun için tüm bu "yapılmalı" ve "yapılmamalı"ları bir kenara bırakın. Bu ahlaksızlık olacağı anlamına gelmez, ama hiçbir zaman "yapılmalı" ve "yapılmamalı" demeyen bir zihnin bilincinde olun. O zaman, bir sabah yeni bir çiçeğin açması gibi, çalışan, kavrayış yaratan zekâ ortaya çıkacaktır.

-5-

"Ben"den Kurtulmak

Zihni tüm şartlanmalardan kurtarmak için onun düşüncesiz bütünlüğünü görmeniz gerekir. Bu bir muamma değildir; tecrübe

edin göreceksiniz. Düşüncenin olmadığı herhangi bir şey görüyor musunuz? Tüm bu tepkinin sürecini işin içine sokmaksızın hiç dinlediniz mi, hiç etrafınıza baktınız mı? Düşünce olmaksızın görmenin olanaksız olduğunu, hiçbir zihnin şartlanmamış olamayacağını söyleyeceksiniz. Bunu söylediğiniz zaman, kendinizi zaten düşünceyle bloke etmiş oluyorsunuz, çünkü doğrusu bunu bilmiyorsunuz.

Öyleyse, zihin, şartlandığının farkında olabilir mi? Olabileceğini sanmıyorum. Lütfen deneyimleyin. Bir Hindu, bir Sosyalist, bir komünist, o veya bu olduğunuzun, doğru veya yanlış olduğunu söylemeden, sadece farkında olabilir misiniz? Sadece görmek çok zor bir görev olduğundan, bunun mümkün olmadığını söyleriz. Şunu söyleyebilirim ki, ancak şartlanmaların getirdiği tepkiler olmaksızın varlığınızın bu bütünlüğünün tümüyle ve derinlemesine farkında olduğunuzda -bu "ben"den gerçek anlamda kurtuluştur.

-6-

Cehalet Kendini Tanımamaktır

Cehalet benliğin hareket tarzlarını bilmemektir ve bu cehalet yüzeysel faaliyetler ve reformlarla ortadan kaldırılamaz; kişinin benliğin tüm ilişkilerindeki hareket ve tepkilerinin sürekli farkındalığı ile ortadan kaldırılabilir.

Sadece çevre tarafından şartlanmayıp aslında çevrenin kendimiz olduğunun -ondan ayrı bir şey olmadığımızın- farkına varmalıyız. Düşüncelerimiz ve tepkilerimiz, bir parçası olduğumuz toplumun bize empoze ettiği değerler tarafından şartlanmıştır.

-7-

İnsan Beynimiz "Ben" ve "Ben Olmayan" Arasındaki Ayrımda Yanlış Yolu Seçti

İçimizde hepsi "ben" ve benlik etrafında dönen birçok öz olduğu için hiçbir zaman tüm çevrenin kendimiz olduğunu göremeyiz. Benlik, aslında, sadece değişik şekillerdeki arzular olan bu özlerden oluşmuştur. Bu arzular kümesinden, ana karakter, düşünür, "ben"in ve "benim"in iradesi doğar; böylece ben ile ben olmayan, ben ile çevre veya toplum arasındaki ayırım belirlenir. Bu ayırım içsel ve dışa dönük çatışmaların başlangıcıdır.

Tüm bu sürecin bilinçli ve gizli farkındalığı meditasyondur; ve bu meditasyon vasıtasıyla arzuları ve çatışmalarıyla benlik aşılır. Eğer kişi benliği koruyan etki ve değerlerden arınacaksa kendini tanıması şarttır; ve sadece bu arınmada yaradılış, gerçek, Tanrı -veya ne ad vermek isterseniz o- vardır.

Fikir ve gelenek, en küçük yaşlarımızdan itibaren düşüncelerimizi ve duygularımızı şekillendirir. En yakın tesir ve izlenimler tüm bilinçli ve bilinçdışı yaşamımızın seyrini şekillendiren güçlü ve kalıcı bir etki yaratır. Kurallara uyum, eğitimle ve toplumun etkisiyle, çocuklukta başlar.

Taklit etme arzusu yaşamımızda sadece yüzeysel seviyelerde değil, derinlerde de var olan çok güçlü bir faktördür. Bağımsız düşünce ve duygulara sahip olduğumuz çok nadirdir. Olduğumuzda da bunlar önemsiz tepkilerdir ve o nedenle de kabul edilmiş kalıplardan bağımsız değildirler, çünkü tepkide özgürlük yoktur...

İçsel olarak bağımlı olduğumuzda geleneklerin üzerimizde büyük bir baskısı vardır; geleneksel çizgide düşünen bir zihin de yeni olanı keşfedemez. Kurallara uyarak sıradan taklitçiler, zalim toplumsal çarkın dişlileri haline geliriz. Önemli olan bizim ne düşündüğümüzdür, başkalarının bizim ne düşünmemizi *istedikleri*

değil. Geleneklere uyum gösterdiğimizde, kısa zamanda olmamız gerekenin önemsiz kopyaları haline geliriz.

Olmamız gereken bu taklidi korku üretir: ve korku da yaratıcı düşünceyi öldürür. Korku zihni ve yüreği köreltir, böylece yaşamın tüm anlamına, kendi üzüntülerimize, kuşların hareketlerine, başkalarının gülümsemelerine ve sefaletine karşı duyarsız oluruz.

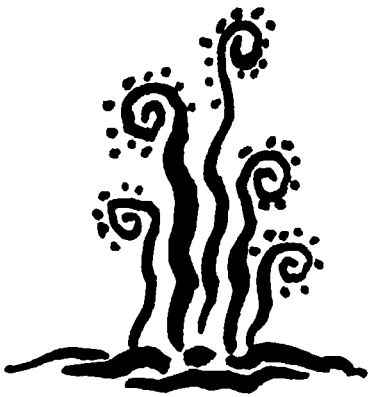
-8-

Bilgi, Bilgelik, Zekâ

Bilgi zekâyla kıyaslanabilir değildir, bilgi bilgelik değildir. Bilgelik pazarlanabilir değildir, öğrenmenin ve disiplinin bedeliyle satın alınabilir bir meta değildir. Bilgelik kitaplarda bulunmaz; biriktirilemez, ezberlenemez veya depolanamaz. Bilgelik benliğin reddi ile ortaya çıkar. Açık bir zihne sahip olmak öğrenmekten daha önemlidir; açık bir zihne sahip olmak da onu bir sürü bilgiyle tıka basa doldurmakla değil, kendi düşünce ve duygularımızın farkında olarak, kendimizi ve üzerimizdeki etkileri dikkatlice gözlemleyerek, başkalarını dinleyerek, zenginleri ve fakirleri, güçlüleri ve düşkünleri izleyerek mümkün olur. Bilgelik, korku ve baskıyla değil, insan ilişkilerindeki günlük olayların gözlemi ve anlaşılmasıyla olur.

Zekâ akıldan çok daha büyüktür, çünkü zekâ mantık ve sevginin birleşmesidir; fakat zekâ sadece insan kendini tanıdığında ve kendisinin tüm sürecinin derin anlayışı içinde olduğunda vardır... Kolektif ve kişisel olarak tüm şartlanmalarımızın ve onların etkilerinin farkında olmalıyız. Ancak kişi, tüm çelişen arzu ve hedefleri, umut ve korkularıyla benliğin faaliyetlerinin tümüyle farkında olduğunda, benliğin ötesine geçme olasılığı vardır.

Sadece sevgi ve doğru düşünme, gerçek devrimi, içimizdeki devrimi getirecektir.

KISIM BEŞ

Kaçış, Eğlence, Haz

-1-

Teknoloji Giderek Daha Fazla Boş Zaman Yaratıyor

İnsan, otomasyonla, sibernetiğin gelişmesiyle, elektronik beyinlerle vs. giderek daha fazla boş zamana sahip oluyor. Bu boş zaman, meşguliyetler -dini meşguliyetler veya çeşitli eğlencelerle meşguliyetler- veya insanlar arası ilişkilerdeki giderek artan yıkıcı amaçlar için kullanılabilir; ya da bu boş zamanda kişi kendi içine döner. Sadece bu üç olasılık vardır. Teknolojik olarak aya gidebilir, ama bu insan sorununu çözmeyecektir. Kiliseye veya bir mabede gitmek, inançlar, dogmalar, kutsal kitapları okumak -tüm bunlar bir çeşit eğlencedir. Ya da kişi derin bir şekilde içine dönecek, insanın yüzyıllar boyunca yarattığı her türlü değeri sorgulayacak ve beynin önemsiz ürününden başka bir şey olmadığını araştıracaktır. Dünyanın her yerinde çeşitli uyuşturucular alarak,

toplumdaki her türlü faaliyeti reddederek vs. kurulu düzene isyan eden birçok insan toplulukları var.

Lütfen, ben hiçbir uyuşturucu kullanmadım, çünkü benim için herhangi tür bir uyarıcı – ister bir konuşmacıyı dinlemek ve sonucunda uyarılmak, ister içki veya seks veya uyuşturucu ya da ayine gitmek ve belirli bir duygusal ruh haline girmek olsun– tamamen zararlıdır, zira hangi şekilde ve ne kadar incelikli olurlarsa olsunlar tüm uyarıcılar zihni donuklaştırır, çünkü zihin o uyarıcıya bağımlıdır. Uyarıcı belirli bir alışkanlık yaratır ve zihni ahmaklaştırır.

-2-

Kaçışlar Kendimizi Unutmak Arzusudur

Tüm çatışmalarımız, tüm ihtiraslarımız, çok küçük, çok miniktir. Onun için kendimizi bir şeyle özdeşleştirmek isteriz. Bu Tanrı değilse devlettir, ... hükümettir, yöneten insanlardır, toplumdur. Bunlar değilse, ütopyadır, çok uzaklarda olan bir şey, kuracağımız harika bir toplum; ve bu toplumu kurarken birçok insanı yok edersiniz, ama bu da sizin için aslında pek önemli değildir. Tüm bunların hiçbirine inanmıyorsanız, iyi vakit geçirmeye, kendinizi maddi şeylerle avutmaya inanıyorsunuzdur. Böyle bir insana materyalist, kendisini manevi dünyada unutan birine ise ruhani denir. Her ikisinin de amacı aynıdır –birisi kendini sinemalarda avutur, diğeri ise kitaplarda, ayinlerde, nehir kıyılarına oturmuş meditasyon yaparak, her şeyden el çekerek– hiçbir sorumluluk altına girmemek, bir tür faaliyette bulunarak ya da bir şeye tapınarak kendini kaybetmek. Yani, bir kendini kaybetme arzusu vardır, çünkü kişi kendini çok küçük hissetmektedir. Gençken benlik size o kadar da küçük gelmeyebilir. Fakat yaşınız ilerledikçe benliğinizdeki cevherin küçüklüğünü ve değerinin ne kadar az

olduğunu görürsünüz; nitelikleri az, mücadeleler, acılar, üzüntülerle dolu bir gölge gibidir, hepsi bu. O nedenle insan ondan sıkılır ve kendini unutmak için başka şeylerin peşine düşer. Hepimizin yaptığı budur. Zenginler kendilerini gece kulüplerinde, eğlencede, arabalarda, seyahatlerde unutmak isterler. Akıllı olanlar yeni şeyler keşfetmek, olağanüstü inançlara sahip olmak amacıyla, aptallar ise başkalarını izlemek, onlara ne yapacaklarını söyleyecek gurulara sahip olmak için kendilerini unutmak isterler. Hırslı olanlar ayrıca bir şey yaparak kendilerini unutmak isterler. Öyleyse, hepimiz olgunlaştıkça, yaşlandıkça kendimizi unutmak isteriz ve onun için de kendimizi özdeşleştirecek daha büyük bir şey bulmaya çalışırız.

-3-

Köleliği Yaratan Gerçekten Kaçmaktır

Toplu kaçış güvenliğin en yüksek şeklidir. Gerçekle yüzleştiğimizde belki bir şeyler yapabiliriz; ama gerçekten kaçmak bizi aptallaştırır ve donuklaştırır, duygunun ve karmaşanın esiri yapar.

-4-

Bağımlılık Yaşamlarımızın Boşluğuna İşaret Eder

Müziğe sıkıca sarılmamıza, güzelliğe sahip olmamıza neden olan duyarlık arzusudur. Dışa dönük çizgi ve şekle bağımlılık sadece kendi varlığımızın boşluğunu gösterir ki onu müzik, sanat, bilinçli sessizlikle doldururuz. Bu değişmez boşluğun duygularla doldurulması veya örtülmesi nedeniyledir ki olanın, ne olduğumuzun ebedi korkusu vardır. Duyguların bir başlangıcı ve bir sonu vardır, tekrarlanabilir ve büyütülebilirler; ama bir şeyi yaşa-

mak zamanın sınırları içinde değildir. Asıl olan duyuların peşinde koşarken ihmal edilen bir şeyi yaşamaktır. Duyular sınırlıdır, kişiseldir, çatışma ve sefalete neden olur; ama bir şeyi yaşamak, ki bir tecrübenin tekrarından tamamen farklıdır, sürekli değildir. Sadece bir şeyi yaşamakta yenilenme, dönüşüm vardır.

-5-

Seks Neden En Evrensel Kaçıştır?

Seks neden yaşamımızda böylesine bir sorun haline geldi? Hiçbir sınırlama, endişe, korku olmaksızın, mahkûm etmeden seks konusuna bir bakalım. Niçin bir sorun haline geldi? Kesinlikle, birçoğunuz için seks bir sorundur. Neden? Muhtemelen niçin sorun olduğunu kendinize hiç sormadınız. Haydi, neden olduğunu bulalım.

Seks bir sorundur, çünkü o eylemde sanki "ben" tamamen yokmuş gibi gözükür. O anda mutlusunuzdur, çünkü kendinizin bilincinde olmak, "ben", o an için durmuştur; ve doğal olarak bu hissin -geçmiş ve gelecek olmaksızın, içinde mükemmel mutluluğun olduğu "ben"den vazgeçmenin, tam bir birleşme ve bütünleşmeyle gelen mutlak mutluluğun- daha fazlasını arzulamak en önemli şey haline gelir. Öyle değil mi? Bana saf sevinç veren, kendimi tamamen unutturan bir şey olduğundan, bu hissi daha çok, daha çok isterim. Şimdi, peki neden daha fazlasını isterim? Çünkü başka bir yerde çatışma içindeyim, başka bir yerde, varoluşun tüm farklı düzeylerinde "ben"in güçlendirilmesi vardır. Ekonomik, sosyal ve dini olarak sürekli kişinin kendinin bilincinde olması şişirilmektedir ki, bu da çatışmadır.

Sonuçta, sadece çatışma olduğunda kendinizin bilincindesinizdir. Kendinin bilincinde olmak, doğası itibarıyla çatışmanın sonucudur, onun için başka her yerde çatışma içindeyiz. Mal ve

mülkle, insanlarla, fikirlerle olan tüm ilişkilerimizde çatışma, acı, mücadele, ızdırap vardır; fakat sadece bu eylemde tüm bunlar ortadan kalkar. Başka her şey sizi ızdıraba, hengâmeye, çatışmaya, karmaşaya, düşmanlığa, savaşa, yıkıma sürüklerken, size mutluluk verdiği için onun daha fazlasını istemeniz doğaldır; o nedenle de seks eylemi en temel, en önemli şey haline gelir. O halde sorun kesinlikle seks değil, kendimizi "ben"den nasıl kurtaracağımızdır. "Ben"in olmadığı varoluş halini, sadece birkaç saniye için de olsa, sadece bir gün için de olsa tattınız, istediğinizi yaptınız; ve öte yanda "ben"in olduğu yerde çatışma var, ızdırap var, kavga var. Onun için "ben"in olmadığı düzeye sürekli özlem vardır. Fakat temel sorun farklı düzeylerdeki çatışma ve "ben"in nasıl reddedileceğidir. O eylemde anlık olarak bulduğunuz, tüm çatışmalarıyla "ben"in yok olduğu mutluluğu arıyorsunuz. Veya baskı yoluyla kendinizi disipline sokar, mücadele eder, kendinizi kontrol altına alır, hatta yok edersiniz ki, bu da çatışmadan kurtulmanın bir yolunu aradığınız anlamına gelir, çünkü çatışmanın yok olmasıyla sevinç ortaya çıkacaktır. Eğer çatışmadan kurtulursanız, varoluşun tüm düzeylerinde mutluluk vardır.

-6-

Hazzın Nesi Yanlıştır?

Şimdi... insan niçin haz duymasın? Güzel bir gün batımı, güzel bir ağaç, geniş, kıvrılan bir nehir, güzel bir yüz görürsünüz ve ona bakmak büyük bir haz, keyif verir. Bunun nesi yanlış? Bana öyle geliyor ki karmaşa ve ızdırap o yüz, o nehir, o bulut, o dağ bir anı olduğunda ve hafıza hazzın daha büyük ölçüde devamlılığını istediğinde başlıyor; bu tür şeylerin sürekli tekrarlanmasını istiyoruz. Bunu hepimiz biliyoruz, Ben bir şeyden haz duydum, siz bir şeyden keyif aldınız, hemen tekrarlanmasını isteriz. İster cinsel, ister sanatsal ya da entelektüel veya bu türden olmayan bir şey olsun,

mutlaka tekrarlanmasını isteriz ve sanırım o zaman haz zihni kararmaya, gerçek olmayan sahte değerler yaratmaya başlar.

Önemli olan hazzı anlamaktır, ondan kurtulmak değil -bu çok aptalca olur. Hiç kimse hazdan kurtulamaz. Fakat hazzın doğasını ve yapısını anlamak elzemdir; çünkü yaşam sadece hazsa ve insanın istediği de oysa, o zaman hazla birlikte ızdırap, karmaşa, yanılsamalar, yarattığımız sahte değerler de ortaya çıkar; ve bu nedenle de netlik yoktur.

-7-

Haz Tatmin Edilmediğinde

İnsan kişisel başarının verdiği tatmin hazzını, birisi olmanın, bir yazar, bir ressam, büyük bir adam olarak tüm dünyada tanınmanın hazzını anlar mı? İnsan hükmetmenin hazzını, paranın verdiği hazzı, fakirlik* yemini (dünya nimetlerinden vazgeçmek üzere edilen dini bir yemin ç.n.) etmenin hazzını, birçok şeyden alınan hazzı anlar mı? Ve insan hazza ulaşılamadığında düş kırıklığının, burukluğun, kinizmin başladığını anlar mı? Onun için insanın sadece fiziksel olarak değil, psikolojik olarak da tüm bunların farkında olması gerekir; o zaman insan şunu sormaya başlar: Hazza kıyasla arzunun yeri nedir?

-8-

Haz Yalnızlıktan Kaçış mıdır?

Bilirsiniz, iki tür boşluk vardır. Zihnin kendine baktığı ve "Ben boşum" dediği boşluk vardır; bir de gerçek boşluk vardır. Doldurmak istediğim bir boşluk var, çünkü o boşluğu, o yalnızlığı,

o ayrı konulmayı, o her şeyden tamamen koparılmış olma hissini sevmiyorum. Hepimiz yüzeysel olarak, tesadüfen ya da çok derinden bu hissi duymuşuzdur. Ve bu hissi duyduğunda insan ondan kaçmak, onu bilgiyle ya da bir erkekle kadın arasındaki mükemmel bir birleşme isteği vs. gibi ilişkiler yoluyla örtmeye çalışır. Gerçekten de olan budur, öyle değil mi? Ben hiçbir şey icat etmiyorum. Kişi kendini çok fazla değil -bu daha sonra olur- birazcık gözlemlediyse bunun bir gerçek olduğunu bilir. Onun için insan bu tükenmez yalnızlık hissinin, zihnin kendisine boş diye bakarak yarattığı boşluğun olduğu yerde aynı zamanda bir dürtünün, bir şeye ulaşmak için müthiş bir gayretin, bunu örtecek bir şey bulma arayışının olduğunu anlamaya başlar.

Yani insan bilinçli veya bilinçsiz olarak bu durumun -*boşluğun* demek istemiyorum, çünkü boşluk güzel bir sözcüktür- farkındadır. Bir fincan ya da bir oda boşken faydalıdır; fakat fincan doluysa veya oda mobilyayla doldurulmuşsa yararsızdır, Çoğumuz boş olduğumuzdan, kendimizi her türlü gürültüyle, hazla ve kaçışın her türlüsüyle doldururuz,

-9-

Hazzı Anlamak Onu Yadsımak Değildir

Bu hazzı anlamadan üzüntüyü sona erdirmenin yolu yoktur...

Hazzı anlamak onu yadsımak değildir, çünkü zevk almak gibi haz da yaşamın temel taleplerinden biridir. Güzel bir ağaç, güzel bir güneş batışı, bir yüzde güzel bir gülümseme, bir yaprak üzerinde ışık gördüğümüzde bundan gerçekten zevk alırız, bunda büyük keyif vardır.

-10-

İşin İçine Düşünceyi Karıştırmayın

Yaşam ve güzellik dolu olağanüstü bir şey gördüğünüzde işin içine düşüncenin girmesine asla izin vermemelisiniz, çünkü düşünce eski olduğundan işin içine girdiği anda bu güzelliği hazza dönüştürecek ve o nedenle de haz, daha çok ve daha çok haz isteği doğacak; ve bu sağlanamadığında da çatışma olacak, korku olacaktır. Öyleyse, bir şeye düşünce olmaksızın bakmak mümkün müdür?

KISIM ALTI

Niçin Değişmeliyiz?

-1-

Değişin, O Zaman Dünyayı Değiştirirsiniz

Şimdi, "ben"'i anlamak için -ki tek başına kökten bir devrimi, bir yeniden doğuşu yaratabilir- onun tüm sürecini anlama niyetinin olması gerekir. Bireyin süreci dünyaya, kütleye -bu terim her ne anlama geliyorsa- karşıt değildir, çünkü sizden başka bir kütle yoktur -kütle sizsiniz.

-2-

Niçin Değişmek İsteriz?

Her şeyden önce, neden *olanı* değiştirmek ya da dönüşüm yaratmak isteriz? Çünkü mevcut durumumuz bizi tatmin etmez;

çatışma rahatsızlık yaratır ve içinde bulunduğumuz halimizi sevmediğimizden daha iyi, daha asil, daha idealist bir şey isteriz. Dönüşüm isteriz, çünkü acı, rahatsızlık, çatışma vardır.

-3-

Gereklidir

Çünkü kökten bir şekilde değiştiğinizde, toplum yüzünden değişmiyorsunuz, iyilik yapmak istediğiniz veya cennete ya da Tanrıya veya her neye inanıyorsanız ona ulaşmak için de değişmiyorsunuz. Başlı başına gerekli olduğu için değişiyorsunuz. Ve eğer bir şeyi sadece o olduğu için severseniz, bu müthiş bir berraklık yaratır ve insana kurtuluşu getirecek olan da bu berraklıktır –iyi işler, reformlar yapmak değil.

-4-

Dışa Değil, İçe Dönük Değişim Toplumu Değiştirir

Konuşmaların, tartışmaların, açıklamaların sonu yoktur; ama açıklamalar, tartışmalar ve konuşmalar doğrudan harekete yol açmazlar çünkü doğrudan hareketin olabilmesi için kökten ve esaslı bir şekilde değişmemiz gerekir. Bunun tartışılması gerekmez. Hiçbir ikna yolu, hiçbir formül, başka bir irade tarafından etkilenme, kelimenin tam anlamıyla, bizi temelden değiştiremez. Değişmeye ihtiyacımız vardır ama bu belirli bir fikre veya formüle ya da kavrama bağlı olmamalıdır, zira eylem ile ilgili fikirlerimiz olduğunda eylem biter. Eylem ile fikir arasında bir zaman aralığı, bir boşluk ve bu zaman aralığında da ya direniş, uyum ya da o fikri veya formülü taklit etme ve onu harekete geçirme çabaları vardır. Çoğumuzun her zaman yaptığı şey budur. Sadece dışa yö-

nelik değil, derinden, ruhen değişmemiz gerektiğini biliyoruz.

Dışa dönük değişiklikler çoktur. Bunlar bizi belirli bir faaliyet kalıbına uymaya zorlarlar, ama günlük hayatın meydan okumalarına karşı koyabilmek için güçlü bir devrimin olması gerekir. Çoğumuzun ne olmamız veya ne olmak zorunda olduğumuzla ilgili bir fikri, bir görüşü vardır ama asla kökten bir şekilde değişmeyiz. Ne olmamız gerektiğine dair fikirler, kavramlar bizi hiçbir şekilde değiştirmezler. Sadece mutlak gereksinim olduğunda değişiriz, ama değişim gereksinimini asla doğrudan görmeyiz. Değişmek istediğimizde, hep bir sürü çatışma ve direnç vardır ve direnmek, engeller yaratmak için dünyanın enerjisini harcarız...

İyi bir toplum yaratmak için insanların değişmesi gerekir. Siz ve ben zihnin bu radikal dönüşümünü yaratacak enerjiyi, gücü, canlılığı bulmalıyız: yeterince enerjimiz yoksa bu dönüşüm mümkün değildir. İçimizde bir dönüşüm yaratabilmek için çok büyük bir enerjiye ihtiyacımız vardır, hâlbuki biz enerjimizi çatışmalarla, direnişlerle, kurallara uyarak, kabul ve itaat ederek harcıyoruz. Bu kalıba uymaya çalışmamız bir enerji kaybıdır. Enerjiyi korumak için kendimizin ve enerjiyi nasıl ziyan ettiğimizin farkında olmalıyız. Bu ebedi bir sorundur, çünkü insanların çoğu tembeldir. Kabul etmeyi, itaat etmeyi ve izlemeyi tercih ederler. Bu uyuşukluğun, bu kökleri derinde tembelliğin farkına varır, zihni ve kalbi hızlandırmaya çalışırsak, bunun yoğunluğu da bir çatışma haline gelir ki, bu da bir enerji kaybıdır.

Varolan birçok sorunumuzdan biri de bu enerjiyi, bilinçte bir patlama yaratmak için gereken enerjiyi -tasarlanmamış, düşünceyle yaratılmamış ama ziyan edilmemiş bir enerji var olduğunda ortaya çıkan doğal bir patlama...- nasıl koruyacağımızdır.

Burada bilincin kendisinde kökten bir devrim yaratacak tüm enerjiyi toplamanın gerekliliğinden bahsediyoruz, çünkü yepyeni bir zihnimiz olmalı; yaşama tamamen farklı bakmalıyız.

KISIM YEDİ

Hayatın Amacı Nedir?

-1-

Hayatın Amacı Nedir?

Hayatın anlamı yaşamaktır. Gerçekten yaşıyor muyuz? Korku olduğunda, tüm yaşamımız bir taklit etme, kopyalama olarak eğitildiğinde hayat yaşamaya değer mi? Otoriteye uymak yaşamak mıdır? En büyük aziz, en büyük politikacı, en büyük âlim de olsa, birisini izlediğiniz zaman yaşıyor musunuz?

Yaptıklarınızı gözlemlerseniz, başka birisini veya başka bir şeyi izlemekten başka bir şey yapmadığınızı göreceksiniz. Bu izleme süreci "yaşamak" dediğimiz şeydir ve sonra en sonunda "Yaşamın anlamı nedir?" dersiniz. Sizin için artık yaşamın hiçbir anlamı yoktur. Anlam sadece otoriteyi bir kenara koyduğunuzda ortaya çıkar. Otoriteyi bir kenara atmak da çok zordur.

Otoriteden kurtulmak nedir? Bir yasaya karşı gelebilirsiniz. Bu

otoriteden kurtulmak değildir. Fakat tüm süreci anlamakta, zihnin otoriteyi nasıl yarattığını, hepimizin kafasının nasıl karmakarışık olduğunu ve onun için de doğru bir hayat yaşadığımızdan emin olmak istediğimizi anlamakta özgürlük vardır. Bize ne yapmamız gerektiğinin söylenmesini istediğimizden, hem manevi hem de bilimsel olarak gurular tarafından sömürülüyoruz. Kopyaladığımız, taklit ve takip ettiğimiz sürece yaşamın anlamını bilemeyiz.

Peşinde koştuğu tek şey başarı olan bir insan yaşamın anlamını nasıl bilebilir? İşte bizim yaşamımız budur; başarı isteriz, içsel ve dışa dönük olarak tamamen güvende olmak isteriz, birisinin bize doğruları yaptığımızı ve kurtuluşa giden doğru yolu izlediğimizi söylemesini isteriz... Tüm yaşamımız bir geleneği izlemektir, dünün ya da binlerce yılın geleneğini; ve o nedenledir ki, bir sonuca ulaşmamızda bize yardımcı olacak her deneyimi bir otoriteye dönüştürüyoruz. Öyleyse biz yaşamın anlamını bilmiyoruz. Tek bildiğimiz şey korku -başkasının ne diyeceği korkusu, ölüm korkusu, istediğimizi elde edememenin korkusu, yanlış yapma korkusu, iyilik yapma korkusu. Zihinlerimiz öyle karışık ve teorilere boğulmuş ki, yaşamın bizim için ne anlam taşıdığını tarif edemiyoruz.

Yaşam olağanüstü bir şeydir. Birisi, "Yaşamın anlamı nedir?" diye sorduğunda, bir tanımlama istemektedir. Öğreneceği ise sadece sözcüklerdir; yoksa yaşamın daha derin anlamı, olağanüstü zenginliği, güzelliğe olan hassasiyeti, enginliği değil.

-2-

Hayat Nedir?

Öyleyse, yaşamın amacını tartışırken, "yaşam"la, "amaç"la ne demek istediğimizi -sadece sözlük anlamında değil, bu sözcüklere yüklediğimiz anlam açısından da- ortaya çıkarmalıyız. Elbette

yaşam günlük hareketler, düşünceler, endişeler, aldanmalar, kaygılar, büronun, iş hayatının, bürokrasinin ve benzerlerinin günlük işlerini de içerir. Bunların tümü yaşamdır, öyle değil mi? Yaşamla sadece tek bir bilinç düzeyini değil, aksine nesnelerle, insanlarla, fikirlerle ilişkilerimiz olan varoluşun tüm sürecini kastediyoruz. Yaşamdan kastettiğimiz budur –soyut bir şey değil.

Öyleyse, yaşamdan kastettiğimiz eğer buysa, o zaman yaşamın bir amacı var mıdır? Yoksa yaşamın çeşitli hallerini –günlük acılar, endişe, korku, ihtiras, hırs– varoluşun günlük faaliyetlerini anlamadığımız için mi yapay veya samimi, uzak veya yakın bir amaç istiyoruz. Açıkça amaçtan kastımız budur. Ama eğer ben nasıl yaşanacağını biliyorsam, o zaman yaşamanın kendisi yeterlidir, öyle değil mi?

Sonuçta kendi önyargıma, kendi isteğime, kendi arzuma, kendi tercihime göre yaşamın amacının ne olacağına karar veriyorum. Öyleyse benim arzum amacı yaratıyor. Tabii ki yaşamın amacı bu değildir. Hangisi daha önemlidir –yaşamın amacını keşfetmek mi, yoksa zihni kendi şartlandırmalarından arındırarak ondan sonra araştırmak mı? Ve belki de zihin kendi şartlanmalarından arındığında kazandığı o özgürlük amacın ta kendisidir. Zira sonuçta insan sadece özgürlük durumunda herhangi bir gerçeği keşfedebilir.

Onun için birinci şart özgürlüktür, yaşamın amacını aramak değil.

-3-

Hayatın Amacı Nedir?

Yaşamın anlamı nedir? Yaşamın amacı nedir? Niçin bu soruyu sorarsınız? Bu soruyu içinizde bir keşmekeş, çevrenizde karmaşa ve belirsizlik olduğunda sorarsınız. Belirsizlik içinde olduğunuz-

dan, bir şeylerin kesin olmasını istersiniz, kendi içinizde kararsız olduğunuzdan yaşamda belirli bir amaç, kesin bir hedef istersiniz...

Önemli olan yaşamın amacının ne olduğu değil, kişinin içinde bulunduğu karmaşayı, ızdırabı, korkuları ve tüm diğer durumları anlamaktır. Karmaşayı anlamıyoruz, sadece ondan kurtulmak istiyoruz. Gerçek olan buradadır, orada değil. İlgili bir insan yaşamın amacının ne olduğunu sormaz. O, içine hapsedildiği karmaşanın, kederin ortadan kaldırılmasıyla meşguldür.

-4-

Çektiğimiz Günlük Eziyetlerden Kaçmak Değil, Onları Anlamak

Yaşamanın tam manasını anlamak için karmaşık hayatımızın günlük eziyetlerini anlamalıyız; onlardan kaçamayız. İçinde yaşadığımız toplum -sadece filozoflarca, öğretmenlerce, gurularca değil- hepimiz tarafından anlaşılmalı, yaşama tarzımız dönüştürülmeli ve tamamen değişmelidir. Yapmamız gereken en önemli şey budur, başka bir şey değil.

-5-

Neden Canlıyız?

Sorgulayan: Yaşıyoruz ama neden yaşadığımızı bilmiyoruz. Birçoğumuza yaşamın hiçbir anlamı yokmuş gibi geliyor. Bize yaşamamızın anlamını ve amacını söyleyebilir misiniz?

Krishnamurti: Şimdi, neden bu soruyu soruyorsunuz? Niçin yaşamın anlamını, yaşamın amacını benim size söylememi isti-

yorsunuz? Yaşamla ne demek istiyoruz? Yaşamın bir anlamı, bir amacı var mıdır? Yaşamın anlamı, amacı yaşamın ta kendisi değil midir? Daha fazla neyi istiyoruz? Yaşamımız bizi tatmin etmiyor, sürekli aynı şeyleri yapıp durduğumuz için hayatımız o kadar boş, o kadar zevksiz, o kadar monoton ki, yaptıklarımızın ötesinde daha fazla bir şeyler istiyoruz. Günlük hayatımız çok boş, çok donuk, çok anlamsız, çok sıkıcı, dayanılmaz derecede ahmakça olduğundan, yaşamın daha fazla bir anlamı olması gerektiğini düşünüyor, o nedenle de bu soruyu soruyoruz. Elbette ki hayatı dolu dolu yaşayan, her şeyi olduğu gibi gören ve elinde olanlarla hoşnut olan bir insanın kafası karışık değildir; nettir, o nedenle de hayatın amacının ne olduğunu sormaz. Onun için yaşamanın kendisi hem başlangıçtır, hem de son. Bizim zorluğumuz, hayatımız boş olduğundan, yaşamımıza bir amaç bulmak ve ona ulaşmaya çalışmaktır. Böyle bir yaşam amacı sadece, her türlü gerçeklikten yoksun basit bir beyin faaliyetidir; yaşamın amacı aptal, donuk bir zihin ve boş bir yürek tarafından arandığında, o amaç boş olacaktır. Onun için amacımız yaşamımızı parayla ve maddi şeylerle değil, içsel olarak nasıl zenginleştireceğimizdir -ki bu da gizli saklı bir şey değildir. Yaşamın amacı mutlu olmak, Tanrıya ulaşmaktır dediğiniz zaman, o Tanrıya ulaşma arzusu kesinlikle yaşamdan bir kaçıştır ve sizin Tanrınız bilinen bir şeydir. Sadece bildiğiniz bir şeye doğru yol alabilirsiniz; Tanrı dediğiniz şeye erişmek için bir merdiven inşa ederseniz, o kesinlikle Tanrı değildir. Gerçek, yaşamakla anlaşılır, kaçmakla değil. Yaşamın amacını aradığınızda, gerçekte yaşamın ne olduğunu anlamıyor, ondan kaçıyorsunuz. Yaşam ilişkidir, yaşam ilişki içindeki harekettir; ilişkiyi anlamadığımda ya da ilişki karmaşık olduğunda, daha yüksek bir anlam ararım. Yaşamlarımız neden bu kadar boş? Neden bu kadar yalnızız ve yılgınız? Çünkü hiçbir zaman kendi içimize bakmadık ve kendimizi anlamadık. Bu yaşamın bildiğimiz tek şey olduğunu ve o nedenle de her yönüyle ve tamamen anlaşılması gerektiğini hiçbir zaman kendimize itiraf etmiyoruz. Kendimizden kaçmayı

tercih ediyoruz, onun için de yaşamın amacını ilişkinin uzağında arıyoruz. Eğer eylemi -ki insanlarla, mal, mülkle, inanç ve fikirlerle olan ilişkimizdir- anlamaya başlarsak, o zaman ilişkinin kendi ödülünü de beraberinde getirdiğini göreceğiz. Aramanız gerekmez. Bu sevgiyi aramak gibidir. Arayarak sevgiyi bulabilir misiniz? Sevgi ekilemez. Sevgiyi sadece ilişkide bulacaksınız, ilişkinin dışında değil; sevgisiz olduğumuzdandır ki yaşamın bir amacının olmasını isteriz. Sevgi olduğunda -ki bu bizim kendi sonsuzluğumuzdur- o zaman Tanrıyı arayış yoktur, çünkü sevgi Tanrıdır.

Zihnimiz ayrıntılar ve batıl fısıltılarla dolu olduğundan yaşamımız bu kadar boştur ve onun içindir ki kendimizin ötesinde bir amaç ararız. Yaşamın amacını bulmak için kendimizin kapısından içeriye girmeliyiz; bilinçli veya bilinçdışı olarak şeylerle olduğu gibi yüzleşmekten kaçınırız ve onun için de Tanrının bize daha ötelerde bir kapı açmasını isteriz. Yaşamın amacıyla ilgili bu soru sadece sevmeyenlere sorulur. Sevgi sadece eylemde bulunabilir; eylem de ilişkidir.

BÖLÜM İKİ

Kendini Tanıma: Özgürlüğün Anahtarı

KISIM BİR

Korku

-1-

İçsel ve Dışa Dönük Korku

Hem içimize, hem de dışa yönelik korkularla yüklüyüz. İşinizi kaybetmek, yeterince yiyecek bulamamak, mevkinizi kaybetmek, patronunuzun size kötü davranması gibi dışa dönük korkular vardır. İçe dönük de birçok korku vardır –var olamama korkusu, başarılı olamama korkusu; ölüm korkusu; yalnızlık korkusu; sevilmeme korkusu; mutlak sıkıntı korkusu, vs.

-2-

Korku Ruhsal Özgürlüğü Engeller

Onun için, birinci sorunumuz, gerçekten temel sorunumuz korkudan arınmaktır. Korkunun ne yaptığını bilirsiniz. Zihni ka-

rartır. Zihni donuklaştırır. Korkudan şiddet doğar. Korkudan bir şeye tapınma başlar.

-3-

Fiziksel Korku Hayvansal Tepkidir

Şimdi, ilk önce hayvansal tepki olan fiziksel korku vardır. Zira hayvandan bize çok şey miras kaldı; beyin yapımızın büyük bir kısmı hayvandan mirastır. Bu bilimsel bir gerçektir. Bir teori değil, gerçektir. Hayvanlar vahşidir, insanlar da öyledir. Hayvanlar aç gözlüdür, pohpohlanmayı, okşanmayı, rahatlığı severler; insanlar da öyle. Hayvanlar alıcıdır, rekabetçidir; insanlar da öyledir. Hayvanlar gruplar halinde yaşarlar; insanlar da hareket etmeyi severler. Hayvanların bir sosyal yapısı vardır, insanların da. Daha çok ayrıntıya girebiliriz. Ancak içimizde hâlâ hayvandan kalan çok şey olduğunu anlamak yeterlidir.

-4-

Hem Hayvansal Hem de Kültürel Şartlanmalardan Kurtulabilir miyiz?

Ve acaba sadece hayvansal yanımızdan değil de, bunun çok ötesine giderek içinde yetiştirildiğimiz toplumun ve kültürün şartlanmalarının ötesine geçip geçemeyeceğimizi keşfedebilir miyiz? –sadece sözel olarak araştırmak değil, gerçekten keşfederek– Tamamen farklı boyutta bir şeyi keşfetmek, ortaya çıkarmak için korkudan arınmış olmak gerekir.

-5-

Bedeni Koruyan Fiziksel Korku Zekâdır; Bizim Sorunumuzsa Ruhsal Korkudur

Tabii ki kendini koruyucu tepki korku değildir. Hepimizin yiyeceğe, giyeceğe, sığınacak bir yere gereksinimi vardır –sadece zenginlerin ve üst düzeydekilerin değil. Bunlara herkesin ihtiyacı vardır ve bu sorun politikacılar tarafından çözülemez. Politikacılar dünyayı, her birinin ayrı bağımsız hükümetleri, ayrı orduları ve ulusalcılık denilen şu saçmalıkları olan –Hindistan gibi– ülkelere böldüler. Tek bir politik sorun vardır, o da insanoğlunun birliğini sağlamaktır. Bu da milliyetçiliğinize, anlamsız bölünmelerinize sıkı sıkıya sarıldığınız müddetçe sağlanamaz. Ev yanarken suyu getiren adam, evi yakan adamın saç rengini konuşmaz; su getirir. Dinler gibi milliyetçilik de insanları böldü, bu ulusalcı ruh ve dini inançlar insanları ayırdı, birbirine düşürdü. Ve insan bunun neden ortaya çıktığını da anlayabiliyor. Çünkü hepimiz kendi küçük su birikintimizde yaşamayı seviyoruz.

Öyleyse, insan korkudan arınmalıdır, bu da yapılması en zor şeydir. Çoğumuz hem korktuğumuzun hem de neden korktuğumuzun farkında değiliz. Neden korktuğumuzu bildiğimiz zaman da ne yapacağımızı bilmeyiz. Onun için olduğumuz şeyden kaçarız ki, bu da korkudur; ve kaçtığımız yer de korkuyu büyütür. Böylece de bir kaçışlar ağı kurmuş oluruz.

-6-

Korkunun Kökeni

Korku –yarın korkusu, işini kaybetme korkusu, ölüm korkusu, hastalanma korkusu, acı çekme korkusu– nasıl ortaya çıkar? Kor-

ku gelecek ya da geçmişle ilgili bir düşünce süreci anlamına gelir. Yarından, neler olabileceğinden korkuyorum. Ölümden korkuyorum; henüz uzakta ama yine de korkuyorum. Şimdi, korkuyu ortaya çıkaran nedir? Korku her zaman bir şeyle bağlantılı olarak vardır. Aksi takdirde korku yoktur. Böylece, yarından ya da ne olduğundan veya ne olacağından korkar. Korkuyu doğuran nedir? Düşünce değil midir?

-7-

Düşünce Korkunun Kökenidir

Yani, düşünce korkuyu doğurur. İşimi kaybettiğimi veya edebileceğimi düşünürüm ve bu düşünce korkuyu yaratır. Yani, korku daima kendini zamana yayar, çünkü düşünce zamandır. Geçirdiğim hastalığı düşünürüm; verdiği acıyı sevmem ve o acının geri gelmesinden korkarım. Bir acı yaşamıştım; o acıyı düşünmek ve onu istememek korkuyu yaratır. Korku hazla çok yakından ilişkilidir. Çoğumuz haz tarafından yönlendiririliriz. Hayvanlar için olduğu gibi, bizim için de haz en büyük önemi taşır; ve haz düşüncenin bir parçasıdır. Bana haz veren bir şeyi düşündüğümde, o haz artar. Öyle değil mi? Tüm bunları fark ettiniz mi? Bir haz yaşamıştınız -güzel bir gün batımı veya seks- ve o hazzı düşünürsünüz. Yaşadığınız acıyı düşünmenizin korkuyu yaratması gibi hazzı düşünmek de onu arttırır. Öyleyse düşünce hazzı ve korkuyu yaratır. Öyle değil mi? O halde, düşünce hazzın arzulanmasından ve sürmesini istenmesinden sorumlu olduğu gibi, korkunun doğmasından ve ortaya çıkmasından da sorumludur. İnsan bunu anlar; bu yaşanan gerçek bir olgudur.

Sonra insan kendi kendine sorar, "Haz veya acıyı düşünmemek mümkün mü? Sadece istenildiği zaman düşünmek, aksi halde düşünmemek mümkün mü? Efendim, bir büroda, bir işte çalışırken

düşünce gereklidir; aksi takdirde hiçbir şey yapamazsınız. Konuştuğunuzda, yazdığınızda, bir şey anlattığınızda, büroya gittiğinizde düşünce gereklidir. Oralarda kusursuz ve kişisel olmadan çalışmalıdır. Oralarda düşünce eğilimlerle, tercihlerle yönlendirilmemelidir. Oralarda düşünce gereklidir. Fakat başka herhangi bir eylem alanında düşünce gerekli midir?

Lütfen şunu takip edin. Bizim için düşünce çok önemlidir; sahip olduğumuz yegâne araçtır. Düşünce deneyimle, bilgiyle, gelenekle biriktirilmiş hafızanın tepkisidir; hafıza da hayvandan miras kalan zamanın sonucudur. Ve bu geçmişimizle tepki göstereriz. Bu tepki düşüncedir. Düşünce belirli düzeylerde elzemdir. Ancak, düşünce ruhsal olarak kendini geçmiş ve gelecek olarak yansıttığında korkuyu da, hazzı da yaratır ve bu süreçte zihin donuklaşır, o nedenle de eylemsizlik kaçınılmaz olur. Dediğimiz gibi korku düşünce tarafından yaratılır –işimi kaybeder miyim diye düşünmek, karım bir başkasıyla kaçabilir mi diye düşünmek, ölüm hakkında düşünmek, geçmişte olanlar hakkında düşünmek vb. Düşünce, kendini korumak amacıyla, psikolojik olarak geçmiş veya gelecek ile ilgili düşünmeyi bırakabilir mi?

-8-

Bir Merkezi Olmayan Dikkat

Onun için insan kendisine sorar, "Düşüncenin ortadan kalkması mümkün mü ki insan bir bütünlük içinde ve dolu dolu yaşasın?" Bir şeye bütünüyle baktığınızda, ona dikkatinizi tamamıyla verdiğinizde, hiçbir gözlemci, dolayısıyla da hiçbir düşünür, penceresinden baktığınız hiçbir merkez olmadığını hiç fark ettiniz mi?

-9-

Dikkat Korkuyu Ortadan Kaldırır

Böylesine tam ve toptan bir dikkat verdiğiniz zaman, hiçbir gözlemci yoktur. Korkuyu yaratan gözlemcidir, çünkü gözlemci düşüncenin merkezidir; 'Ben', öz, ego; gözlemci sansürdür. Düşünce olmadığında, hiçbir gözlemci de yoktur. Bu hal, bir boşluk hali değildir. Boşluk hali, büyük çapta araştırmayı –asla hiçbir şeyi kabul etmemeyi– gerektirir.

-10-

Tüm Korkuların Kökeni

Nesnelere, insanlara, fikirlere bağımlılık korkuyu yaratır. Bağımlılık cehaletten, kendini tanımamaktan, içsel fakirlikten kaynaklanır; korku da zihin ve yürekte belirsizliğe neden olur, iletişimi ve anlamayı engeller. Kendimizin farkına vararak, sadece yüzeysel değil, derin nedenleri olan ve birikmiş korkuları keşfetmeye ve nedenlerini anlamaya başlarız. Korku hem doğuştan vardır hem de sonradan edinilir; geçmişe bağlıdır, o nedenle düşünceyi ve duyguyu korkudan arındırmak için geçmişin günümüz yoluyla anlaşılması gerekir. Geçmiş daima, 'Ben'in, 'benim'in, 'ego'nun belirleyici hafızası olan bugünü doğurmak ister. Ego tüm korkunun kaynağıdır.

KISIM İKİ

Öfke ve Şiddet

-1-

Öfke Kendini Önemseme Olabilir

Keder gibi, öfkenin de şu tuhaf soyutlanma özelliği vardır; insanı durdurur, en azından o an için ilişki sonlanır. Öfkede, soyutlananın geçici gücü ve canlılığı vardır. Öfkede tuhaf bir çaresizlik vardır; zira soyutlanma çaresizliktir. Düş kırıklığının, kıskançlığın, yaralama dürtüsünün öfkesi, insana kendini haklı çıkarmanın hazzını veren şiddetli bir boşalmaya neden olur. Başkaları hakkında hüküm verir, onları suçlarız ve bu davranış aslında insanın kendini haklı çıkarması, mazur göstermesidir. İster kendini haklı bulmak, ister kendini aşağılamak olsun, bir tür tavrımız olmadan biz neyiz? Kendimizi desteklemek için her yolu kullanırız; nefret gibi öfke de en kolay yollardan biridir. Basit öfke, ani parlayan çabuk unutulan bir şeydir; ama bilinçli olarak biriktirilen,

bilenen ve yaralamayı ve tahrip etmeyi amaçlayan öfke bambaşka bir şeydir.

-2-

Öfkenin Fiziksel ve Psikolojik Kaynakları

Basit öfkenin teşhis edilebilir ve düzeltilebilir fizyolojik nedenleri olabilir; ancak psikolojik bir nedenin sonucu olan öfke çok daha nazik ve başa çıkılması zor bir durumdur. Çoğumuz öfkeli olmayı önemsemez, öfkemize bir mazeret buluruz. Bir başkasına veya bize kötü davranılıyorsa nasıl öfkelenmeyiz? Yani, haklı olarak kızarız. Asla kızgın olduğumuzu söyleyip, işi orada bırakmaz; mutlaka nedeninin ayrıntılı açıklamalarına gireriz. Hiçbir zaman sadece kıskandığımızı ya da kırıldığımızı söylemekle kalmaz, muhakkak nedenimizi savunur veya açıklarız. Kıskançlık olmadan aşkın nasıl olabileceğini sorar ya da birisinin davranışlarının bizi nasıl kırdığını anlatırız. Öfkeyi sürdüren, büyütüp derinleştiren içsel ya da sözlü açıklamalar, dillendirmelerdir. Bu içsel veya sözlü açıklamalar, kendimizi olduğumuz gibi anlamamızı engelleyen bir kalkan görevi yaparlar. Övülmek, pohpohlanmak ister, bir şeyler bekleriz; bu beklentilerimiz gerçekleşmediği zaman da düş kırıklığına uğrarız, kırılır ya da kıskanırız. Sonra da, şiddetle veya yumuşakça bir başkasını suçlar, kırgınlığımızdan onun sorumlu olduğunu söyleriz.

-3-

Bağımlılıkta Öfke Vardır

Sen çok önemlisin, çünkü mutluluğum, konumum, saygınlığım sana bağlı. Senin vasıtanla isteklerimi yerine getiriyorum, o

nedenle sen benim için önemlisin; seni korumalıyım, sana sahip olmalıyım. Senin vasıtanla kendimden kaçıyorum; kendime geri döndüğümde de halimden korku duyduğumdan, öfkeleniyorum. Öfke birçok şekle girer: düş kırıklığı, kin, kıskançlık vesaire.

-4-

Sorun Biriktirilen Öfkedir

Öfkenin biriktirilmesi olan kinin, bağışlayıcılık panzehirine gereksinimi vardır; ancak öfkenin biriktirilmesi bağışlayıcılıktan çok daha önemlidir. Öfke birikimi olmadığında bağışlayıcılığa gerek yoktur. Eğer kin varsa bağışlayıcılık elzemdir; ancak umursamazlığın katılığı olmaksızın, pohpohlamadan ve incitme hissinden arınmış olmak merhamet ve yardım duygusu doğurur. İradeyi kullanarak öfkeden kurtulunmaz, zira irade şiddetin bir parçasıdır. İrade arzunun, var olmaya duyulan açlığın sonucudur; arzu ise doğası itibariyle saldırgan ve hükmedicidir. İradeyi kullanarak öfkeyi bastırmak, onu başka bir düzeye aktarmak, ona başka bir ad vermektir; ama o hâlâ şiddetin bir parçasıdır. Şiddetten kurtulmak için, ki bu şiddet karşıtlığının geliştirilmesi demek değildir, arzunun anlaşılması gerekir.

-5-

Beklentiler Acı ve Öfkeye Neden Olur

Bir kenara itmeyip, öfkeyi derinlemesine incelersek, işin içinde ne vardır? İnsan neden öfkelidir? Çünkü incitilmiştir, birisi kötü bir şey söylemiştir; pohpohlayıcı bir şey söylenmesiyse hoşunuza gider. Neden incinirsiniz? Kendinizi önemsediğinizden, öyle değil mi? Peki, insan neden kendini önemser?

Çünkü insanın kendisiyle, ne olması, ne olduğu ya da ne olmaması gerektiğiyle ilgili bir fikri, bir simgesi, bir imajı vardır. Neden insan kendisiyle ilgili bir imaj yaratır? Çünkü insan hiçbir zaman gerçekten ne olduğunu araştırmamıştır. Hep şu ya da bu, ideal insan, kahraman, örnek olmak isteriz. Öfkeyi uyandıran idealimizin, kendimizle ilgili fikrimizin saldırıya uğramasıdır. Kendimizle ilgili fikrimiz ise ne olduğumuz gerçeğinden kaçışımızdır. Ancak, ne olduğunuzu gerçek anlamda gözlemlediğinizde hiç kimse sizi incitemez. O zaman, eğer bir insan yalancıysa ve ona yalancı olduğu söylenirse, bu onun incindiği anlamına gelmez; söylenen bir gerçektir. Ama yalancı değilmişsiniz gibi yapıyorsanız ve size yalancı olduğunuz söyleniyorsa, o zaman öfkelenir ve şiddete başvurursunuz. Öyleyse, asla gerçeklerin dünyasında değil, sürekli kavramlar ve efsaneler dünyasında yaşıyoruz. *Olanı* gözlemlemek, görmek, onunla gerçekten aşina olmak için hiçbir yargının, hiçbir değerlendirmenin, hiçbir fikrin, hiçbir korkunun olmaması gerekir.

-6-

Anlayış Öfkeyi Çözer

Kesinlikle mücadele ettiğiniz şey haline gelirsiniz... Eğer ben öfkeliysem ve siz de beni öfkeyle karşılarsanız, sonuç ne olur? Daha çok öfke. İşte, ben neysem siz de o oldunuz. Eğer ben kötüysem ve siz de benimle kötü yollardan mücadele ediyorsanız, o zaman siz de kötü olursunuz. Eğer ben acımasızsam ve siz de beni alt etmek için acımasız metotlara başvuruyorsanız, siz de acımasız olursunuz. Binlerce yıl hep bunu yaptık. Elbette nefreti nefretle karşılamaktan başka yaklaşımlar da vardır. Eğer içimdeki öfkeyi yatıştırmak için şiddet yöntemleri kullanırsam, bu doğru sonuca varmak için yanlış yollara başvurmam demektir ki, bu şekilde doğru sonuç alınamaz. Bu yaklaşımda bir anlayışlılık, bir öfkenin

ötesine geçiş yoktur. Öfke, şiddet yöntemleriyle üstesinden gelinecek bir şey olmayıp, hoşgörüyle ele alınmalı ve anlaşılmalıdır. Öfke birçok nedenin sonucu olabilir ve bu nedenler anlaşılmaksızın da öfkeden kaçış yoktur. Düşmanı, haydudu biz yarattık; onun için, bizim de düşman haline gelmemiz hiçbir şekilde düşmanlığı sona erdirmez. Düşmanlığın nedenini anlamalı ve onu düşünce, duygu ve eylemlerimizle beslemeyi durdurmalıyız. Bu, sürekli kendinin farkında olmayı ve zeki bir esnekliği gerektiren zor bir görevdir; zira biz neysek, toplum da, devlet de odur. Düşmanlığı yaratmaktan biz sorumluyuz; o nedenle, kendi düşünce ve hareketlerimizin farkında olmamız, dost ve düşmanla ilgilenmekten çok daha önemlidir, çünkü doğru düşünce bölünmeye son verir. Sevgi, dostun da düşmanın da üstündedir.

-7-

Kişisel Öfke Tarihsel Bir Süreçtir

Günümüzde, nefret dünyasının ürününü aldığını görüyoruz. Bu nefret dünyası babalarımız, onların ataları ve bizim tarafımızdan yaratıldı. O nedenle, cehalet sonsuz bir şekilde geçmişe doğru uzanıyor. Cehalet kendiliğinden oluşmadı. Cehalet, insan bilgisizliğinin, tarihsel bir sürecin sonucudur, öyle değil mi? Biz, bireyler olarak, atalarımızla, onlar da kendi atalarıyla işbirliği yaparak bu nefret, korku, hırs ve benzeri şeyler sürecini başlatıp, sürdürmedik mi? Şimdi de bireyler olarak bu nefret dünyasına izin verdiğimiz sürece, ondan payımıza düşeni alıyoruz.

-8-

Siz Neyseniz, Dünya da O'dur

O halde, dünya sizin bir uzantınızdır. Eğer siz, bir birey olarak nefreti yok etmeyi arzu ediyorsanız, o zaman bireysel olarak nefret etmekten vazgeçmelisiniz. Nefreti yok etmek için, kaba ve incelikli tüm halleriyle nefretle olan ilişkinizi kesmelisiniz, onun içinde hapsolduğunuz sürece, o cehalet ve korku dünyasının parçası olursunuz. O halde dünya sizin bir uzantınızdır, kopyalanmış ve çoğaltılmış bir uzantınız. Bireyden soyutlanmış bir dünya var olamaz. Bir fikir, bir devlet, bir sosyal kurum olarak var olabilir, ama o fikri uygulamak, o sosyal veya dini kurumu çalıştırmak için birey olmalıdır. Bireyin cehaleti, hırsı ve korkusu; cehaletin, hırsın ve nefretin yapısını korur. Birey değişirse, dünyayı etkileyebilir mi? –nefretin, hırsın ve benzer şeylerin dünyalarını. Cehalet içinde, nefret dolu, hırsa kapılmış ve düşüncesiz olduğunuz sürece dünya sizin bir uzantınızdır; ama samimi, düşünceli ve farkındalık içinde olduğunuzda, sadece acı ve üzüntü yaratan o çirkin nedenlerden bir ayrışma olmakla kalmayacak, bu anlayış içinde bir tamlık, bir bütünlük ortaya çıkacaktır.

-9-

Öfke ve Şiddetin Nedenleri

Tüm dünyayı saran bu korkunç, yıkıcı, acımasız şiddetin nedenleri nelerdir? Kendinize bu soruyu sorup sormadığınızı merak ediyorum, neden? Yoksa bu şiddeti kaçınılmaz ve yaşamın bir parçası olarak mı kabul ediyorsunuz?

Her birimiz özel yaşamlarımızda da şiddete başvuruyoruz. Öfkeleniyoruz; insanların bizi tenkit etmelerinden hoşlanmıyoruz;

özel hayatlarımıza herhangi bir müdahaleyi kaldıramıyoruz; belirli bir dogmaya sıkıca tutunduğumuzda ya da bayrak denilen bir bez parçasıyla ait olduğumuz milliyete tapındığımızda tamamen savunmaya geçiyor ve o nedenle de çok saldırgan oluyoruz. Yani, hem bireysel olarak özel ve gizli yaşamlarımızda, hem de dışarıda başkalarıyla olan ilişkilerimizde saldırganlaşıyor ve şiddete başvuruyoruz. Hırslı, doyumsuz, açgözlü olduğumuzda; dışa dönük olarak da topluca saldırgan, şiddet yanlısı ve yıkıcı oluyoruz.

Bunlar günümüzde neden oluyor ve geçmişte de neden daima oldu, merak ediyorum? Bunca savaşlar yapıldı, bunca yıkıcı ve yok edici güç dünyada başıboş bırakıldı; neden? Bunun nedeni nedir? Nedenlerini ve gerekçelerini bilmemek, zihni şiddetten hiçbir zaman kurtarmayacaktır. Ancak, insanoğlunun neden asırlar boyunca bu kadar – kendi neslini yok edecek kadar – şiddet yanlısı, acımasız, saldırgan, zalim ve yıkıcı olduğunu araştırmak en doğrusudur. Açıklamaların ve sonuçlarm şiddeti hiçbir şekilde ortadan kaldırmadığını göz önünde tutarak, neden diye sormak, sizce sebebinin ne olabileceğini düşünmek... Şiddetten kurtulma sorununu irdeleyeceğiz, ama önce bu şiddet tepkilerinin neden varolduğunu araştırmalıyız.

-10-

Miras Kalan Biyolojik Nedenler

Nedenlerden birinin, hayvanlardan kaynaklanan ve asırlar boyunca kalıtımla kazandığımız içgüdü olduğunu düşünüyorum. Köpeklerin ya da küçük boğaların kavgalarını – güçlünün zayıfı yendiği – görmüşsünüzdür. Hayvanların doğasında saldırganlık ve vahşet vardır. İnsanlar olarak onlardan türediğimizden, hayvanlarda olduğu gibi alansal haklarımız – bir toprak parçası üzerindeki haklar – ya da cinsel haklarımız söz konusu olduğunda

ortaya çıkan, bu saldırgan şiddet ve nefret bize de miras kalmıştır. Öyleyse, nedenlerden biri budur.

-11-

Toplumsal ve Çevresel Nedenler

Bir başka neden, içinde yaşadığımız toplum, içinde yetiştirildiğimiz kültür, aldığımız eğitim, yani çevredir. İçinde yaşadığımız toplum tarafından saldırgan olmaya mecbur ediliyoruz – herkes kendisi için savaşıyor, herkes bir konum, güç, saygınlık istiyor. Herkesin derdi kendisiyle. Aile, topluluk, ulus gibi şeyler için de endişeleniyor olsa da asıl endişesi kendisi içindir. Aile, topululuk, ulus için çalışıyor da olsa öne çıkardığı daima kendisidir. O nedenle, içinde yaşadığımız toplum – bizi zorladığı davranış tarzıyla – bu şiddete katkıda bulunan nedenlerden biridir. Hayatta kalabilmek için saldırgan olmak, savaşmak gerektiği söylenir. Onun için, çevrenin bir şiddet nedeni olarak olağanüstü bir önemi vardır; içinde yaşadığımız bu toplum da biz insanların tümümüzün ürünüdür; onu biz kendimiz yarattık.

-12-

Öfkenin Temel Nedeni Güvenceye Olan Psikolojik Gereksinimdir

Ancak, kanımca şiddetin temel nedeni, hepimizdeki içsel, psikolojik güvence arayışıdır. Hepimizin içindeki o psikolojik güvence arzusu, o içsel güvende olma hissi, dışa dönük güvence ihtiyacını doğurur. İçsel olarak hepimiz güvende, kendinden emin, şüpheden uzak olmak isteriz. Tüm bu evlilik yasaları, güvenli bir ilişki içinde bir erkek ya da bir kadına sahip olabilmemiz için vardır.

Eğer bu ilişki saldırıya uğrarsa, her şeye karşı ilişkimizden emin olmanın psikolojik, içsel gereksinimi olan şiddete başvururuz. Fakat hiçbir ilişkide tam güvence, kesinlik diye bir şey yoktur. İçsel ve psikolojik olarak emin olmak isteriz, ama sürekli güvence diye bir şey yoktur. Karınız, kocanız size sırt çevirebilir; bir ihtilalde malınız mülkünüz elinizden alınabilir.

-13-

Evrensel Dış ve İç Düzen

O zaman, önce bir dış düzen olmalıdır; ancak, tüm insanlık için evrensel bir dil ve bir planlama olmadan ki, bu bütün milliyetlerin sona erdirilmesi demektir, düzen olamaz. Sonra da, 'olan' ın gerçeği ile yüzleşebilmesi için, zihnin içsel olarak, tüm kaçışlardan arındırılması gerekir. Sert olduğum gerçeğine bakarak, " Sert olmamalıyım " demeden, bu halimi suçlamadan veya mazur göstermeden, salt sert olduğum gerçeğini gözlemleyebilir miyim?

-14-

Başkaldırma, Ordular

Toplumun yapısında başkaldırı olduğu açıktır. Bazı başkaldırılar saygındır, bazılarıysa değildir; ama daima toplumsal sahanın ve toplumsal bariyerlerin sınırları içindedirler. Ve, kıskançlık, ihtiras, zulüm, savaş üzerine kurulu bir toplumda başkaldırı kaçınılmazdır. Sonuçta, sinemaya, film seyretmeye gittiğinizde şiddet yüklü birçok sahne görüyorsunuz. Topyekûn şiddeti simgeleyen çok büyük iki küresel savaş yapıldı. Ordu besleyen bir ulus kendi vatandaşlarına zarar verir. Lütfen tüm söyleyeceklerimi dinleyin. İster savunmacı ister saldırgan olsun, ordusu olan hiçbir ülke ba-

rışçı değildir. Bir ordu hem saldırgan hem de savunmacıdır; barışçı bir duruma neden olmaz. Bir kültür, bir ordu kurup beslediği andan itibaren, kendini tahrip etmeye başlamıştır.

Bu tarihsel bir olgudur.

-15-

Gençlik Suçu

Ve her taraftan rekabetçi, hırslı, başarılı olmaya teşvik ediliyoruz. Rekabet, hırs, başarı, içinde bulunduğumuz gibi özellikle varsıl bir toplumun tanrıları olduğu sürece ne bekliyorsunuz? Gençlik suçlarının saygın hale gelmesini istiyorsunuz, hepsi bu. Tüm bu savaş, bir ordu besleme, hırslı olma, rekabeti teşvik etme sürecini durdurmak olan sorunun köklerine inmiyorsunuz. Yüreklerimizin derinlerinde yer etmiş bu tür şeyler, içinde hem genç hem de yaşlıların isyanlarının sürüp gittiği toplumsal bariyerlerdir. Sorun sadece gençlik suçlarının değildir, bütün toplumsal yapımızı ilgilendirmektedir; siz ve ben kendimizi – hırsı, zulmü, başarma arzusunu, birisi olmayı, en üstte olmayı simgeleyen – bu toplumun tamamen dışına atmadığımız sürece de bu sorunun bir yanıtı olmayacaktır. Tüm bu süreç, aslında arzuları yerine getirmenin tatmini peşinde benmerkezci bir koşmadır; sadece saygınlaştırılmıştır.

-16-

Öldürücü Rakibe Tapıyor ve Bunun Sonucunda da Öfke mi Üretiyoruz?

Başarılı birine nasıl da tapıyorsunuz! Binlerce kişiyi öldürmüş birini nasıl da taçlandırıyorsunuz! Ve bir sürü inanç ve dogma

farklılıkları var – Hristiyan, Hindu, Budist, Müslüman. Bunlar çatışma yaratan şeylerdir ve siz gençlik suçlarıyla, sadece çocukları evde tutarak veya onları disipline sokarak, ya da askere göndererek veya her psikolog ve toplumsal yenilikçi tarafından önerilen çeşitli çözümlerin yardımına başvurarak başa çıkma yolunu seçtiğinizde, çok temel bir sorunla kesinlikle yüzeysel olarak ilgileniyorsunuzdur. Ancak, toplum içinde rağbet görmeyeceğimizden, komünist olarak ya da Tanrı bilir hangi adla nitelendirileceğimizden temel sorunlara el atmaktan korkarız, zira yaftalar çoğumuz için olağanüstü önemlidir. İster Rusya'da, ister Hindistan'da veya burada, nerede olursa olsun, sorun temelde aynıdır ve ancak zihin tüm bu toplumsal yapıyı anladığında, soruna tamamen farklı bir yaklaşım bulabilecek ve belki de politikacıların bu yapay barışı yerine gerçek barışı yerleştirebileceğiz.

KISIM ÜÇ

Sıkıntı ve İlgi

-1-

Nedenler Bir Başka Kaçış Şekli midir?

Bir sosyal görevli veya bir politikacı ya da bir din adamı olun –hepsi bu mu? Yapacağınız başka bir şey olmadığından yenilikçi oluyorsunuz! Yapacak hiçbir şeyiniz yoksa, sıkılıyorsanız, niye sıkılmayasınız? Neden sadece o *olmuyorsunuz*? Üzüntü içindeyseniz, üzüntülü *olun*. Bir çıkış yolu aramayın, zira onu anlayabilir ve onunla birlikte yaşayabilirseniz, sıkılıyor olmanızın muazzam bir önemi vardır. Eğer, "Sıkılıyorum, onun için başka bir şey yapacağım" derseniz, yalnızca sıkıntıdan kaçmaya çalışıyorsunuzdur; faaliyetlerimizin çoğu da kaçışlar *olduğundan*, hem toplumsal olarak hem de tüm diğer yollarla zarar veririz. Kaçtığınızda zarar, neyseniz öyle olduğunuz ve onunla birlikte kaldığınız zamana kıyasla, çok daha fazladır. Zor olan kaçmayıp nasıl onunla

birlikte kalacağınızdır; faaliyetlerimizin çoğu bir kaçış süreci olduğundan, kaçmaktan vazgeçip onunla yüzleşmek sizin için son derecede güçtür. O nedenle de eğer gerçekten sıkılıyorsanız, çok memnunum ve diyorum ki, "Nokta, burada duralım ve bir bakalım. Niçin bir şey yapmak zorunda olasınız?"

-2-

Neden Sıkılırız?

Eğer sıkılıyorsanız, neden sıkılıyorsunuz? Sıkıntı denilen şey nedir? Neden hiçbir şeyle ilgilenmiyorsunuz? Sizi körelten, donuklaştıran sorunlar ve nedenler olması gerekir: çekilen acılar, kaçışlar, inançlar, aralıksız faaliyetler zihninizi donuklaştırıp, yüreğinizi katılaştırmıştır. Niçin sıkıldığınızı, neden hiçbir şeye ilginizin olmadığını anladığınızda sorunu mutlaka çözersiniz, öyle değil mi? O zaman uyandırılan ilgi harekete geçecektir. Niçin sıkıldığınızı merak etmiyorsanız, kendinizi herhangi bir faaliyetle ilgilenmeye zorlayamazsınız, sadece -bir kafeste dolanıp duran bir sincap gibi- bir şeyler yapmaya çalışırsınız. Çoğumuzun bu tür faaliyetlerden zevk aldığımızı biliyorum. Fakat içimizden, psikolojik olarak niçin bu aşırı sıkıntı noktasında olduğumuzu keşfedebiliriz; neden çoğumuzun bu noktada olduğunu anlayabiliriz: kendimizi duygusal ve zihinsel olarak tükettik; birçok şeyi, birçok heyecanı, birçok eğlenceyi denedik. O kadar çok deneme ki, sonunda duygularımız köreldi, bıkkınlık geldi. Bir topluluğa katılıyoruz, bizden istenilen her şeyi yapıyoruz, sonrada o topluluktan ayrılıyoruz; sonra başka bir şeye yöneliyor ve onu deniyoruz. Bir psikologla yapamazsak, bir başkasına ya da rahibe gidiyoruz; onunla da başaramazsak bir başka eğitmene ve sonra bir diğerine; böyle devam edip duruyoruz. Bu sürekli kendini bir sıkıp bir bırakma süreci insanı tüketir, öyle değil mi? Tüm heyecanlar gibi bir süre sonra zihni donuklaştırır

-3-

Sıkıntı Tükeniş Olabilir

Öyle yaptık; gerçekten tükendiğimiz noktaya gelene kadar, duygudan duyguya, heyecandan heyecana koştuk. Şimdi bunun farkında olarak, daha ileri gitmeyin; bir mola verin. Dinginleşin. Bırakın zihniniz kendiliğinden güç toplasın; onu zorlamayın. Kışın toprağın kendini yenilemesi gibi, dingin olmasına izin verildiğinde zihin de kendini yeniler. Ancak, zihnin sakin olmasına müsaade etmek, tüm yaşadıklarından sonra onu nadasa bırakmak çok zordur, zira zihin sürekli bir şeyler yapmak ister. Kendinizin olduğunuz gibi – sıkılmış, çirkin, korkunç, ya da her nasılsanız– olmanıza gerçekten izin verdiğinizde, ancak o zaman, onunla başa çıkma ihtimali olabilecektir.

Bir şeyi kabul ettiğinizde, ne olduğunuzu kabul ettiğinizde ne olur? Neyseniz, o olduğunuzu kabul ettiğinizde sorun var mıdır? Sorun sadece bir şeyi olduğu gibi kabul etmeyip, onu dönüştürmeyi istediğimiz zaman vardır ki, bununla eldekiyle yetinmeyi önermiyor, tam tersini söylüyorum. Ne olduğumuzu kabul edersek, o zaman ürktüğümüz şeyin, sıkıntı dediğimiz, çaresizlik dediğimiz, korku dediğimiz şeyin topyekûn bir değişime uğradığını görürüz. Korktuğumuz şey tam bir dönüşüm geçirmiştir.

-4-

Bir Şeye Olan İlgimiz Sadece Ödüle mi Dayanır?

İlgiyle ne kastediyoruz? Neden ilgiden sıkıntıya doğru bir değişim var? İlgi ne demek? Sizi memnun eden, size haz veren şeylerle ilgilenirsiniz, öyle değil mi? İlgi bir alış süreci değil midir? Size hiçbir yararı olmayan bir şeyle ilgilenmezdiniz, değil mi? Bir şey-

ler aldığınız müddetçe süren bir ilgi vardır; almak ilgidir, öyle değil mi? İlişkiniz olan her şeyden bir tatmin sağlamaya çalıştınız; ve onu tümüyle tükettiğinizde de doğal olarak ondan sıkıldınız. Her alım bir tür sıkıntı, bir bıkkınlıktır. Oyuncakların değişmesini isteriz; birine olan ilgimizi kaybettiğimizde bir başkasına döneriz ve daima yönelebileceğimiz yeni bir oyuncak vardır. Bir şeye almak için yöneliriz; hazda, bilgide, şöhrette, güçte, etkinlikte, aile sahibi olmakta hep almak vardır. Bir dinde, bir kurtarıcıda artık alacak bir şey kalmadığında, ilgimizi kaybeder ve bir diğerine yöneliriz. Bazıları bir kurumda uykuya dalar ve bir daha uyanmazlar, uyananlarsa bir başka kuruma katılarak kendilerini tekrar uyuturlar. Bu alma eylemine düşüncenin gelişmesi, ilerleme adı verilir.

"İlgi her zaman almak mıdır?"

Aslında, bir oyun, bir maç, bir konuşma, bir kitap, ya da bir şahıs, ne olursa olsun, size bir şey vermiyorsa, onunla ilgilenir misiniz? Bir resim size bir şey vermiyorsa, önünden geçer gidersiniz; eğer bir kişi sizi herhangi bir şekilde heyecanlandırmıyor veya rahatsız etmiyorsa, belirli bir ilişkide hiçbir haz ya da acı yoksa, ilginizi kaybeder, sıkılırsınız. Bunu fark etmediniz mi?

"Evet, ama daha önce buna asla bu açıdan bakmadım."

Bir şey istemeseydiniz buraya gelmezdiniz. Sıkıntıdan kurtulmak istiyorsunuz. Size o özgürlüğü veremeyeceğimden, yine sıkılacaksınız; ama bir araya gelebilir ve bu alma, ilgi, sıkıntı sürecini anlayabilirsek, o zaman belki özgürlük olabilir. Özgürlük alınamaz. Alabilseniz, kısa sürede ondan sıkılırsınız. Almak zihni donuklaştırmıyor mu? Olumlu veya olumsuz, almak bir yüktür. Aldığınız anda ilgiyi kaybedersiniz. Sahip olma çabasındayken, tetiktesinizdir, ilgilisinizdir; ama sahip olmak sıkıntıdır. Daha fazlasına sahip olmak isteyebilirsiniz, fakat daha fazlasını kovalamak sadece sıkıntıya doğru atılmış bir adımdır. Almanın birçok yolunu denersiniz, alma çabası olduğu müddetçe de ilgi vardır;

fakat almanın her zaman bir sonu vardır; dolayısıyla da her zaman sıkıntı vardır. Olanda bu değil midir?

-5-

Yenilenme Düşüncelerin Arasında Yatar

Zihin için zor olan durağanlıktır; çünkü zihin daima endişelidir, her zaman bir şeyin, almanın veya reddetmenin, aramanın ve bulmanın peşindedir. Zihin asla durağan değildir, sürekli hareket halindedir. Geçmiş, bugünü gölgeleyerek, kendi geleceğini inşa eder. Bu zaman içinde bir harekettir ve düşünceler arasında neredeyse hiçbir zaman bir boşluk yoktur. Düşünceler hiç duraklamadan birbirini takip eder; zihin kendini daima uyanık tutmaya çalışır ve böylece kendini yıpratır. Bir kalemin ucu sürekli açılırsa, bir süre sonra ortada kalem kalmaz; aynı şekilde, zihin de sürekli kendini kullanır ve tükenir. Zihin daima bir sona gelmekten korkar. Fakat yaşamak günden güne bitmek, tüm edinimlere, anılara, deneyimlere ve geçmişe veda etmektir.

KISIM DÖRT

Kendine Acıma, Keder, Acı Çekme

-1-

Keder Nedir?

İnsanoğlu kederi birçok yolla – duayla, kaçışlarla, içkiyle, eğlenceyle – yenmeye çalıştı, ama keder her zaman oradaydı. Tüm diğer şeyler gibi kederin de anlaşılması gerekir. Onu reddetmeyin, bastırmayın, üstesinden gelmeye çalışmayın; sadece anlayın, ne olduğuna bakın. Keder nedir? Kederin ne olduğunu biliyor musunuz?

-2-

Keder yalnızlıktır

Keder sevdiğinizi düşündüğünüz birini kaybetmektir; keder bir şeyi bütünüyle, tam olarak yapamamaktır; keder olanağın, gücün sizden esirgenmesidir; keder bir şeyi yapmak isteyip de yapmanın hiçbir yolunun olmamasıdır; keder kendi mutlak boşluğunuzla, yalnızlığınızla yüz yüze gelmenizdir; ayrıca kedere bir de kendine acıma yüklenir. "Kendine acımanın" ne olduğunu biliyor musunuz?

-3-

Kendine Acıma Kederin Bir Etmenidir

Kendine acıma, bilinçsiz ya da bilinçli olarak kendinizden şikâyet etmenizdir, kendinize acımanızdır, "İçinde bulunduğum çevreye karşı, içinde olduğum koşullarda hiçbir şey yapamam" demenizdir; kendinizi bir bela olarak görüp, varlığınızdan şiddetle yakınmanızdır. Ve bu nedenle de keder vardır.

Kederi anlayabilmesi için, kişinin, önce, bu kendine acımanın farkında olması gerekir. Birisi öldüğü zaman, terk edilir ve ne kadar yalnız olduğunuzun farkına varırsınız. Ya da birisi öldüğünde, parasız kalır ve kendinizi güvensiz hissedersiniz. Hep başkalarının üzerinden yaşadığınızdan, şikâyet etmeye, kendinize acımaya başlarsınız. Bu bir gerçektir, aynı yalnız olduğunuz gerçeği gibi, *olan* budur. Kendine acımaya bakın, onu alt etmeye çalışmayın, onu reddetmeyin veya "Ben bununla ne yapacağım?" demeyin. Gerçek şudur: Kendine acıma vardır. Gerçek şudur: Yalnızsınızdır. Ona, dün o paraya, o kişiye, o güce –veya her neyse– sahipken ne kadar sonsuz bir güven içinde olduğunuzu düşünmeden baka-

bilir misiniz? Ona sadece bakın; o zaman kendine acımaya hiç yer olmadığını göreceksiniz.

-4-

Yalnızlığın Kederi

Kederin nedenlerinden biri insanoğlunun olağanüstü yalnızlığıdır. Birçok dostunuz olabilir, tanrılarınız olabilir, çok bilgili olabilirsiniz, olağanüstü aktif bir sosyal yaşantınız olabilir... ama o yalnızlık hâlâ oradadır. O nedenle, insan yaşamda bir önem bulmaya çalışır ve bir önem, bir anlam icat eder. Ancak, yalnızlık orada olmaya devam eder. Onun için ona, üstünü örtmeye çalışmadan ya da ondan kaçmadan, hiçbir şeyle kıyaslamadan bakabilir, sadece olduğu gibi görebilir misiniz? O zaman yalnızlığın bambaşka bir şey haline geldiğini göreceksiniz.

-5-

Yalnızlık Kederdir: Yalnız Başına Durmak Özgürlüktür

İnsan yalnız olmalıdır. Ama yalnız değiliz. Binlerce etkinin, binlerce şartlanmanın, psikolojik kalıtımların, propagandanın, kültürün sonucuyuz. Yalnız değiliz ve o nedenle de ikinci el insanlarız. İnsan yalnız, tamamen yalnız olduğunda; bir ailesi olsa bile hiçbir aileye, hiçbir ülkeye, hiçbir kültüre ait olmadığında, belirli hiçbir bağlantısı olmadığında; dışarıdan birisi –her tür düşünceye, eyleme, aileye, ülkeye yabancı birisi– olma hissi ortaya çıkar. Ve sadece tamamen yalnız olan kişi masumdur. Zihni kederden arındıran da bu masumiyettir.

-6-

O Gözyaşları Kendiniz İçin mi, Yoksa Ölen İçin mi?

Kederi de, bir diş ağrısında olduğu gibi, güçlü ve kaçınılmaz bir şekilde mi yaşıyorsunuz? Diş ağrınız olduğunda eyleme geçer, bir diş doktoruna gidersiniz. Ama keder olduğunda, açıklamalar, inanç, içki gibi yollarla ondan kaçarsınız. Harekete geçersiniz ama bu yaptığınız zihni kederden kurtaracak bir eylem değildir, öyle değil mi?

"Ne yapacağımı bilmiyorum, onun için de buradayım."

Ne yapacağınızı bilmekten önce, kederin gerçekten ne olduğunu öğrenmeniz gerekmez mi? Kederin ne olduğu hakkında basit de olsa bir fikir, bir yargı oluşturmadınız mı? Elbette ki kaçma, değerlendirme, korku, kederi doğrudan yaşamanızı engeller. Dişiniz ağrıdığında, onunla ilgili fikirler, düşünceler üretmezsiniz; diş ağrınız vardır ve harekete geçersiniz. Fakat bu durumda, gerçekten acı çekmediğinizden, hızlı veya yavaş, bir harekete geçmezsiniz. Acı çekmek ve acı çekmeyi anlamak için ondan kaçmamalı, ona bakmalısınız.

"Babam dönüşü olmayan yere gitti, onun için çok acı çekiyorum. Acının bana erişememesi için ne yapmalıyım?" dedi dinleyicilerden biri.

Acı çekmenin gerçek yüzünü görmediğimiz için acı çekiyoruz. Gerçek ve bizim gerçeği zihnimizde canlandırmamız tamamen farklı şeylerdir ve bizi iki farklı yöne yönlendirirler. Sorulmasına izin verirseniz, siz gerçekle mi, gerçeklikle mi, yoksa sadece acı çekme fikriyle mi ilgilisiniz.

"Soruma cevap vermiyorsunuz, efendim," diye ısrar etti. "Ne yapmalıyım?"

-7-

Kendine Acıma Zehrinden Arınma

Acı çekmekten kaçmak mı istiyorsunuz, yoksa ondan kurtulmak mı? Amacınız sadece kaçmaksa; bir hap, bir inanç, bir açıklama, bir eğlence "yardımcı" olabilir, tabii bağımlılık, korku ve benzeri kaçınılmaz sonuçları da beraberinde getirerek. Ama kederden arınmak istiyorsanız, kaçmayı bırakmalı ve yargılamadan, seçim yapmadan onun farkında olmalısınız; onu gözlemlemeli, onun hakkında bilgi sahibi olmalı, en mahrem anlaşılmazlıklarını bilmelisiniz. O zaman ondan korkmazsınız ve kendine acımanın zehri artık yoktur. Kederden, onu anlayarak arınılır. Kederi anlamak için onu gerçekten yaşamak gerekir, sözel kurgusu yeterli değildir.

-8-

O Halde Günlük Hayatımı Nasıl Yaşamalıyım?

"Sadece bir soru sorabilir miyim?" dedi içlerinden birisi. "İnsan günlük yaşamını ne şekilde yaşamalı?"

Sanki o tek gün, o tek saat için yaşıyormuşçasına.

"Nasıl?"

Yaşayacak sadece bir saatiniz olsaydı, ne yapardınız?

"Gerçekten bilmiyorum," diye yanıtladı endişeli bir şekilde.

Dışa dönük olarak yapılması gereken şeyleri ayarlamaz mıydınız, işlerinizi, vasiyetinizi ve diğer şeyleri? Ailenizi ve arkadaşlarınızı bir araya toplayarak, onlara yapmış olabileceğiniz kötülüklerden dolayı sizi affetmelerini isteyip, size yapmış olabilecekleri kötülükler için de siz onları affetmez miydiniz? Tamamıyla, zihnin yarattıkları, arzular ve dünya açısından ölmez miydiniz? Ve

bu, eğer bir saat için yapılabiliyorsa, geriye kalan günler ve yıllar için de yapılabilir.

"Böyle bir şey gerçekten mümkün mü?"

Deneyin, anlayacaksınız.

-9-

Acı Çekmeyi Anlamak

Ben acı çekerken, mutluluk var mı diye sormamın ne faydası var? Acı çekmeyi anlayabilir miyim? Benim derdim bu; nasıl mutlu olunacağı değil. Acı çekmediğim zaman mutluyum, ama bunun farkına vardığım an, o artık mutluluk değil... Onun için acı çekmenin ne olduğunu anlamalıyım. Zihnimin bir parçası mutluluğu aramanın peşinde koşuşturup bu ızdıraptan bir kaçış yolu ararken, acı çekmenin ne olduğunu anlayabilir miyim? Öyleyse, eğer acı çekmeyi anlamak istiyorsam, onunla tamamıyla bir bütün olmam, onu reddetmemem, ona mazeret bulmamam, onu mahkûm etmemem, onu kıyaslamamam; ama sadece onunla bir bütün olmam ve onu anlamam gerekmiyor mu?

Eğer nasıl dinleneceğini bilirsem, mutluluğun ne olduğu gerçeği ortaya çıkacaktır. Acı çekmeyi nasıl dinleyeceğimi de bilmeliyim; acı çekmeyi dinleyebilirsem, mutluluğu dinleyebilirim, çünkü ben oyum.

-10-

Acı Çekmek Acı Çekmektir: Herkesin Beyni ve Acısı Aynıdır

Sizin bir birey olarak acı çekişiniz, benim acı çekişimden veya Asya'da, Amerika'da ya da Rusya'daki bir insanın acı çekişinden

farklı mıdır? Koşullar, olaylar değişebilir ama temelde başka bir insanın acı çekişi benimkiyle ve sizinkiyle aynıdır, öyle değil mi? Acı çekmek acı çekmektir, sizin veya benim acı çekişim değildir elbette. Haz, sizin hazzınız veya benim hazzım değildir -haz hazdır. Aç olduğunuzda, bu sadece sizin açlığınız değildir, tüm Asya'nın da açlığıdır. İhtirasla güdülendiğinizde, acımasız olduğunuzda; bu acımasızlık, ister Asya'da, ister Amerika'da veya Rusya'da olsun politikacıyı, iktidardaki insanı güdüleyen acımasızlıkla aynıdır.

Anlıyor musunuz, itiraz ettiğimiz budur. Yaşamın değişik bölümlerinde, farklı alanlarda yakalanmış ama hepimizin tek bir insanlık olduğumuzu göremiyoruz. Birisini sevdiğiniz zaman, o sizin sevginiz değildir. Eğer öyleyse, o zaman zorba, sahiplenici, kıskanç, endişeli ve zalim olur. Benzer şekilde, acı çekmek acı çekmektir; sizin ya da benim acı çekişim değildir. Onu kişisel olmaktan çıkarmaya, soyut bir şey haline getirmeye çalışmıyorum. Birisi acı çekiyorsa, acı çekiyordur. Bir insanın yiyeceği, giyeceği, sığınağı yoksa acı çekiyordur; ister Asya'da yaşıyor olsun ister Batı'da. Şu anda öldürülen veya yaralanan insanlar -Vietnamlılar veya Amerikalılar- acı çekiyorlar. Sizin veya benim olmayan, kişisellik dışı veya soyut olmayan, aksine gerçek ve hepimizde olan bu acı çekmeyi anlamak, büyük bir kavrama ve sezgi gerektiriyor. Ve bu acının bitmesi doğal olarak, sadece içimizde değil dış dünyada da barışı getirecektir.

KISIM BEŞ

Kıskançlık, Sahiplenme, Haset

-1-

Bir İnsana Sahip Olduğumuzu Düşünmek Kendimizi Önemli Hissetmemizi Sağlar

Kıskançlık bir erkeği veya kadını elde tutmanın yollarından biridir, öyle değil mi? Ne kadar çok kıskançsak, sahiplenme hissi de o kadar fazladır. Bir şeye sahip olmak bizi mutlu eder; bir şeye, hatta bir köpeğe, tümüyle benim demek, kendimizi sıcak ve rahat hissetmemizi sağlar. Bir şeyin tamamen sahibi olmak, bize güvenlik ve kendinden emin olma hissini verir. Bir şeye sahip olmak bizi önemli yapar ve biz de bu öneme tutunuruz. Bir kalem veya bir eve değil, ama bir insana sahip olduğumuzu düşünmek, kendimizi güçlü ve garip bir şekilde hoşnut hissetmemizi sağlar. Gıpta başkasından ötürü değil, kendimizin değeri ve önemindendir.

"Ama ben önemli değilim, ben hiçbir şeyim; sahip olduğum tek şey kocam. Çocuklarımın bile bir önemi yok."

Farklı şekillere girseler de, hepimiz sadece bir tek şeye tutunuruz. Siz kocanıza tutunursunuz; başkaları çocuklarına, daha başkaları da bir inanca tutunurlar; ama niyet aynıdır. Tutunduğumuz şey olmasa kendimizi umutsuzca boşlukta hissetmez miyiz?

Kendimizi tamamen yalnız hissetmekten korkarız. Bu korku kıskançlık, nefret, acıdır. Haset ile nefret arasında büyük bir fark yoktur.

-2-

Kıskançlık Sevgi Değildir
"Ama biz birbirimizi seviyoruz."

O zaman nasıl kıskanabilirsiniz? Sevmiyoruz; işin talihsiz yanı da bu. Mutlu olmak için, bir yoldaşa sahip olmak için, kendinizi yalnız hissetmemek için, onun sizi kullandığı gibi siz de kocanızı kullanıyorsunuz; çok fazla şeye sahip olmayabilirsiniz, ama en azından birlikte olacağınız birine sahipsiniz. Bu karşılıklı ihtiyaç ve kullanıma sevgi diyoruz.

"Ama korkunç bir şey bu."

Korkunç bir şey değil, fakat ona hiçbir zaman bakmıyoruz. Ona korkunç diyoruz, bir isim veriyoruz ve hızla başka bir tarafa bakıyoruz. Sizin de yaptığınız bu.

"Biliyorum, ama bakmak istemiyorum. Kıskanç olmak demek de olsa, olduğum gibi devam etmek istiyorum, zira hayatta başka bir şey göremiyorum."

Hayatta başka bir şey görüyor olsaydınız, artık kocanızı kıskanmazdınız, öyle değil mi? Ama şimdi kocanıza tutunduğunuz

gibi, o zamanda diğer şeye tutunur ve onu da kıskanırdınız. Siz kıskançlıktan arınmak değil, kocanıza bir yedek bulmak peşindesiniz. Hepimiz öyleyiz: bir şeyden vazgeçmeden önce bir diğerinden tamamen emin olmak istiyoruz. Sadece tamamen güvensiz olduğunuzda hasede yer yoktur. Güven olduğu zaman, bir şeye sahip olduğunuzu hissettiğinizde haset vardır. Ayrıcalıklı olma bu güven hissidir; sahip olmak haset olmaktır. Sahiplik nefret doğurur. Aslında, sahip olduğumuz şeyden nefret ederiz ve bu da kendini kıskançlık olarak gösterir. Sahipliğin olduğu yerde asla sevgi olamaz; sahip olmak sevgiyi yok etmektir.

-3-

Saygınlığa, Nesnelere, Bir Kişiye Bağlanmak Acıya Neden Olur

Günümüzün kültürü hasede, açgözlülüğe dayanıyor... Başarı farklı yollardan elde edilmeye çalışılıyor; bir sanatçı olarak, bir iş adamı olarak, dinden bir şey umarak... Tüm bunlar birer haset şeklidir, fakat insan ancak haset sıkıntı yaratmaya, acı vermeye başladığında ondan kurtulmaya teşebbüs eder. Dengeleyici ve haz verici olduğu sürece, haset kişinin doğasının kabul edilir bir parçasıdır. Biz, bu hazzın içinde acı olduğunu görmüyoruz. Bağlanmak haz verir, ama aynı zamanda kıskançlık ve acı da yaratır; bu da sevgi değildir. Bu hareket alanında kişi yaşar, acı çeker ve ölür. Ne zaman ki bu kendi kendini kuşatan hareketin acısı dayanılmaz hale gelir, ancak o zaman insan kabukları kırıp dışarı çıkmaya gayret eder.

"Sanırım tüm bunları hayal meyal kavrıyorum, peki ama ben ne yapmalıyım?"

Ne yapılacağını düşünmeden önce, sorunun ne olduğuna bir bakalım. Sorun nedir?

"Kıskançlık bana eziyet çektiriyor, ondan arınmak istiyorum."

Onun acısından arınmak istiyorsunuz; ama sahip olma ve bağlılık ile gelen tuhaf hazzı da korumak istemiyor musunuz?

"Elbette istiyorum. Tüm varlığımdan vazgeçmemi beklemiyorsunuz, değil mi?"

Biz vazgeçmeyle değil ama sahip olma arzusuyla ilgiliyiz. Nesnelere olduğu kadar insanlara da sahip olmak istiyoruz, umutlara olduğu kadar inançlara da tutunuyoruz. Bu nesnelere ve insanlara sahip olma arzusu, bu yakıcı tutkunluk niçin var?

"Bilmiyorum, bu konuyu hiç düşünmedim. Haset olmak doğalmış gibi geliyor, ama yaşamımda bir zehir, şiddetle rahatsızlık veren bir olgu haline geldi."

Yiyecek, giyecek, barınak gibi şeylere ihtiyacımız var, ama bunlar psikolojik tatmin için kullanılıyorlar ve o nedenle de birçok başka soruna yol açıyorlar. Aynı şekilde insanlara psikolojik bağımlılık endişe, kıskançlık ve korku doğuruyor.

"Sanırım o anlamda bazı insanlara bağımlıyım. Onlar benim için zorunlu birer ihtiyaç; onlarsız tamamen yolumu kaybederim. Kocam ve çocuklarım olmasalardı, sanırım yavaş yavaş delirirdim, ya da başka birine bağlanırdım. Yine de bağlılığın neresi yanlış, anlamıyorum."

Doğru veya yanlış olduğunu söylemiyoruz, sadece nedenlerini ve etkilerini ele alıyoruz, değil mi? Bağımlılığı mahkûm etmiyoruz, ya da ona bir mazeret bulmuyoruz. Fakat. Neden bir kişi bir başkasına psikolojik olarak bağımlıdır?

"Bağımlı olduğumu biliyorum, ama bu konuyu hiç düşünmedim. Herkesin bir başkasına bağımlı olması normal bir şeydir diye düşündüm."

-4-

Fiziksel Bağımlılık Psikolojik Bağımlılık Değildir

Tabii ki fiziksel açıdan, doğal ve kaçınılmaz olarak, birbirimize bağımlıyız ve har zaman da öyle olacağız. Ama birbirimize olan psikolojik bağımlılığı anlamadığımız müddetçe kıskançlığın acısının devam edeceğini düşünmüyor musunuz? Öyleyse, birbirimize olan bu psikolojik bağımlılık neden vardır?

"Aileme ihtiyacım var çünkü onları seviyorum. Eğer sevmeseydim, aldırmazdım..."

Bağlılığın hazzını tutup, acısını bırakmak istiyorsunuz. Bu mümkün mü?

"Neden olmasın?"

Bağlılık korkuyu çağrıştırır, öyle değil mi? Ne olduğunuzdan veya diğeri sizi bırakıp gider ya da ölürse ne olacağınızdan korkarsınız; sizi bağlayan da bu korkudur. Bağlılığın hazzıyla meşgul olduğunuz sürece, korku saklıdır, kilit altındadır, ama ne yazık ki hep oradadır ve siz bu korkudan kurtulana kadar, kıskançlığın işkenceleri devam edecektir.

-5-

Yığının Tepesi

Yaşamın ne olduğunu biliyor musunuz? Doğduğunuz andan öldüğünüz ana, belki de daha ötesine uzanır. Yaşam engin, karmaşık bir bütündür; her şeyin bir anda olduğu bir ev gibidir. Seversiniz ve nefret edersiniz; açgözlü ve hasetsinizdir, ama aynı zamanda öyle olmamanız gerektiğini hissediyorsunuzdur. Hırslısınızdır; endişe, korku ve acımasızlığın peşinden ya başaramamanın verdi-

ği sıkıntı ya da başarı gelir; önünde sonunda da bunların hepsinin anlamsız olduğu hissine kapılırsınız. Sonra savaşın korkunçluğu ve vahşeti ve terör yoluyla gelen barış vardır; ulusalcılık, savaşı destekleyen egemenlik vardır; yaşam yolunun sonunda ya da herhangi bir noktasında ölüm vardır. Örgütlü dinlerin aralarındaki çatışan inanç ve çekişmelerle Tanrı'yı arayış vardır. İyi bir iş bulabilme ve onu koruyabilme mücadelesi vardır; evlilik çocuklar, hastalık vardır; toplum ve Devlet'in baskısı vardır. Yaşam bunların tümü ve çok daha fazlasıdır ve siz de bu karmaşanın içine atılmışsınızdır. Genellikle sefil ve kaybolmuş bir halde içine batarsınız; yığının tepesine tırmanarak ayakta kalmayı başarsanız dahi hâlâ karmaşanın bir parçasısınızdır. Yaşam dediğimiz şey işte budur: arasına yer yer neşe serpiştirilmiş sonu gelmeyen mücadele ve keder. Tüm bunları size kim öğretecek? Ya da daha doğrusu, tüm bunları nasıl öğreneceksiniz? Gücünüz ve yeteneğiniz olsa bile, sıkıntı ve üzüntüleriyle, ihtiras ve şöhret arzusuyla sınırlanmışsınızdır. Tüm bunlar yaşamdır, öyle değil mi? Ancak bütün bunların ötesine geçmek de yaşamdır.

-6-

Kötü Yapı

İşte hepsi bu. Herkes ona hayatta yolunu çizmesi gerektiğini söylüyor; ister iş, ister din ya da ülke adına olsun, her insan hayatta kendisi için çalışıyor. Siz ünlü olmak istiyorsunuz; komşunuz da, *onun* komşusu da öyle, en yukarıdakinden en aşağıdakine kadar kulvardaki herkes ünlü olmak istiyor. Öyle ki, her insanın bir diğerinin düşmanı olduğu, hırs, haset ve sahip olmaya dayalı bir toplum inşa ediyoruz ve siz de bu parçalayan topluma ve onun kötü yapısına uymak üzere 'eğitiliyorsunuz'.

"Peki, ne yapacağız o zaman?" diye sordu ikinci kişi. "Bana öyle geliyor ki topluma uymak veya yok olmak zorundayız" Bu durumdan kurtulmanın bir yolu var mı, efendim?"

Şu anda bu topluma uyacak şekilde eğitilenlerdensiniz; yetenekleriniz bu model içinde hayatınızı kazanmak üzere geliştirilmiş. Ebeveynleriniz, eğitmenleriniz, hükümetiniz, hepsi sizin verimliliğiniz ve finansal güvenliğinizle ilgililer, öyle değiller mi?

Evet, hem sizin hem de onların güvende olmanız için, sizin 'iyi bir vatandaş' olmanızı istiyorlar ki, bu da sizin saygınca ihtiraslı, sonsuz bir sahip olma hissi içinde ve rekabet denilen o toplumca kabul görmüş acımasızlığa teslim olmuş birisi olmanız anlamına geliyor. İyi vatandaş olmak denilen şey bunlardan oluşuyor; ama bu iyi mi, yoksa çok kötü bir şey mi?... Sevgi, sevilenlerin bütünüyle gelişebilmeleri için tamamıyla serbest bırakılmaları demektir, -öyle değil mi?-, ki basit bir toplumsal makineden daha iyi bir şey olabilsinler. Sevgi, açıkça veya görev ve sorumlulukların üstü kapalı tehdidiyle, zorlamaz.

-7-

Görev Sevgi midir?

Ebeveynlerin görev dedikleri sevgi değildir, bir tür zorlamadır; toplum da yaptıkları çok saygın bir şey olduğu için ebeveynleri destekler... Çocuğun topluma uymasını, saygın ve güvende olması için bir gereklilik olarak görürler. Buna sevgi denir. Ama bu sevgi midir? Yoksa 'sevgi' sözcüğüyle gizlenmiş korku mudur?

-8-

İhtiras; Haset, Bölünme ve Savaştır

Büyükler, siz gelecek neslin farklı bir dünya yaratmanız gerektiğini söylerler; ama kastettikleri kesinlikle bu değildir. Tam tersine, üzerinde epey düşünülmüş ve özenli bir sistemle sizi, bazı küçük değişikliklerle, eski kalıba uyacak şekilde 'eğitirler'. Çok farklı konuşmalarına karşılık, hükümet ve toplumun geneli tarafından desteklenen öğretmenler ve ebeveynler sizin geleneklere uyacak ve ihtiras ve hasedi yaşamın doğal haliymiş gibi kabul etmenizi sağlayacak şekilde eğitilmenizi sağlarlar. Yeni bir yaşam tarzı onları hiçbir şekilde ilgilendirmez, o nedenle de eğitmenin kendisi doğru dürüst eğitilmemektedir. Eski nesil bu savaş, bu husumet, bu insanlar arası bölünmüşlük dünyasını yarattı; yeni nesil de sebatla onların yolundan gidiyor.

"Ama biz doğru bir eğitim almak istiyoruz, efendim. Ne yapmamız gerekiyor?"

Her şeyden önce, basit bir gerçeği çok açıkça görmeniz lazım: ne hükümet, ne mevcut öğretmenleriniz, ne de anne ve babalarınız sizi doğru eğitmekle ilgilenmiyorlar; eğer eğitselerdi, dünya bambaşka olurdu ve savaşlar olmazdı. Onun için, eğer doğru bir şekilde eğitilmek istiyorsanız, bunu kendiniz halletmeniz gerekecek; yetişkin olduğunuzda da kendi çocuklarınızın doğru eğitimi almasını sağlayacaksınız.

"Ama kendimizi nasıl doğru bir şekilde eğiteceğiz? Birisinin bize öğretmesi lazım." Sizi matematik, edebiyat ve benzeri konularda eğitmek için öğretmenleriniz var; ama eğitim sadece bilgi toplamanın ötesinde, çok daha derin ve geniş bir şeydir. Eğitim, eylemlerin ben merkezli olmaması için, zihnin yetiştirilmesidir; güvende olmak amacıyla, zihnin inşa ettiği ve sonucunda da tüm karmaşıklıklarıyla korkuyu doğuran duvarları yıkmak için, yaşam

boyu öğrenmektir. Doğru eğitim almak için çok çalışmanız ve tembel olmamanız lazım. Oyun oynarken başarılı olun, ama bir başkasını yenmek için değil, iyi vakit geçirmek amacıyla. Doğru yiyecekleri yiyin ve fiziksel olarak formda olun. Zihniniz uyanık ve yaşamın sorunlarıyla, bir Hindu, bir Komünist, ya da bir Hristiyan olarak değil de bir insan olarak, baş edebilir olsun. Doğru eğitilmiş olmak için, kendinizi anlamanız; kendiniz hakkında sürekli bir şeyler öğreniyor olmanız gerekir. Öğrenmeyi durdurduğunuz zaman, hayat çirkin ve hüzünlü bir hal alır. İyilik ve sevgi olmadan, doğru eğitilmiş değilsinizdir.

KISIM ALTI

Arzu ve Özlem

-1-

Arzudaki Acı Düş Kırıklığı Korkusudur

Çoğumuz için arzu oldukça büyük bir sorundur -mal, mülk, mevki, güç, rahatlık, ölümsüzlük, kalıcılık, sevilme arzusu; zamanın ötesine geçen kalıcı, tatmin edici, sürekliliği olan bir şeye sahip olma arzusu. O halde, arzu nedir? Bizi dürten, zorlayan bu şey nedir? – ki bu, istediklerimizin tam tersi olan, elimizdekiyle veya olduğumuzla yetinmek anlamına gelmez. Arzunun ne olduğunu anlamaya çalışıyoruz; bu konuya deneysel ve şüpheci bir yaklaşımla girebildiğimiz takdirde de, bir arzu objesinin yerine bir başka arzu objesini koymanın ötesinde bir dönüşüm yaratabileceğimizi sanıyorum. "Değişim" ile kastettiğimiz de genellikle budur, öyle değil mi? Belirli bir arzu objesiyle tatmin olmadığımızda, onun yerini alacak başka bir şey buluruz. Sonu gelmez bir

şekilde, bir arzu nesnesinden daha yüce, daha asil, daha rafine olduğunu düşündüğümüz bir başka arzu nesnesine yöneliyoruz; fakat ne kadar rafine olursa olsun, arzu sonunda arzudur ve arzunun bu hareketinde bitmez tükenmez bir mücadele, zıtların çatışması vardır.

Öyleyse, arzunun ne olduğunu ve dönüştürülüp dönüştürülemeyeceğini keşfetmek önemli değil midir?.. Ve o arzu merkezini yok edebilir miyim -sadece belirli bir arzuyu, bir iştahı, bir yakarışı değil, içinde daima düş kırıklığının korkusunu taşıyan arzunun, özlemin, umut etmenin tüm yapısını çökertebilir miyim? Ne kadar düş kırıklığına uğrarsam, 'kendim'e o kadar daha fazla güç veririm. Umut etme ve özlem olduğu müddetçe, korku için her zaman zemin vardır ki, bu da o merkezi güçlendirir...

Fiziksel gereksinimlerin ötesinde, arzunun her türü -büyüklük, gerçek, erdem için duyulan arzular- psikolojik bir süreç haline gelir ki, bu süreçte zihin 'kendim' fikrini geliştirir ve kendini merkezde güçlendirir.

-2-

Arzunun Hareketini Takip Edin

Arzu eylem gerektiren türlü iştahların -seks özlemi veya büyük adam olmak, bir araba sahibi olmak...- tatmin edilmesi dürtüsüdür.

O halde, arzu nedir? Güzel bir ev veya araba görürsünüz ya da güç sahibi, iyi bir mevkide olan bir adam; o evin sizin olmasını, o mevkideki kişi olmayı veya alkışlar arasında arabaya binip gitmeyi arzularsınız. O arzu nasıl doğar? Önce görsel algılama vardır -evin görülmesi. 'Siz', çok daha sonra ortaya çıkacaktır. Görsel çekim olan evin görülmesi, bir sözün cazibesi, bir arabanın güzelliği, renk ve sonra da o algılayış.

Lütfen bunu takip edin. Siz yapıyorsunuz, ben değil. Ben sözcükler veriyorum, açıklıyorum; ama siz yapıyorsunuz. O şeyi birlikte paylaşıyoruz. Sadece konuşmacının söylediklerini dinlemiyorsunuz; o nedenle, kendi düşünce hareketinizi arzu olarak gözlemliyorsunuz. Düşünceyle görmek arasında bir bölünme yoktur; ikisi tek bir harekettir. Düşünce ve arzu arasında, ayrı bir şey yoktur –şimdi bu konuya gireceğiz.

-3-

Arzunun Yükselişi

Yani, önce görme, duyguyu yaratan algılama vardır, sonra dokunma, ondan sonra da o duyguya süreklilik verecek olan arzu –sahip olma arzusu. Bu çok basittir. Çok güzel bir kadın ya da bir adam görüyorum. Önce görmenin hazzı oluşuyor, sonra o haz süreklilik istiyor. O halde, düşünüyorum; ondan doğan bir düşünce var. Ve düşünce o haz hakkında ne kadar çok düşünürse, o hazzın veya o acının o kadar sürekliliği vardır. Sonra da, o sürekliliğin olduğu yerde işin içine 'Ben' girer –Ben istiyorum, Ben istemiyorum. Hepimizin bütün gün, uyurken veya uyanıkken, yaptığımız şey bu.

Böylece, arzunun nasıl ortaya çıktığı görülüyor. Algılama, temas, duygu; sonra o duygunun devamlılığını sağlamak; işte o duyumsamaya devam ediş de arzudur. Arzunun gizemli bir yanı yoktur. Yalnız, arzunun kendisinde değil de, yerine getirilmesini sağlayacak nesnede bir çelişki olduğu zaman, arzu çok karmaşık bir hal alır. Doğru değil mi? Çok zengin bir adam olmak istiyorum –yani, arzum bana çok zengin olmam gerektiğini söylüyor çünkü malı mülkü, arabası ve her şeyi olan insanlar görüyorum. Arzu diyor ki, "Sahip olmalıyım, gerçekleştirmeliyim."

-4-

Arzuyu Boğazlamak Değil, Anlamak Gerekir

Arzu kendini her yönden tatmin etmek ister; tatmin olmanın nesneleri çok caziptir, ama her biri diğeriyle çelişir.

Böylece, kurallara uyarak, arzuları yerine getirmek için savaşarak ve yerine getirememekten sıkılarak yaşarız. Hayatımız budur. Kendilerine din adamları, azizler, papalar, rahipler, rahibeler, sosyal-hizmet görevlileri denilen sözde dindar insanlar Tanrı'yı bulmamız için derler ki: "Kendinizi zapt etmelisiniz, arınmalısınız; Tanrı'yla özdeşleşmelisiniz ki, arzu yok olsun; bir kadın gördüğünüzde, ona sırtınızı dönün; hiçbir şeye, yaşama karşı hassas olmayın; müziği duymayın, ağaçları görmeyin; ama her şeyden önemlisi kadın görmeyin!" İşte bu, toplumun esiri olmuş vasat bir adamın yaşamıdır!

Arzuyu anlamadan –anlamak, bastırmak değil– insan asla uymacılıktan ve korkudan kurtulamayacaktır. Bir şeyi bastırdığınız zaman ne olduğunu biliyor musunuz? Yüreğiniz donuklaşır! Hint fakirlerini, rahipleri, rahibeleri, hayattan kaçan insanları gördünüz mü? Sıkı bir disiplin altında yaşayarak, ne kadar da soğuk, katı, erdemli ve aziz gibiler! Sevgi hakkında sonsuza kadar konuşabilirler, ama için için kaynarlar; arzuları hiçbir zaman yerine getirilmemiş ve anlaşılmamıştır; erdem kisvesi ardına gizlenmiş ölü varlıklardır.

Bizim söylediğimiz bambaşka bir şeydir... insan arzuyu keşfetmeli, öğrenmelidir –öğrenmelidir, ama onu nasıl halledeceğini, onu nasıl boğazlayacağını değil.

-5-

Anlamayla Arzu Oluşur Ama Kök Salmaz

Arzu çelişki yaratır, hiçbir şekilde uyanık olmayan zihin ise çelişki içinde yaşamayı sevmez; o nedenle de arzudan kurtulmaya çalışır. Öte yandan, eğer zihin onu bir kenara itmeden, "Bu daha iyi bir arzu, şuysa kötü bir arzu, bunu tutup diğerini atacağım" demeden arzuyu anlayabilirse; eğer reddetmeden, seçmeden, mahkûm etmeden tüm arzu alanının farkında olabilirse o zaman zihnin sakinleştiğini göreceksiniz. Arzular gelir, ama artık etkileri yoktur; artık çok büyük bir önem taşımazlar; zihinde kök salmaz ve sorun yaratmazlar. Zihin tepki gösterir; aksi takdirde yaşıyor olmazdı, ama tepki yüzeyseldir ve kök salmaz. O nedenle çoğumuzun yakalandığı tüm bu arzu sürecini anlamak önemlidir.

-6-

Onunla İlgili Bir Şey Yapmadan Arzuya Sahip Olabilir miyiz?

Ancak çoğumuz için arzu, kendimizi şımartmak, kendimizi ifade etmek anlamına gelir. Şunu arzuluyorum ve ona sahip olmalıyım. İster güzel bir insan ya da bir ev veya bir fikir olsun, ona sahip olmalıyım. Neden? Niçin işin içine "meli-malı" girer? Neden arzu "Şuna sahip olmalıyım" diyerek, beraberinde zorlayıcı varoluşun talepleri olan ıztırabı, güdüyü, dürtüyü getirir? Arzunun bir türü olan kendini ifade etmede bu kadar ısrarcı olmanın nedenleri oldukça basit ve açıktır. Kendini ifade etmede, birisi olmakta büyük bir haz vardır, çünkü takdir edilirsiniz. İnsanlar, "Tanrı aşkına, onun kim olduğunu biliyor musun?" gibi saçma sapan şeyler söylerler. Bunun sadece arzu, sadece haz olmadığını

söyleyebilirsiniz, çünkü arzunun arkasında hâlâ çok daha güçlü bir şey vardır. Fakat hazzı ve arzuyu anlamadan o noktaya gelemezsiniz. Arzu ve hazzın faal süreci, eylem dediğimiz şeydir. Bir şey isterim ve onu elde edebilmek için çalışır dururum. Bir yazar, bir ressam olarak ünlü olmak isterim ve ünlü olmak için düşünebildiğim her şeyi yaparım. Genellikle de bir kenarda kalır ve dünya tarafından hiçbir zaman takdir edilmem, bu da bende düş kırıklığı yaratır, ızdırap çekerim; ondan sonra da alaycı olurum ya da sahte alçak gönüllülük tavrına bürünürüm; böylece de bu tür saçmalıkların gerisi gelir.

-7-

Neden Bu Kadar Özlem Doluyuz?

Onun için kendimize sorarız: Neden arzuların yerine getirilmesi için bu ısrar vardır? Bir palto, bir takım elbise, bir gömlek, bir kravat, bir çift ayakkabı isterseniz, alırsınız –bu işin bir yanıdır. Ama bu ısrarlı kendini tatmin etme güdüsünün altında, kesinlikle, tam bir yetersizlik duygusu, yalnızlık vardır. Kendi başıma yaşayamam, yalnız olamam, çünkü kendi içimde yetersizim. Sen benden daha çok şey biliyorsun, daha güzelsin, daha entelektüelsin, daha zekisin, daha şusun ve daha busun ve ben de bunların hepsi ve daha fazlası olmak istiyorum. Neden? Bu soruyu kendinize hiç sordunuz mu bilmiyorum. Sorduysanız ve bu sizin için sadece zeki bir teorik soru değilse, o zaman cevabı bulacaksınız...

İnsanlar neden birçok şeyi veya bir tek şeyi şiddetle arzular, bilmiyorum. İnsan mutlu olmak, Tanrı'yı bulmak, zengin, ünlü, eksiksiz olmak ya da serbest bırakılmak –her ne demekse– yani bildiğiniz, içinde biriktirdiği her şeyi istiyor. İnsan mükemmel bir evlilik, Tanrı'yla mükemmel bir ilişki ve benzeri şeyleri istiyor. Neden? Her şeyden önce bu, zihnin ne kadar sığ olduğunu

gösteriyor, öyle değil mi? Ama aynı zamanda da kendi yalnızlık duygumuzu, boşluğumuzu da göstermiyor mu?

-8-

Sorun Arzunun Kendisi Değildir: Sadece Onunla İlgili Ne Yaptığımızdır

Arzunun üzerinde düşünmeye devam edelim. Kendisiyle çelişen, işkence gören, farklı yönlere çekilen arzuyu; arzunun acısını, telaşını, huzursuzluğunu; disipline edilmesini, kontrol altında tutulmasını biliyoruz, değil mi? Ve onunla yaptığımız sonu gelmez savaşta, onu tanınmayacak şekilde çarpıtıyoruz; ama o hâlâ orada, sürekli izliyor, bekliyor, itiyor. Ne yaparsanız yapın, -yok edin, ondan kaçın, reddedin veya kabul edin, dizginini tamamen salıverin- o hep oradadır. Dinsel eğitmenlerin ve diğerlerinin, arzusuz olmamızı, arzudan arınmamızı, ondan uzak durmak için kendimizi eğitmemiz gerektiğini söylediklerini biliyoruz ki, bu gerçekten anlamsızdır, zira arzunun yok edilmesi değil anlaşılması gerekmektedir. Eğer arzuyu yok ederseniz, yaşamın kendisini yok edebilirsiniz. Eğer arzuyu çarpıtır, ona şekil verir, kontrol altında tutar, hükmeder, bastırırsanız, fevkalade güzel bir şeyi yok ediyor olabilirsiniz.

KISIM YEDİ

Öz Saygı: Başarı ve Başarısızlık

-1-

Öz Saygı

Hepimiz kendimizi çeşitli seviyelere koyar ve sürekli bu yüksekliklerden düşeriz. Utandığımız bu düşüşlerdir. Utancımızın, düşüşümüzün nedeni öz saygıdır. Anlaşılması gereken düşüş değil, bu öz saygıdır. Kendinizi üzerine yerleştirdiğiniz bir kaide yoksa herhangi bir düşüş olabilir mi?

-2-

Neyseniz O'sunuz

Neden kendinizi öz saygı, insan onuru, ideal gibi adlar verilen bir kaide üzerine yerleştirdiniz? Bunu anlayabildiğiniz takdirde,

geçmişle ilgili hiçbir utanç olmayacaktır; utanç tümüyle gitmiş olacaktır. Kaide olmadan neyseniz, o olacaksınız. Sizin yukarıya veya aşağıya bakmanıza neden olan kaide eğer orada değilse, artık daima olmaktan kaçındığınız kişisinizdir. Karmaşa ve düşmanlık, utanç ve pişmanlık doğuran şey, işte bu olandan, ne olduğunuzdan kaçınmaktır. Bana veya bir başkasına ne olduğunuzu söylemeniz gerekmez; sevimli veya sevimsiz, her neyse, ne olduğunuzun farkında olun: mazeret üretmeden veya ona karşı koymadan onunla yaşayın. Onunla bir ad takmadan yaşayın; çünkü taktığınız adın ta kendisi bir mahkûmiyet veya tanımlamadır. Onunla korkusuzca yaşayın, çünkü korku paylaşmayı engeller.

-3-

İhtiras Açıklığı Engeller

Sorgulayan: Efendim, günlük hayatta düşüncenin görevi nedir?

Krishnamurti: Düşüncenin görevi mantıklı olmaktır; berrak, objektif, verimli, kesin bir şekilde düşünmektir, ama eğer siz kendi kişisel kibrinize, kendi başarınıza ve kendi tatmininize zincirlenmişseniz, berrak, verimli bir şekilde kesin olarak düşünemezsiniz.

-4-

Hırs Korkudur

Hırs dünyada ne yapmıştır? Çok az kişi bunu düşünmüştür. Birisi bir başkasının üzerinde olmaya çabaladığında, herkes başarmaya, kazanmaya çalıştığında, kalplerindekinin ne olduğunu hiç anladınız mı? Hırslı olduğunuzda, ruhsal veya dünyevi açıdan önemli birisi olmak için çabaladığınızda kalbinize dönüp bakar-

sanız, içinde korku kurdunun olduğunu görürsünüz. Hırslı insan en korkak insandır, çünkü neyse o olmaktan korkmaktadır, çünkü "Eğer ben neysem o olursam, hiçbir şey olurum. Onun için bir şey olmalıyım, mühendis, makinist, sulh hâkimi, yargıç, bakan olmalıyım" diye düşünür.

-5-

İlgiyle Hırs Aynı Şey midir?

Sorgulayan: Birisinde mühendis olma hırsı varsa, bu onun o konuyla ilgili olduğunu mu gösterir.

Krishnamurti: Bir şeye ilgi duymanın hırs olduğunu söyler miydiniz? O *hırs* sözcüğüne herhangi bir anlam verebiliriz. Genellikle bildiğimiz gibi, hırs korkunun sonucudur. Şimdi, ben bir çocuk olarak, sevdiğim için mühendis olmakla ilgileniyorsam; güzel evler inşa etmek, dünyadaki en iyi sulamaya sahip olmak, en iyi yolları yapmak istediğim için, bu konuyu seviyorum anlamına gelir; onun için bu hırs değildir. Bunda korku yoktur.

Demek ki hırs ve ilgi iki farklı şeydir, öyle değil mi? Resim yapmaya ilgi duyuyorum, resmi seviyorum, en iyi ressamla rekabete girmek veya en ünlü ressam olmak istemiyorum, sadece resim yapmayı seviyorum. Sen benden daha iyi resim yapıyor olabilirsin, ama kendimi seninle kıyaslamıyorum. Resim yaparken, yaptığım şeyi seviyorum; bu da başlı başına benim için yeterli.

-6-

Sevdiğiniz Şeyi Yapın

Öyleyse, gençken ve böyle bir yerdeyken, mesleğinizi doğal olarak keşfedebilmeniz için sizin kendi zekânızı uyandırmaya yar-

dımcı olmak çok önemli bir şey, öyle değil mi? Böylece, eğer onu keşfedebilirseniz ve eğer bu gerçek bir şeyse, o zaman onu yaşam boyunca seversiniz. Bu durumda, hiçbir hırs, hiçbir rekabet, hiçbir mücadele, birbirinizle hiçbir mevki ve prestij savaşı olmayacaktır; ve belki de o zaman yeni bir dünya yaratabileceksiniz. Sonra, o dünyada, eski neslin tüm o çirkin şeyleri -savaşları, kavgaları, insanları ayıran tanrıları, kesinlikle hiçbir anlamı olmayan dinsel ayinleri, hükümetleri, şiddetleri- varolmayacak. Bu nitelikte bir yerde, öğretmenin de sizin de sorumluluğunuz çok büyük çünkü yeni bir dünya, yeni bir kültür, yeni bir yaşam tarzı yaratabilirsiniz.

-7-

Çiçekleri Seviyorsanız, Bahçıvan Olun

Öyleyse, herkesin birbiriyle kavga ettiği bir dünyada ne olur? Bir insan bir diğerinden daha az değerlidir. Hiç sevgi, anlayış ve düşünce yoktur. Herkes bir şey olmak ister. Bir milletvekili meclis başkanı, başbakan vs. olmak ister. Sürekli kavga var, toplumumuz insanların birbiriyle bitmeyen bir mücadelesi ve bu mücadeleye de bir şey olma hırsı deniliyor. Yaşlılar sizi bunu yapmaya teşvik ediyorlar. Hırslı olmalısınız, bir şey olmalısınız, zengin bir erkek veya zengin bir kadınla evlenmelisiniz, doğru arkadaşlarınız olmalı. Onun için, korkak ve kalpleri kötü olan eski nesil sizin de kendileri gibi olmanızı istiyorlar; siz de onlar gibi olmak istiyorsunuz çünkü tüm bunların göz kamaştırıcılığını görüyorsunuz. Vali geldiği zaman herkes eğilir...

Doğru mesleği bulmanız bu yüzden çok önemlidir. "Meslek" ne demek, biliyor musunuz? Yapmayı seveceğiniz, doğal olan bir şey. Aslında eğitimin, bu tür bir okulun görevi hırslı olmamanızı ama gerçek uğraşınızı bulmanızı sağlamak amacıyla bağımsız olarak gelişmenize yardımcı olmaktır...

Bir şeyi harika bir şekilde, tam ve düşündüklerinize gerçekten uygun olarak yapmak, bu hırs değildir; bunda hiç korku yoktur.

-8-

Kıyaslama Rekabet ve Hırs Doğurur

Kendimizi hep bir başkasıyla kıyaslarız. Aptalsam, daha zeki olmak; sığsam daha derin olmak isterim. Eğer cahilsem, daha akıllı ve daha bilgili olmak isterim. Kendimi daima başkalarıyla kıyaslıyor ve ölçüyorum –daha iyi bir araba, daha iyi yemek, daha iyi bir ev, daha iyi bir düşünme tarzı. Kıyaslama çatışma doğurur. Peki, kıyaslama yoluyla anlayabilir misiniz? İki resmi, iki müzik parçasını, iki güneş batışını, iki ağacı birbiriyle kıyasladığınızda, herhangi birini anlayabiliyor musunuz?

Öyleyse, hiçbir şekilde kıyaslama yapmadan, kendinizi bir başkasıyla, bir fikirle veya bir kahraman ya da herhangi bir örnekle kıyaslayarak değiştirmeden yaşamak mümkün mü? Zira kıyasladığınızda, kendinizi 'olması gerekenle' ya da 'geçmişte olanla' ölçtüğünüzde *olanı* görmüyorsunuz. Lütfen bunu dinleyin. Çok basit bir şey, ama siz çok zeki ve kurnaz olduğunuz için muhtemelen onu kaçıracaksınız. Size bu dünyada hiçbir kıyaslama yapmadan yaşanıp yaşanmayacağını soruyoruz. Hayır demeyin. Bunu hiç yapmadınız. "Yapamam; imkânsız çünkü bütün şartlanmam kıyaslama üzerine," demeyeceksiniz. Bir sınıfta bir çocuk diğeriyle kıyaslanır ve öğretmen "Sen onun kadar zeki değilsin" der. Öğretmen B'yi A ile kıyasladığında B'yi yok etmektedir. Bu süreç yaşam boyunca sürer gider.

-9-

Kıyaslama Berraklığı Önler

Kıyaslamanın ilerleme, anlayış, entelektüel gelişim için elzem olduğunu düşünürüz. Öyle olduğunu sanmıyorum. Bir resmi diğeriyle kıyasladığınızda, ikisine de bakmazsınız. Kıyaslama olmadığında sadece tek bir resme bakabilirsiniz. O halde, aynı şekilde, psikolojik olarak kendinizi bir başkasıyla asla kıyaslamadan bir hayat yaşamak mümkün müdür? Rama'yla, Sita'yla, Gita'yla, her kimleyse, kahramanla, tanrılarınızla, ideallerinizle asla kıyaslamadan. Hiçbir şeyle, hiçbir seviyede kıyaslama yapmayan bir zihin olağanüstü verimli ve canlı olur çünkü artık sadece *olan*a bakmaktadır.

-10-

Başarı ve Başarısızlık

Amacımız başarı olduğu müddetçe korkudan kurtulamayız, çünkü başarma arzusu kaçınılmaz olarak başarısızlık korkusunu doğurur. Onun için gençlere başarıya tapmak öğretilmemelidir. Çoğu insan, ister tenis kortunda, ister iş dünyasında veya politikada olsun, o ya da bu şekilde başarının peşinde koşar. Hepimiz en tepede olmak isteriz ve bu arzu hem kendi içimizde, hem de komşularımızla aramızda sürekli çatışma yaratır; rekabete, hasede, düşmanlığa ve sonunda savaşa yol açar.

Eski nesil gibi, gençler de başarı ve güvenlik arar; önceleri pek memnun olmasalar da, kısa zamanda saygınlık kazanır ve topluma hayır demekten korkarlar. Kendi arzularının duvarları onları kuşatmaya başlar, onun için de hizaya girip otoritenin egemenliğini kabul ederler. Sorgulama, araştırma ve anlayış alevinin ta kendisi olan memnuniyetsizlikleri donuklaşmaya başlar ve ölür;

onun yerini de hepsi daha fazla güvenlik isteği demek olan, daha iyi bir iş, zengin bir evlilik, başarılı bir kariyer arzuları alır.

Yaşlılarla gençler arasında çok önemli bir fark yoktur, çünkü her iki grup da kendi arzuları ve hazlarının esiridir. Olgunluk bir yaş meselesi değildir, anlayışla gelir. Sorgulamanın yakıcı ruhu gençler için belki de daha kolaydır, çünkü yaşlılar hayat tarafından örselenmiştir, çatışmalar onları yıpratmıştır ve ölüm çeşitli şekillerde onları beklemektedir. Bu onların amaçlı sorgulamalar yapma yeteneğinden yoksun olduklarını göstermez, sadece onlar için daha zor olduğu anlamına gelir.

Çoğu yetişkin olgunlaşmamış ve oldukça çocuksudur, bu da dünyadaki karmaşa ve sefalete katkıda bulunan nedenlerden biridir...

Çoğumuzun peşinde olduğu şey güvenlik ve başarıdır; güvenlik arayan, şiddetle başarıyı arzulayan bir zihin ise akıllı değildir ve o nedenle de tamamlayıcı eylem yeteneğinden yoksundur. Tamamlayıcı eylem ancak, kişinin kendi şartlanmasının, kendi ırksal, ulusal, politik ve dini önyargılarının farkında olması; yani sadece, benliğin tavırlarının daima bölücü olduğunun farkına varması durumunda varolabilir.

-11-

Hayatı Derinden Çekin

Yaşam derin suları olan bir kuyudur. İnsan ona küçük bir kovayla gelip çok az su alabilir ya da büyük teknelerle gelebilir, besleyip büyütecek, yaşatacak kadar bol su alabilir. Gençlik, araştırma, her şeyi deneme zamanıdır. Okul, gençlerin kafalarını sadece gerçekler ve teknik bilgilerle doldurmamalı, mesleklerini ve sorumluluklarını keşfetmelerine yardım etmeli; korkusuzca, mutlu ve bütünlük içinde gelişebilecekleri bir zemin olmalıdır.

KISIM SEKİZ

Yalnızlık, Depresyon, Karmaşa

-1-

Yalnızlık Yalnız Olmakla Aynı Şey midir?

Yalnızlığı, kendi yalnızlığının farkında olan bir zihnin korkusunu, ızdırabını, kinini, gerçek dehşetini biliriz, öyle değil mi? Bunu hepimiz biliriz, değil mi? Yalnızlık hali hiçbirimize yabancı değildir. Tüm zenginliklere, hazlara sahip olabilirsiniz, gücünüz ve mutluluğunuz büyük olabilir ama içinizde daima yalnızlığın o pusuya yatmış korkusu vardır. Zengini, mücadele içindeki fakiri, yazanı, yaratanı, ibadet edeni -hepsi bu yalnızlığı bilirler. Bu durumda olduğu zaman zihin ne yapar? Radyoyu açar, bir kitap alır ve *olan*dan olmayan bir şeye kaçar. Beyler, söylediklerimi takip edin -sözcükleri değil, kendi yalnızlığınızın uygulamasını, gözlemini takip edin.

Zihin, yalnızlığının farkına vardığında ondan kaçar, uzaklaşır. Kaçış –ister dinsel düşünmeye dalmak, ister sinemaya gitmek olsun –tamamen aynıdır; hep *olan*dan kaçıştır. İçki içerek kaçan, Tanrı'ya ibadet ederek kaçandan daha ahlaksız değildir; ikisi de aynıdır, ikisi de kaçmaktadır. Yalnız olduğunuz gerçeğini gördüğünüzde, eğer bir kaçış, dolayısıyla da aksi yöne doğru bir çaba yoksa, o zaman genellikle zihin yalnızlığı bilgisi çerçevesinde mahkum eder; ama eğer bir mahkum ediş yoksa, o zaman zihnin *yalnız* dediği şeye karşı olan tavrı toptan bir değişime uğramıştır, öyle değil mi?

-2-

Yalnızlık Depresyondur: Yalnız Olmak Neşedir

Sonuçta yalnızlık bir soyutlanma durumudur, çünkü zihin içine kapanır ve kendini her türlü ilişkiden, her şeyden koparır. Bu durumda zihin yalnızlığı tanır ve eğer onu mahkûm etmeden, kaçış değil de farkındalık yaratırsa, işte o zaman yalnızlık kesinlikle bir dönüşüme uğrar. O

Dönüşüme de artık "yalnız olmak" –hangi sözcüğü kullandığınız önemli değil– denilebilir. Çeşitli aktiviteler yoluyla kendisini soyutlamış olduğu için kendini yalnız hisseden zihin, o yalnızlıktan korkar. Ancak, içinde hiçbir seçim olmayan –ki bu hiçbir mahkûm etmenin de olmaması demektir– bir farkındalık varsa, o zaman zihin artık yalnız olmayıp, içinde hiçbir yozlaşmanın, hiçbir kendini içine kapama sürecinin olmadığı bir yalnız olma hali içindedir. İnsan yalnız olmalıdır, bu anlamda bir yalnız olma gereklidir. Yalnızlık bir düş kırıklığı halidir, yalnız olmak ise değildir; ayrıca yalnız olmak yalnızlığın zıddı da değildir.

Beyler, elbette yalnız olmalıyız, tüm etkilerden, zorlamalardan, taleplerden, özlemlerden, umutlardan arınmış olmalıyız ki, zihin

artık düş kırıklığı hali içinde olmasın. Bu tür bir yalnız olma elzemdir, dini bir şeydir. Ancak zihin, tüm yalnızlık sorununu anlamadan, o noktaya ulaşamaz. Çoğumuz yalnızız, faaliyetlerimizin çoğu düş kırıklığından kaynaklanan faaliyetlerdir. Mutlu insan yalnız insan değildir. Mutluluk yalnızdır ve yalnız olma eylemi, yalnızlık eyleminden tamamen farklıdır.

-3-

Yalnızlıkla Birlikte Yaşamak Mümkün müdür?

İçimizdeki bir boşluk, çaresizlik, yalnızlılık halinin ve hiçbir şeye tamamıyla güvenememe, dayanacağımız hiç kimse olmadığı hissinin farkındayızdır, öyle değil mi? Sebepsiz bir olağanüstü yalnızlık, bir olağanüstü keder anını; düşüncenin, sevginin doruğunda bir çaresizlik duygusunu; bu yalnızlığı bilmez miyiz? Ve sürekli olarak bizi bir şey, hakkında iyi düşünülen birisi olmaya iten bu yalnızlık değil midir?

Ondan kaçmadan, herhangi bir eylemle bitirmeye çalışmadan, bu yalnızlıkla birlikte yaşayabilir miyim? Dönüştürmeye, şekillendirmeye ve kontrol etmeye çalışmadan onunla birlikte yaşayabilir miyim? Eğer bunu yapabilirse, o zaman zihin belki de bu yalnızlığın, bu çaresizliğin ötesine geçecektir ki, bu umuda kapılma, bir düşkünlük hali olmayıp tam tersi bir durumdur. Eğer bu yalnızlığı anlayabilir ve onunla birlikte yaşayabilirsem – sıkıldığım, korktuğum, sebepli ya da sebepsiz yere endişeli olduğum zamanlarda ortaya çıkan bu garip yalnızlıktan kaçmayıp, onunla birlikte yaşayabilirsem –, bu yalnızlık duygusunu tanıyabilirsem, zihnin, uzaklaştırmaya çalışmadan, onunla birlikte yaşaması mümkün müdür?

-4-

Zihin Sakin Olabilirse Bağımlılıklar Biter

O halde, eğer zihin her şeyden, tüm fikirlerden, tüm koltuk değneklerinden, tüm bağımlılıklardan kopuk, o olağanüstü kopukluk duygusunda kalabilirse, o zaman böyle bir zihnin sadece teorik olarak değil gerçekten de öteye geçmesi mümkün değil midir? Ne zaman ki zihin bu yalnızlık, bu boşluk, bu bağımlı olmama halini tümüyle yaşayabilirse, ancak o zaman eylemin 'ben'in dar çerçevesinin eylemi olmaması mümkündür...

-5-

Ben Olmadığında, Yalnızlık da Yoktur

Kendinizin ne kadar farkındaysanız, o kadar soyutlanmışsınızdır; kendinin farkında olmak soyutlanma sürecidir. Yalnız olma sadece yalnızlık bittiği zaman vardır. Yalnız olma, hem dış etkiler hem de hafızanın iç etkisi olmak üzere, tüm etkilerin tamamıyla ortadan kalktığı bir durumdur ve sadece bu yalnız olma durumunda zihin yozlaştırılamayanı tanıyabilir. Bu noktaya gelebilmek için 'ben' ve benin faaliyeti olan yalnızlığı, bu soyutlanma sürecini anlamamız gerekir. Öyleyse, benin anlaşılması soyutlanmanın bitmesinin ve o nedenle de yalnızlığın başlangıcıdır.

-6-

Dünyadaki 6 Milyar İnsanla, Yalnızlık Bir Gerçeklik midir, Yoksa Bir Tavır mı?

O zaman, konuya daha derinlemesine girdiğimizde, bu yalnızlık dediğimiz şeyin bir hakikat mi yoksa sadece bir sözcük mü

olduğu sorunu ortaya çıkar. Yalnızlık bir hakikat midir, yoksa düşündüğümüz şey olmayabilecek bir şeyi kapsayan bir sözcük müdür? Yalnızlık bir düşünce, düşünmenin bir sonucu değil midir? Yani, düşünme hafızaya dayanan sözle ifade ediştir ve biz "yalnız" dediğimiz duruma o sözle ifade edişle, o düşünceyle, o hafızayla bakmıyor muyuz? Öyleyse, o duruma bir isim vermek başlı başına ona daha yakından bakmamızı önleyen korkunun nedeni olabilir; ve eğer ona zihin tarafmdan üretilen bir ad takmazsak, o zaman o durum yalnız mıdır?

-7-

Kaçışlar Olmaksızın Yalnız Olun: Neler Olduğunu Görün

Hiç yalnız olmayı denediniz mi? Denediğiniz zaman, bunun olağanüstü zor olduğunu ve yalnız olabilmek için nasıl olağanüstü zekice hareket etmemiz gerektiğini hissedeceksiniz. Zihin huzursuzlaşır ve kendini kaçışlarla meşgul etmeye çalışır, yani ne yaparız? Bu olağanüstü boşluğu bilinenle doldurmaya çalışırız. Nasıl faal, nasıl sosyal olacağımızı keşfederiz; nasıl çalışacağımızı, radyoyu nasıl açacağımızı biliriz. O bilmediğimiz şeyi bildiğimiz şeylerle doldururuz. O boşluğu çeşitli bilgiler, ilişkiler veya nesnelerle doldurmaya çalışırız. Öyle değil mi? Sürecimiz, varlığımız budur. Şimdi, ne yaptığınızın farkına vardığınızda, o boşluğu doldurabileceğinizi hâlâ düşünüyor musunuz? Bu yalnızlık boşluğunu doldurmak için her yolu denediniz. Doldurmayı başarabildiniz mi? Sinemaları denediniz ama başaramadınız; o nedenle de gurularınızın, kitaplarınızın peşinden gidiyorsunuz ya da sosyal olarak daha faal oluyorsunuz. Onu doldurmayı başarabildiniz mi, yoksa sadece üstünü mü örttünüz. Sadece üstünü örttüyseniz, o zaman o hâlâ oradadır; o nedenle de geri dönecektir. Eğer toptan

kaçabilirseniz, o zaman ya bir akıl hastanesine kapatılırsınız ya da çok, çok donuklaşırsınız. Dünyada olan da budur.

-8-

Gerçek Şu ki, Biz Boşuz

Bu boşluk, bu vakum doldurulabilir mi? Doldurulamadığı takdirde ondan uzaklaşabilir, ondan kaçabilir miyiz? Eğer tecrübe edip, bir kaçışın hiçbir faydası olmadığını gördüysek, o zaman tüm kaçışlar faydasız değil midir? Boşluğu neyle doldurduğunuz önemli değildir. Meditasyon denilen şey de bir kaçıştır. Kaçış şeklinizi değiştirmeniz de pek bir şey fark ettirmez.

Peki, o zaman bu yalnızlıkla ilgili ne yapacağınızı nasıl öğreneceksiniz? Ne yapacağınızı ancak kaçmayı bıraktıktan sonra öğrenebilirsiniz. Öyle değil mi? *Olan*la yüzleşmeye razı olduğunuzda –ki, bu radyoyu açmamanız, medeniyete sırtınızı dönmeniz demektir– o yalnızlık son bulur zira tamamıyla dönüşmüştür. Artık yalnızlık değildir.

-9-

Depresyon: Benin İçinde Yaşanılan Hayat

Sorgulayan: Farkındalıkla iç gözlem arasındaki fark nedir? Ve farkındalıkta farkında olan kimdir?

Krishnamurti: Önce iç gözlemle ne demek istediğimizi irdeleyelim. İç gözlemle kişinin kendi içine bakmasını, kendini incelemesini kastediyoruz. Bir insan neden kendini inceler? İlerlemek, değişmek, düzelmek için. Bir şey olmak için iç gözlem yaparsınız, yoksa iç gözlemle uğraşmazdınız. Eğer düzelme, değişme, olduğunuzdan başka bir şey olma arzusu olmasa kendinizi incele-

mezdiniz. İç gözlemin açık nedeni budur. Öfkeliyim, o zaman iç gözlem yaparım, öfkeden kurtulmak ya da öfkeyi düzeltmek veya değiştirmek için kendimi incelerim. Tepkileri, benin tepkilerini düzeltme veya değiştirme arzusu olan iç gözlemin olduğu yerde, daima beklenen bir son vardır; o sona ulaşılamazsa, huysuzluk ve depresyon ortaya çıkar. O nedenle, iç gözlem değişmez bir şekilde depresyonla paralel gider.

-10-

Kendini İncelemek Depresyonu Doğurur

İç gözlem yaptığınızda, kendinizi değiştirmek için içinize baktığınızda, her zaman bir depresyon dalgası olduğunu fark ettiniz mi bilmiyorum. Daima savaşmanız gereken bir değişken dalga vardır; o ruh halini yenmek için kendinizi yeniden incelemeniz gerekir. İç gözlem, *olanı* kendisi olmayan bir şeye dönüştürme yöntemi olduğundan, içinde kurtuluş olmayan bir süreçtir. Açıkçası, iç gözlem yaptığımızda, o tuhaf eyleme giriştiğimizde olan tamamen budur. Bu eylemde daima biriken bir süreç, 'Ben'in değiştirmek amacıyla bir şeyi incelemesi vardır. Onun için her zaman ikili bir çatışma ve o nedenle de düş kırıklığı vardır. Hiçbir zaman bir çıkış, bir boşalma yoktur ve o düş kırklığının sonucunda da depresyon vardır.

Farkındalık tamamen farklıdır. Farkındalık mahkûm etmeden gözlemlemektir. Farkındalik anlayışı getirir, çünkü mahkûm etme ya da tanımlama yoktur, sadece sessiz gözlem vardır. Bir şeyi anlamak istiyorsam onu gözlemlemeliyim, onu tenkit etmemeli, mahkûm etmemeli, bir haz olarak peşinde koşmamalı veya bir haz unsuru olmadığı için onu görmezlikten gelmemeliyim. Sadece bir gerçeğin sessiz gözlemi olmalıdır. Beklenen bir son yoktur, ama ortaya çıkan her şeyin farkındalığı vardır. Mahkûm etme, ta-

nımlama veya mazeret bulma olduğunda, o gözlem ve o gözlemin anlaşılması biter.

-11-

İç Gözlem mi, Yoksa Farkındalık mı?

İç gözlem kendini geliştirmektir, o nedenle de benmerkezciliktir. Farkındalık kendini geliştirmek değildir. Aksine, tüm garip yaradılış, anı, talep ve amaçlarıyla 'ben'in sona erdirilmesidir. İç gözlemde tanımlama ve mahkûm etme vardır. Farkındalıkta mahkûm etme ve tanımlama, o nedenle de kendini geliştirme yoktur. İkisinin arasında çok büyük bir fark vardır.

Kendini geliştirmek isteyen insan hiçbir zaman farkında olamaz. Zira gelişme, mahkûm etme ve bir sonucun başarılması anlamını taşır. Farkındalıkta ise mahkûm etmeden, reddetmeden veya kabul etmeden gözlem vardır. Bu farkındalık dış şeylerle, farkında olmakla, nesnelerle ve doğayla temas halinde olmakla başlar. Önce birisiyle ilgili şeylerin farkındalığı, nesnelere, doğaya duyarlılık, sonra ilişki anlamına gelen insanlara duyarlılık; daha sonra da fikirlerin farkındalığı vardır. Bu farkındalık; nesnelere, doğaya, insanlara ve fikirlere olan duyarlılık ayrı ayrı süreçlerden oluşmamıştır; üniter bir süreçtir. Her şeyin, insanın içinde doğan her düşüncenin, her duygunun ve eylemin daimi bir gözlemidir.

-12-

Kafa Karışıklığımızı Çözmek İçin Psikanalistlere İhtiyacımız Var mı?

Sorgulayan: Hastalıklarımızın çoğunun psikosomatik olduğu ve çoğunlukla farkında olmadığımız derin içsel düş kırıklıkları

ve çatışmalardan kaynaklandığı artık çok iyi bilinen bir gerçek. Bir zamanlar doktorlara koştuğumuz gibi şimdi de psikiyatrlara mı koşmamız gerekiyor, yoksa insanın kendisini bu karmaşadan kurtarabilmesinin bir yolu var mı?

Krishnamurti: Bu, şu sorulara yol açıyor: Psikanalistlerin durumu nedir? Aramızda bir tür rahatsızlığı veya hastalığı olanların durumu nedir? Hastalığı duygusal rahatsızlıklarımız mı doğuruyor, yoksa duyguların bir önemi yok mu? Çoğumuz rahatsızız. Çoğumuzun kafası karışık; buzdolapları, arabaları ve her şeyleri olan çok varlıklılar bile karmaşa içinde. Rahatsızlıkla nasıl başa çıkacağımızı bilemediğimizden, bu durum kaçınılmaz bir şekilde bedeni etkiliyor ve hastalığa neden oluyor ki, bu da oldukça açıktır. Öyleyse soru şu: Rahatsızlıklarımızı ortadan kaldırmamıza ve dolayısıyla yeniden sağlığımıza kavuşmamıza yardım etmeleri için psikiyatrlara mı koşmamız gerekiyor; yoksa nasıl rahatsız olmayacağımızı, karmaşadan, endişelerden ve korkulardan nasıl uzak duracağımızı kendi kendimize öğrenmemiz mümkün mü?

Eğer rahatsızsak, neden öyleyiz? Rahatsızlık nedir? Bir şey istiyorum ama sahip olamıyorum, onun için belirli bir ruh halindeyim. Çocuklarım, karım, malım ve mülküm; mevki, başarı ve benzer şeylerle arzularımı yerine getirmek istiyorum, ama bloke edilmiş durumdayım ve bu da rahatsız olduğum anlamına geliyor. Hırslıyım, ama bir başkası beni bir kenara itiyor ve öne geçiyor; yine karışıklık ve karmaşa içindeyim ve bu durum da kendi fiziksel tepkisini üretiyor.

-13-

Kafa Karışıklığı Nedir?

O halde, siz ve ben tüm bu karmaşa ve kafa karışıklığından kurtulabilir miyiz? Anlıyor musunuz? Kafa karışıklığı nedir? Kafa ka-

rışıklığı sadece bir gerçek ve benim o gerçek hakkında düşündüklerim olduğunda vardır: gerçek hakkındaki fikrim, gerçeği görmezden gelişim, gerçekten kaçışım, gerçeği değerlendirişim vs. Gerçeğe katkısal nitelik olmaksızın bakabilirsem, o zaman kafa karışıklığı olmaz. Belli bir yolun Ventura'ya gittiğini biliyorsam, hiçbir karışıklık yoktur. Karışıklık sadece ben yolun başka bir yere gittiğini düşündüğümde veya bu konuda ısrar ettiğimde ortaya çıkar -ki çoğumuzun içinde bulunduğu durum budur.

-14-

Kanılarımız Gerçekleri Karıştırır

Kanılarımız, inançlarımız, arzularımız, hırslarımız o kadar güçlüdür ve onların altında öylesine eziliriz ki, gerçeğe bakamayız.

Yani, gerçek ve gerçeğe eklenen kanı, yargı, değerlendirme, hırs ve benzeri şeyler kafa karışıklığını yaratır. Ve herhangi birimiz kafamız karışık olduğunda hareket etmeden durabilir miyiz? Kafa karışıklığından kaynaklanan herhangi bir eylem, tabii ki daha fazla kafa karışıklığına, karmaşaya yol açacak ve tüm bunlar da beden ve sinir sistemini etkileyerek hastalığa neden olacaktır. Kafası karışık olduğunda, insanın bunu kendisine itiraf etmesi cesaret değil, belli bir düşünce ve algılama berraklığı gerektirir. Çoğumuz kafamızın karışık olduğunu kabul etmekten korkarız ve bu kafa karışıklığında liderleri, eğitmenleri, politikacıları seçeriz; kafa karışıklığı içinde bir şey seçtiğimizde, o seçimin kendisi de ve dolayısıyla liderin kafası da karışık olmalıdır.

-15-

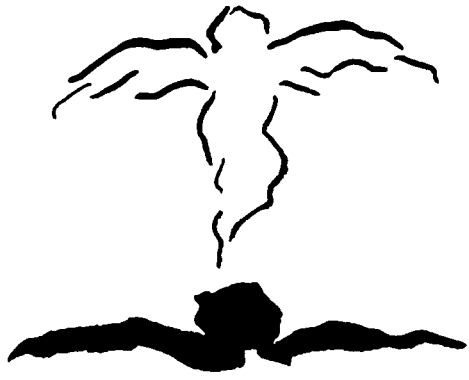
Kafa Karışıklığını Anlamak Berraklıktır

Öyleyse, kafa karışıklığımızın farkında olmamız, o karışıklığın nedenini bilmemiz ve hareket etmememiz mümkün müdür? Karışıkken hareket eden zihin sadece daha fazla karışıklık yaratır; fakat karışık olduğunun farkında olan ve tüm bu karışıklık sürecini anlayan bir zihnin herhangi bir harekette bulunması gerekmez, zira başlı başına o berraklık onun kendi hareketidir. Bunu anlamanın çoğumuz için oldukça güç olduğunu sanıyorum, zira hareket etmeye, bir şey yapmaya o kadar alışığız ki...

-16-

Tüm Bunları Kendi Kendinize Anlayabilirsiniz

Hiçbir analistin bu sorunu çözebileceğini sanmıyorum. Geçici olarak, normal varoluş dediği, toplumun belirli bir kalıbına uymanıza yardımcı olabilir, ancak sorun bundan çok daha derindir ve onu sizden başka hiç kimse çözemez. Bu toplumu siz ve ben yarattık; o bizim hareketlerimizin, bizim düşüncelerimizin, tümüyle bizim varlığımızın sonucudur; ve kendisini yaratan varlığı anlamadan sadece ürünü iyileştirmeye çalıştığımız sürece de, daha çok hastalık, daha çok kargaşa ve suç işleme olacaktır. Kendini anlama, erdemi ve doğru hareketi getirir.

KISIM DOKUZ

Kendini Bitirme– Kendini Geliştirme Değil– Acı Çekmeyi Sona Erdirir

-1-

Acınızın Ana Kaynağını Güçlendirmek Niye?

Bana öyle geliyor ki, anlaşılması en zor şeylerden biri bu değişim sorunudur. Adına evrim denilen, çeşitli şekillerde ilerleme olduğunu görüyoruz, ama ilerlemede gerçekten köklü bir değişim var mı? Bu sorun hiç dikkatinizi çekti mi ya da bu konuyu hiç düşündünüz mü bilmiyorum, ama bu sabah bu soruyu ele almak faydalı olacaktır.

Kelimenin açık anlamı açısından, ilerleme olduğunu görüyoruz; yeni buluşlar, daha iyi arabalar, daha iyi uçaklar, daha iyi buzdo-

lapları, ilerleyen toplumun yüzeysel barışı ve benzeri şeyler var. Ama bu ilerleme insanda, sizde ve bende, köklü bir değişim yaratıyor mu? Yüzeysel olarak hayatımızın gidişatını değiştirebilir, ama düşünüşümüzü hiç kökten dönüştürebilir mi? Peki bu köklü dönüşüm nasıl yaratılacak? Ben, bunun dikkate alınmaya değer bir sorun olduğunu düşünüyorum. Kendini geliştirmede ilerleme var –yarın daha iyi, daha cömert, daha az haset ve daha az hırslı olabilirim. Fakat kendini geliştirme insanın düşünüşünde topyekûn bir değişim yaratır mı? Yoksa hiç bir değişim olmayıp sadece ilerleme mi vardır? İlerleme zamanı sezindirir, öyle değil mi? Bugün buyum, yarın daha iyi bir şey olacağım. Yani, kendini geliştirmede veya kendini inkârda ya da kendinden feragatte ilerleme; yüzeysel olarak çevreye uyum sağlamak, geliştirilmiş bir modele uymak, daha asil bir şekilde şartlanmak vs. demek olan daha iyi bir hayata doğru gradualizm (aşamalı değişim) vardır. Bu sürecin daima varolduğunu görüyoruz. Ve belki siz de benim gibi, ilerlemenin köklü bir devrim yaratıp yaratmadığını merak etmişsinizdir. Benim için önemli olan ilerleme değil devrimdir. İçinde bulunduğumuz çok hızlı ilerleyen toplumdaki birçok insan gibi bu *devrim* sözcüğünden lütfen korkmayın. Ama bana öyle geliyor ki, sadece bir toplumsal iyileşme değil de genel görünümümüzde kökten bir değişim yaratmanın müthiş gereksinimini anlamadığımız sürece, yalnızca ilerleme kederde bir ilerlemedir; daima altta gizlenen kederin sakinleştirilmesine, yatıştırılmasına yardımcı olabilir ama sona erdirilmesini sağlamaz. Sonuçta ilerleme, belirli bir zaman süresi içinde daha iyi olmak anlamında, aslında 'öz'ün, 'ben'in, egonun sürecidir. Kararlı bir iyi olma, daha fazla bu veya daha az şu olma çabası olan kendini geliştirmede, elbette ki, ilerleme vardır. Buzdolaplarında, uçaklarda olduğu gibi özde de ilerleme vardır ama bu gelişme, bu ilerleme zihni kederden arındırmaz.

-2-

Sadece Hapishanenizi Yeniden Dekore Etmekle Kalmayın

Öyleyse, eğer keder sorununu anlamak ve belki de kedere bir son vermek istiyorsak, ilerleme ölçüleri içinde düşünemeyiz; çünkü ilerleme, zaman ölçüleri içinde düşünen, yarın mutlu olacağını söyleyen bir insan keder içinde yaşıyordur. Aslında bu sorunu anlamak için, insanın bütün bilinçlilik konusuna girmesi gerekir, öyle değil mi? Bu çok zor bir konu mudur? Devam edeceğim ve göreceğiz.

Kederi ve kederin nasıl ortadan kaldırılacağını gerçekten anlamak istiyorsam, sadece ilerlemenin ifade ettiklerini değil, kendini geliştirmek isteyen varlığın ne olduğunu ve hangi dürtüyle gelişmek istediğini de anlamam gerekir. Tüm bunlar bilinçtir. Bir yanda günlük aktivitenin yüzeysel bilinci vardır: iş, aile, ya mutlu ve kolay ya da çelişkili ve nevrozlu bir şekilde sosyal çevreye uyum sağlama. Diğer yanda da insanın asırlar boyu edindiği engin miras olan daha derin bilinç seviyesi vardır...

Bilincin ne olduğunu ve zihnin kederden arındırılıp arındırılamayacağını –kederin şeklini değiştirmek, keder hapishanesini yeniden dekore etmek değil, kederin tohumundan, kökünden arındırmak– keşfetmeye çalışıyoruz. Bunu araştırırken, ilerleme ile kederden arınmak için elzem olan psikolojik devrim arasındaki farkı da göreceğiz.

-3-

Kederin İkametgâhını Gözlemleyin: Kendi Bilinciniz

Bilincinizin hareket tarzını değiştirmeye çalışmıyoruz; ona bir şey yapmak istemiyoruz; ona sadece bakıyoruz. Tabii ki, eğer bi-

raz gözlemciysek, bir şeylerin az da olsa farkındaysak, yüzeysel bilinci biliriz. Yüzeyde zihnimizin faal olduğunu; uyum sağlamakla, bir işle, geçimini kazanmakla, bazı eğilimlerini, yeteneklerini, hünerlerini ifade etmekle ya da bazı teknik bilgiler edinmekle meşgul olduğunu biliriz ve çoğumuz da o düzeyde yaşamaktan tatmin oluruz.

-4-

Yüzeysel Yaşamanın Acısını Neden Kabul Ederiz

Şimdi, bunun altına gidip bu yüzeysel adaptasyonun güdüsünü görebilir miyiz? Yine, eğer tüm bu sürecin biraz farkındaysanız, bu fikirlere, değerlere uyumun ve otoritenin kabulünün, varlığını sürdürme ve kendini koruma dürtüleri tarafından güdülendiğini bilirsiniz. Bunun da altına inebilirseniz, tümü zihni belirli bir miras alınmış kalıba şartlandırmış ırksal, ulusal ve grup içgüdülerinin engin bir gizli eğilimini ve yüzyılların sözde eğitiminin kalıntıları olan insanoğlunun mücadelesinin, bilgisinin, çabasının ve Hindu, Budist veya Hristiyan dogma ve geleneklerinin tüm birikimlerini bulabilirsiniz. Ve daha da derine gidebilirseniz, kendini yüzeyde çeşitli sosyal aktivitelerle ifade eden ve kökleri derinde endişeler ve korkular yaratan varolma, başarma, bir şey olma birincil arzusu vardır. Çok özlü olarak söylersek, bunların tümü bilincimizdir. Başka bir deyişle, düşünüşümüz bu varolma, bir şey olma temel dürtüsüne dayanır ve bunun üzerinde de –hepsi bizi hayatta kalmamızı sağlayan bir kalıba uymaya zorlayan– bir dizi gelenek, kültür ve eğitim tabakası ile belli bir toplumun yüzeysel şartlanması yatar. Daha birçok ayrıntı ve incelik vardır, ama temelde bilincimiz budur.

-5-

Keder İlerleme Yoluyla Bitmez

Şimdi, o bilinç içinde herhangi bir ilerleme kendini geliştirmedir, kendini geliştirme de kederin sona ermesi değil kederde ilerlemedir. Baktığınız zaman, bu oldukça açıktır. Eğer tüm kederden arınmak niyetindeyse, o zaman zihin ne yapmalıdır? Bu sorun hakkında düşündünüz mü bilmiyorum, ama şimdi lütfen düşünün.

Acı çekiyoruz, öyle değil mi? Sadece bedensel hastalıklar ve rahatsızlıklardan değil, yalnızlıktan ve varlığımızın fakirliğinden dolayı da; sevilmediğimiz için de acı çekiyoruz. Birisini sevdiğimiz ve karşılığında sevilmediğimiz zaman da acı vardır. Her yönden, düşünmek kederle dolu olmaktır: o nedenle, düşünmemek daha iyi gibi görünüyor, onun için de din dediğimiz bir inancı kabul ediyor ve o inançta takılıp kalıyoruz.

O halde, oldukça açık olduğu gibi, kederin kendini geliştirme, ilerleme yoluyla ortadan kaldırılamadığını gördüğünde zihin ne yapmalıdır? Zihin bu bilincin, bu çeşitli dürtülerin ve çelişkili arzuların ötesine geçebilir mi? Bunların ötesine geçmekse bir zaman meselesi midir? Lütfen bunu, sözde değil ama gerçekten takip edin. Eğer bir zaman meselesiyse, o zaman yine o eski noktaya, yani ilerlemeye geri dönersiniz. Bunu görebiliyor musunuz? Bilincin çerçevesi içinde herhangi bir yöne herhangi bir hareket kendini geliştirme ve o nedenle de kederin devam etmesidir. Keder kontrol edilebilir, disipline edilebilir, yenilebilir, akla uydurulabilir, tasfiye edilebilir; ama kederin potansiyel niteliği hâlâ oradadır ve kederden arınmak için bu potansiyellikten, 'ben'in, 'öz'ün tohumundan, tüm bir şey olma sürecinden arınmışlık gerekir. Öteye geçebilmek için bu süreç sona erdirilmelidir.

-6-

İlerleme Keder Yoluyla Bitmez

Fakat "Öteye nasıl geçeceğim?" derseniz, o zaman da 'nasıl', metot, yöntem haline gelir ki, bu da yine ilerleme demektir, o nedenle de herhangi bir öteye geçiş olmayıp sadece keder içinde bilincin tasfiyesi vardır. Umarım bunu anlıyorsunuzdur.

Zihin ilerleme, gelişme ve zaman bakımından düşünür; peki böyle bir zihnin, ilerleme denilen şeyin kederde ilerleme olduğunu görerek –zaman içinde değil, yarın değil de hemen– bir sona ulaşması mümkün müdür? Aksi takdirde yeniden tüm rutine, eski keder çarkına geri dönersiniz. Eğer sorun açıkça ortaya konur ve açıkça anlaşılırsa; o zaman mutlak yanıtı bulursunuz.

-7-

Günden Güne Her Şeyi Yok Etmek

Şimdi, tüm bunları aşmak, ötesine geçmek müthiş bir dikkat gerektirir. İçinde hiçbir seçim, bir şey olma duygusu, değişim, düzeltme olmayan bu tam dikkat, zihni kendinin bilincinde olma sürecinden arındırır; o zaman her şeyi biriktiren bir deneyimci artık yoktur ve ancak ondan sonra zihnin kederden tamamıyla arındığı söylenebilir. Kederin nedeni birikimdir. Her şeyi günden güne yok etmeyiz; sayısız gelenekleri, aileyi, deneyimlerimizi, başka birisini incitme arzumuzu yok etmeyiz. İnsan tüm bunları, bu engin birikmiş hafızayı anında yok etmeli, işte ancak o zaman zihin birikimin varlığı olan 'ben'den arınır.

BÖLÜM ÜÇ

Eğitim, İş ve Para

KISIM BİR

Eğitim Nedir?

-1-

Doğru Tarz Eğitim

Cahil insan okuma yazma bilmeyen değil, kendini tanımayan insandır, eğitimli insan ise anlayış sahibi olmak için kitaplara, bilgiye ve otoriteye bel bağladığı zaman aptaldır. Anlayış sadece insanın tüm kendi psikolojik sürecinin farkındalığı olan kendini tanıma ile gelir. O nedenle, gerçek anlamda eğitim insanın kendisini anlamasıdır, zira yaşamın tümü her birimizin içinde toplanmıştır.

Bugün bizim eğitim dediğimiz şey, okuyabilen herkesin yapabileceği bir kitaplardan haber ve bilgi toplama meselesidir. Bu tarz bir eğitim, kendimizden gizli bir tür kaçış sunar ki, bu da tüm kaçışlar gibi kaçınılmaz olarak artan bir ızdırap yaratır. Çatışma ve karışıklık, insanlarla, şeylerle ve fikirlerle olan kendi yanlış

ilişkilerimizden kaynaklanır ve o ilişkiyi anlayıp düzeltene kadar, sadece öğrenmek, verileri toplamak ve çeşitli yetenekler edinmek bizi yalnızca insanı yutan kargaşa ve yıkıma götürür.

Toplumun bugünkü yapısı içinde, ileride geçimlerini kazanmalarını sağlayacak bir teknik öğrenmeleri için çocuklarımızı okula göndeririz. Ona güvenli bir ekonomik mevki sağlayacağını umarak, önce ve en önemlisi çocuğu bir uzman yapmak isteriz. Peki ama, bir tekniğin öğrenilmesi bizim kendimizi anlamamızı sağlar mı?

Elbette ki, okuma yazma bilmek, mühendislik veya başka bir mesleği öğrenmek gereklidir ama teknik bize hayatı anlama yeteneğini sağlayacak mıdır? Tabii ki teknik ikincildir ve eğer teknik elde etmek için çabaladığımız tek şeyse, hayatın kıyaslanamayacak kadar daha büyük olan kısmını yadsıdığımız açıktır.

Yaşam acı, neşe, güzellik, çirkinlik, sevgidir; onu ancak bir bütün olarak ve her seviyede anladığımız zaman, o anlayış kendi tekniğini yaratır. Ancak bunun aksi mümkün değildir: teknik asla yaratıcı anlayışı ortaya çıkaramaz.

-2-

Geçimini Kazanma Becerisi Dört Başı Mamur Yaşamak Değildir

Tekniği fazlaca öne çıkardığı için, günümüz eğitimi tam bir fiyaskodur. Tekniği fazlaca öne çıkardığımızda insanı yok ederiz. Yaşamı anlamadan, düşüncenin ve arzunun hareket tarzlarını tam olarak kavramadan yetenek ve verimlilik öğretmek bizi sadece daha acımasız yapacak, bu da savaşlara yol açarak fiziksel güvenliğimizi tehlikeye düşürecektir. Tek başına tekniğin öğretilmesi bilim adamlarını, matematikçileri, köprü inşa edenleri, uzay fatihlerini yaratmıştır; ama bunlar tüm yaşam sürecini anlıyorlar

mı? Herhangi bir uzman hayatı bir bütün olarak yaşayabilir mi? Evet, sadece uzman olmaktan vazgeçtiği zaman.

-3-

Sadece İş Yeterli Değildir

Teknolojik gelişme bazı insanlar için bir seviyede belirli tip sorunları çözer, ama aynı zamanda daha geniş ve daha derin sorunları da ortaya çıkarır. Yaşamın bütünsel sürecini göz ardı ederek bir seviyede yaşamak, ızdırap ve yıkımı davet etmektir. Her birey için en büyük gereksinim ve en acil sorun, gün geçtikçe artan karmaşıklıklarını tatmin etmesini sağlayacak olan yaşamın bir bütün olarak anlaşılmasıdır. Ne kadar gerekli olursa olsun, teknik bilgi hiçbir şekilde içsel, psikolojik baskılarımızı ve çatışmalarımızı çözmeyecektir ve teknik bilgiye yaşamı bir bütün olarak anlamadan sahip olduğumuzdan, teknoloji kendimizi yok etmenin aracı haline gelmiştir. Atomu parçalarına ayırmayı bilen ama yüreğinde sevgi olmayan bir insan canavarlaşır.

Yeteneklerimize göre bir meslek seçeriz; fakat bir mesleği icra etmek bizi çatışma ve karışıklıktan kurtaracak mıdır? Bir tür teknik eğitimin gerekli olduğu görülüyor; fakat mühendis, doktor, muhasebeci olduktan sonra ne olacak? Bir mesleğin icra edilmesi yaşamdan beklenenlerin yerine getirilmesi midir? Çoğumuz için öyle olduğu görülüyor. Sahip olduğumuz çeşitli meslekler hayatımızın büyük bir kısmında bizi meşgul ederler; ama kendi ürettiğimiz ve bizi bu derecede büyüleyen şeyler aslında yıkıma ve ızdıraba yol açmaktadır. Tavır ve değerlerimiz, nesneler ve meslekler-den hasedin, kırgınlığın ve nefretin araçlarını yaratmaktadır.

Kendimizi anlamadan sadece bir mesleği icra etmek, her türlü zararlı faaliyetler yoluyla meydana gelen kaçınılmaz kaçışlarıyla düş kırıklığına yol açar.

-4-

Birey veya Sistem

Eğitim, bireyi topluma uymaya veya toplumla olumsuz bir uyum içinde olmaya teşvik etmemeli; ona önyargısız araştırma ve kendinin farkındalığıyla ortaya çıkacak gerçek değerleri keşfetmesinde yardımcı olmalıdır. Kendini tanıma olmadığında, kendini ifade etme tüm saldırgan ve ihtiraslı çatışmalarıyla kendini ispatlamaya dönüşür. Eğitim sadece kendini ifade etme dürtüsünü tatmin etmekle uğraşmayıp, kendinin farkında olma yeteneğini de uyandırmalıdır.

Yaşama süreci içinde kendimizi yok ediyorsak, öğrenmenin ne değeri vardır? Ardı ardına bir sürü yok edici savaş olduğuna göre, çocuklarımızı yetiştirme tarzımızda bir şeylerin temelden yanlış olduğu açıktır. Çoğumuzun bu durumun farkında olduğunu düşünüyorum, fakat ne yapacağımızı bilmiyoruz.

İster eğitimle ilgili, ister politik olsun sistemler gizemli bir şekilde değiştirilmezler; kendimizde köklü bir değişim olduğunda dönüştürülürler. Sistem değil, birey birincil öneme sahiptir ve insan kendini anlamadığı sürece, ister sol, ister sağ görüşte olsun, hiçbir sistem dünyaya düzen ve barış getiremez.

-5-

Eğitimin Görevi

Doğru eğitim, toplumun bütünüyle, kitlelerle gerçek işbirliğini sağlayabilecek yegâne unsur olan bireysel özgürlükle ilgilenir; ancak bu özgürlüğe kişisel yükselme ve başarı peşinde koşarak ulaşılamaz. Özgürlük ancak kendini tanımayla; zihin, kendi güvenliğini sağlamak arzusuyla yarattığı engellerin üstüne ve ötesine geçtiğinde gelir.

Eğitimin görevi, her bireye tüm bu psikolojik engelleri keşfetmekte yardımcı olmaktır, yoksa onlara sadece yeni davranış kalıpları, yeni düşünce biçimleri empoze etmek değil. Bu tür zorlamalar hiçbir zaman zekâyı, yaratıcı anlayışı harekete geçirmez, sadece bireyi daha çok şartlandırır. Tüm dünyada olan da budur ve bu nedenle de sorunlarımız devam etmekte ve katlanarak çoğalmaktadır.

-6-

Çocuklarımız Bizim Malımız mıdır?

Sadece insan yaşamının derin anlamını anlamaya başladığımız zaman gerçek eğitim olabilir; fakat anlamak için zihin kendini, korku ve uyumculuk üreten ödüllendirilme arzusundan, zekice arındırmalıdır. Eğer çocuklarımızı şahsi mülkümüz gibi görürsek, eğer bizim için onlar, küçük öz benliklerimizin devamı ve ihtiraslarımızı gerçekleştirmenin birer aracı olurlarsa, o zaman içinde hiç sevgi olmayan, sadece ben merkezli çıkarların peşinde koşulduğu bir çevre, bir toplumsal yapı inşa ederiz.

-7-

Gereksinimimiz Nedir?

Gereksinimimiz nedir? Ona göre, üniversitelerimiz, okullarımız olacak; sınavlarımız olacak veya olmayacak. Fakat sadece dar bir çerçevede, dilbilim bölümleri hakkında konuşmak bana son derecede çocuksu geliyor. Olgun insanlar olarak –eğer böyle varlıklar varsa– yapmamız gereken bu sorunları irdelemektir. Çocuklarınızın bir sistemin makineleri gibi çalışan ve son derecede sefil, yararsız, boş hayatlar yaşayan şanlı memurlar, bürokratlar

olarak mı eğitilmelerini istiyorsunuz? Yoksa bir bütünlük içinde hareket eden zeki, yetenekli, korkusuz insanlar mı istiyorsunuz? Muhtemelen, "zekâ"dan ne kastettiğimizi keşfedeceğiz. Sadece bilgi edinmek zekâ değildir ve zeki bir insan yaratmaz. Her türlü teknik bilgiye sahip olabilirsiniz ama bu sizi zeki ve bütünlük içinde bir insan yapmaz.

-8-

Bilgi Geçmişin Birikimidir: Öğrenme Daima Bugündedir

Öyleyse, bilgi edinmekle öğrenme eylemi arasında bir fark vardır. Bilgi sahibi olmalısınız ve öğrenmelisiniz. Bilgi sahibi olmalısınız, aksi halde nerede yaşadığınızı bilemezsiniz, adınızı unutursunuz vs. O halde bir seviyedeki bilgi zorunludur, fakat bu bilgi siz hayata ayak uyduramazken, hayatı anlamakta kullanılırsa -ki bu yaşayan, hareket eden, dinamik, her an değişen bir şeydir, harekettir- o zaman siz geçmişte yaşıyorsunuz ve hayat denen olağanüstü şeyi kavramaya çalışıyorsunuz demektir. Ve hayatı anlamak için onun her dakikasını öğrenmeniz gerekir; öğrendikçe de asla tatmin olmazsınız.

KISIM İKİ

Kıyaslama ve Rekabet ya da İşbirliği?

-1-

Kıyaslama Korku Üretir

İnsanın kendini güvende hissetmesini engelleyen şeylerden birisi de kıyaslamadır. Çalışmalarınızda, oyun oynarken ya da dış görünümünüzle bir başkasıyla kıyaslandığınızda bir heyecan, bir korku ve kuşku duyarsınız. Bu yüzden, dün bazı öğretmenlerle irdelediğimiz gibi okulumuzda bu kıyaslama duygusunu, not verme sistemini ve en önemlisi de sınav korkusunu ortadan kaldırmamız çok önemlidir...

Özgürlüğün, mutluluğun, biraz isteğin olduğu her yerde daha iyi çalışırsınız. Hepiniz, oyun oynarken, tiyatro yaparken, yürüyüşlere çıktığınızda, nehri seyrederken, genelde mutlu ve sağlıklı

olduğunuzda çok daha kolay öğrendiğinizi bilirsiniz. Fakat kıyaslanma, not ve sınav korkusu olduğunda, o kadar iyi çalışamaz ve öğrenemezsiniz...

Öğretmenin kaygısı, sadece sınavlarınızı geçerek bir sonraki sınıfa gitmenizdir, aileniz de bir üst sınıfa geçmenizi ister. Hiçbiri okulu korkusuz, akıllı bir insan olarak bitirmeniz gerektiğiyle ilgilenmez.

-2-

Rekabet

Soru soran: Rekabetçi olmayı istemem, fakat insan bu kadar rekabetçi bir toplumda rekabet etmeden nasıl yaşayabilir?

Krishnamurti: Görüyorsunuz işte, rekabetçi bir ortamda yaşamamız gerektiğini doğal karşılıyoruz, böylece yolumuz önceden belirleniyor ve biz de o noktadan başlıyoruz. "Bu rekabetçi ortamda yaşamak zorundayım" dediğiniz müddetçe siz de rekabetçi olacaksınız. Bu toplum açgözlü bir toplumdur, başarıya tapar ve siz de başarılı olmak istiyorsanız, doğal olarak rekabetçi olmak zorundasınız.

Fakat sorun salt rekabetten daha derin ve önemlidir. Rekabet etme arzusunun arkasında yatan nedir? Okuduğumuz tüm okullarda bize rekabet etmemiz öğretildi, öyle değil mi? Rekabet, not vererek, zor anlayan çocuğu zeki çocukla kıyaslayarak ve sürekli olarak zavallı çocuğun başbakan veya General Motors'un başkanı olabileceğini söyleyerek -tüm bunları bilirsiniz- körüklenir. Rekabeti neden bu kadar çok önemseriz? Bunun arkasındaki anlam nedir? Rekabet, en azından disiplini çağrıştırır, öyle değil mi? Kendinizi kontrol altında tutmalısınız, uyum sağlamalısınız, sizden bekleneni yapmalısınız, tüm diğerleri gibi hatta daha da iyi

olmalısınız, böylece başarılı olmak için kendinizi disiplin altına alırsınız. Şimdi lütfen şuna dikkat edin. Rekabetin teşvik edildiği yerde, zihni de belirli bir kalıp içinde hareket etmeye yönlendirme süreci olmalıdır ki, bu da o genci kontrol etmenin yollarından biridir, öyle değil mi? Bir şey olmak istiyorsanız kontrol etmeli, disiplinli olmalı ve rekabet etmelisiniz. Biz bunlarla yetiştirildik ve onları çocuklarımıza aktarıyoruz. Sonra da, çocuğu araştırması için, keşfetmesi için özgür bırakmaktan söz ediyoruz!

Rekabet, insanın ne durumda olduğunu gizler. Kendinizi anlamak isterseniz, bir başkasıyla kıyaslar mısınız, herhangi birisiyle kendinizi karşılaştırır mısınız? Kıyaslama yoluyla kendinizi anlar mısınız? Kıyaslayarak, muhakeme yoluyla herhangi bir şeyi anlayabilir misiniz? Bir yağlıboya tabloyu onu bir başka yağlıboya tabloyla karşılaştırarak mı anlarsınız, yoksa kıyaslama olmaksızın zihniniz o resmin tamamen farkında olduğu zaman mı?

-3-

Rekabet Sadece Başarısızlık Korkusunu Gizler

Başarısız olduğunuz konularda onun başarılı olması için, oğlunuzdaki rekabetçi ruhu teşvik edersiniz; kendinizi oğlunuz ya da ülkeniz vasıtasıyla tatmin etmek istersiniz. Gelişimin, değişimin muhakemede, kıyaslamada yattığına inanırsınız, ama kıyaslamayı ne zaman yaparsınız, ne zaman rekabet edersiniz? Sadece kendinizden kuşku duyduğunuzda, kendinizi anlamadığınızda, kalbinizde korku olduğunda. İnsanın kendisini anlaması tüm hayat sürecini anlaması demektir ve kendini tanıma, bilgeliğin başlangıcıdır. Ancak, insan kendini tanımadığı zaman anlayış yoktur; sadece cehalet vardır; ebedi cehalet ise gelişme değildir.

-4-

Rekabet, Dışadönük Bir Gösterinin Tapınmasıdır

O halde, insanın kendini anlaması için rekabete gerek var mıdır? Kendimi anlayabilmem için sizinle rekabete mi girmem gerekir? Sonra, bu başarıya tapınmak da niye? Yaratıcı olmayan, içinde bir boşluk olan insan, hep bir şeylere erişmeye çalışan, kazanmayı umut eden, bir şey olmak isteyen insandır ve birçoğumuz da içsel olarak fakir, yetersiz olduğumuzdan dış görünüşümüzde zengin olmak için rekabet ederiz. Konforun, mevkinin, otoritenin, gücün dış görünüşü gözümüzü kamaştırır, çünkü istediğimiz budur.

-5-

İşbirliği Benmerkezciliğin Yokluğudur

Yalnızca, siz ve ben birer hiç olduğumuzda işbirliği olabilir. Sadece soru sormayın. Bunun ne anlama geldiğini bulun, derinlemesine, enine boyuna düşünün. Bu hiçlik hali ne anlama geliyor? Bununla neyi kastediyoruz? Biz sadece öz benliğin eylemde olduğu hali, ben-merkezci hareketi biliyoruz...

Öyleyse, temelde bir işbirliği olamayacağını, ancak korku, ödüllendirme, cezalandırma ve benzeri şeylerle yarım yamalak bir iknanın söz konusu olabileceğini -besbelli ki buna işbirliği denmez- biliyoruz.

O halde, öz benliğin sonucu, ütopyayı göz önünde bulundurarak hareket ettiği yerde yıkımdan, bölünmeden başka bir şey yoktur; bu nedenle de bir işbirliğinden söz edilemez. Eğer bir insan yüzeysel olarak değil de gerçekten işbirliği yapmak istiyorsa, bunun için gerçekten istekliyse ne yapmalıdır? Karınızın, çocuklarınızın,

komşunuzun desteğini istiyorsanız, onlara nasıl yaklaşırsınız? Öncelikle o insanı severek, elbette!

Sevgi zihnin bir ürünü, bir fikir değildir. Sevgi ancak öz benliğin faaliyeti yok olduğunda var olur. Ama siz öz benliğin hareketini olumlu olarak nitelendirirsiniz ve o sizin olumlu dediğiniz hareket de tümünü enikonu ve çok iyi bildiğiniz yıkıma, bölünmeye, ızdıraba, kafa karışıklığına neden olur. Yine de hepimiz işbirliğinden, kardeşlikten bahsederiz. Temelde hepimiz, öz benliğimizin hareketlerine bağlı kalmak isteriz.

-6-

Hepsi Benim Hakkımda mı, Yoksa Bizim Hakkımızda mı?

Öyleyse, işbirliği gerçeğinin peşine düşerek onu gerçekten bulmak isteyen bir insan, kaçınılmaz olarak ben-merkezci harekete bir son vermek zorundadır. Eğer siz ve ben, benmerkezci değilsek, birbirimizi severiz; o zaman siz ve ben sonuçla değil hareketin kendisiyle, fikirle değil, o hareketi yapmakla ilgileniriz ve birbirimize sevgi duyarız. Benim benmerkezci hareketim sizin benmerkezci hareketinizle çatıştığında, ikimiz de üzerinde tartıştığımız şeyle ilgili bir fikir oluştururuz; o nedenle de yüzeysel olarak işbirliği içinde görünmemize karşılık sürekli olarak birbirimizi boğazlarız.

Onun için, hiçlik bilinçlilik durumu değildir; onun için siz ve ben birbirimizi sevdiğimizde, hakkında fikrimiz olan bir şeyi değil de, yapılması gereken her neyse onu yapmak için işbirliği içinde oluruz.

Eğer siz ve ben birbirimizi sevseydik, kirli, pislik içindeki köyler var olur muydu? Kuramlar oluşturmaz, kardeşlikten bahsetmez,

eyleme geçerdik. Besbelli ki kalplerimizde sıcaklık veya yaşatma gücümüz yok, ama her şey hakkında konuşuyoruz; yöntemlerimiz, sistemlerimiz, partilerimiz, hükümetlerimiz ve yasalarımız var. Ama sözcüklerin o sevgi halini yakalayamayacağını bilmiyoruz.

Sevgi sözcüğü sevgi değildir. *Sevgi* sözcüğü sadece bir semboldür ve hiçbir zaman aslı gibi olamaz. O yüzden *sevgi* sözcüğüyle büyülenmeyin.

-7-

Ne Zaman İşbirliği İçinde Olmayacağınızı Bilin

Köklü bir içsel devrim geçirmiş biri olarak, nasıl işbirliği yapılacağını bildiğinizde, ne zaman işbirliği yapılmayacağı gibi gerçekten çok önemli, belki de daha önemli bir şeyi de bilirsiniz. Günümüzde bir iyileştirme, bir değişim sunan herkesle işbirliği yapıyoruz, ama bu sadece çatışmayı ve ızdırabı sürdürüyor: oysa ki öz benliğin tüm sürecinin anlaşılmasıyla oluşan işbirliği ruhunun ne olduğunu anlayabilirsek, o zaman içinde açgözlülüğün, kıskançlığın, kıyaslamanın olmadığı tümüyle farklı bir dünya, yepyeni bir medeniyet yaratma ihtimalimiz de olacaktır. Bu teorik bir ütopya değil, sürekli doğrunun ve kutsanmışın peşine düşen, araştıran gerçek bir zihin halidir.

KISIM ÜÇ

İş: Nasıl Karar Verirsiniz?

-1-

Hayatınız Bir Başka Hayatı Yok Etmemeli

Bu dünyada görkemli, dolu dolu, mutlu, yaratıcı, hırsın yok edici dürtüsü ve rekabet olmaksızın yaşamanın mümkün olup olmadığını bilmek istemez misiniz? Hayatınızı bir başka hayatı yok etmeden ya da yoluna gölge düşürmeden nasıl yaşayacağınızı bilmek istemez misiniz?

Gördüğünüz gibi, biz bunun asla gerçek olamayacak bir hayal olduğunu düşünüyoruz; ama ben size bir ütopyadan söz etmiyorum; bu çok saçma olurdu. Basit ve sıradan insanlar olan siz ve ben, bu dünyada, kendini güç ve mevki gibi çeşitli yollarla gösteren hırsın dürtüsü olmaksızın yaratıcı bir hayat yaşayabilir miyiz? Doğru cevabı yaptığınız işi sevdiğinizde bulacaksınız. Sadece hayatınızı kazanmak için ya da babanız veya toplum sizden bunu

beklediği için mühendis olduysanız, bu da baskının bir başka türüdür; baskının her türü de bir çelişki, bir çatışma yaratır. Öte yandan, eğer mühendis veya fen adamı olmayı gerçekten seviyorsanız, ya da takdir edilmek için değil de sadece sevdiğiniz için bir ağaç dikebiliyor, bir resim yapabiliyor veya bir şiir yazabiliyorsanız, o zaman bir başkasıyla asla rekabet etmeyeceğinizi anlarsınız. Ben gerçek anahtarın bu olduğunu düşünüyorum: yaptığınızı sevmek.

-2-

Neyi Sevdiğinizi Keşfedin

Ama gençken neyi yapmayı sevdiğinizi bilmeniz genellikle çok zordur, çünkü birçok şey yapmak istersiniz. Mühendis, tren makinisti, mavi gökyüzünde süzülen bir uçak pilotu ya da ünlü bir hatip veya politikacı olmak istersiniz. Bir sanatçı, kimyager, şair veya marangoz olmak isteyebilirsiniz. Kafanızla çalışmak isteyebilirsiniz ya da ellerinizle bir şeyler yapmak isteyebilirsiniz. Bunların herhangi biri gerçekten yapmayı çok isteyeceğiniz bir şey mi, yoksa o konuya ilginiz toplumsal baskıya sadece bir tepki mi? Bunu nasıl bilebilirsiniz? Eğitimin asıl gayesi bunu bulmanıza ve siz büyüdükçe tüm aklınızı, yüreğinizi ve bedeninizi gerçekten sevdiğiniz bir işe vermenize *yardımcı olmak* değil midir?

Neyi yapmayı sevdiğinizi keşfetmek çok fazla zekâ ister; çünkü eğer hayatınızı kazanamamaktan ya da bu kokuşmuş topluma uyamamaktan korkarsanız, o zaman asla keşfedemezsiniz. Ama korkmuyorsanız, ailenizin, öğretmenlerinizin, toplumun yüzeysel dayatmalarıyla geleneğin alışkanlıklarına itilmeyi reddediyorsanız, o zaman gerçekten neyi sevdiğinizi keşfetmenin imkânı vardır. O halde, keşfetmek için yaşamayı sürdürememe korkusu olmaması gerekir.

Fakat birçoğumuz yaşamı sürdürememekten korkarız. "Ailemin söylediklerini yapmazsam, bu topluma uymazsam başıma ne gelir?" deriz. Korkarak, bize söylenenleri yaparız, bundaysa hiç sevgi yoktur, sadece çelişki vardır; işte bu içsel çelişki, yıkıcı hırsı ortaya çıkaran olgulardan birisidir.

O halde, gerçekten yapmayı sevdiğiniz şeyin ne olduğunu bilmenize, böylece tüm aklınızı, yüreğinizi ona vermenize yardım etmek eğitimin temel işlevidir, çünkü bu insanlık onurunu yaratır, sıradanlığı ve küçük burjuva zihniyetini savurup atar. Doğru öğretmenlere sahip olmak bu yüzden önemlidir...

-3-

Öğretmek En Asil Meslektir

Öğretmek en asil meslektir -tabii, eğer herhangi bir şekilde meslek olarak adlandırılırsa. Sadece akıl becerileri değil, aynı zamanda sonsuz sabır ve sevgi isteyen bir sanattır. Gerçekten eğitilmiş olmak varoluşumuzun geniş alanında her şeyle olan ilişkimizi anlamak demektir -parayla, mülkiyetle, insanlarla, doğayla.

-4-

Muazzam Karmaşa

Soru soran: Kitabınızda modern eğitimin tam bir başarısızlık olduğunu öne sürüyorsunuz. Bunu açıklamanızı isterim.

Krishnamurti: Peki, başarısızlık değil mi, efendim? Sokağa çıktığınızda fakiri ve zengini görüyorsunuz; etrafınıza baktığınızdaysa tüm dünyadaki sözde eğitimli insanların tartıştıklarını, kavga ettiklerini, savaşlarda birbirlerini öldürdüklerini görüyorsunuz.

Günümüzde tüm insanlara yiyecek, giyecek, barınak sağlamamız için yeterli ilmi bilgi var, fakat bu hâlâ yapılmıyor. Dünyadaki politikacılar ve tüm liderler eğitimli insanlar, unvanları, dereceleri, kepleri ve cüppeleri var, kiminin doktorası var, kimi bilim insanı; ama yine de insanın içinde mutlu yaşayacağı bir dünya yaratamadılar. O halde modern eğitim başarısız oldu, öyle değil mi? Ve eğer, aynı eski yöntemle eğitilmekten tatmin olursanız, siz de hayattan bir başka muazzam karmaşa yaratacaksınız.

-5-

Kukla mısınız?

Soru soran: Ailemiz bizim iyiliğimizi istediğine göre, onların planlarına neden uymamamız gerektiğini öğrenebilir miyim?

Krishnamurti: Ne kadar değerli, ne kadar asil olurlarsa olsunlar, neden ailenizin planlarına uymak zorunda olasınız? Bir kalıba sokulacak macun veya jöle değilsiniz. Girerseniz ne olur? Sözde cici kız, cici oğlan olursunuz ve sonra ne olur? İyinin ne demek olduğunu biliyor musunuz? İyilik sadece ailenizin ya da toplumun söylediklerini yapmak değildir. İyilik tamamen farklı bir şeydir, öyle değil mi? İyilik sadece akıllı olduğunuzda, sevdiğinizde, korkmadığınızda varolur. Korkarsanız iyi olamazsınız. Toplumun istediklerini yaparak saygıdeğer olabilirsiniz – o zaman toplum size üzerinde ne kadar iyi bir insan olduğunuz yazan, çiçeklerden bir taç takar; ama sadece saygıdeğer olmak, iyi olmak değildir.

Gördüğünüz gibi, gençken uyumlu olmak istemeyiz ama aynı zamanda iyi olmak isteriz. İyi olmak, tatlı olmak, düşünceli olmak ve iyi şeyler yapmak isteriz; fakat bunların tümünün ne anlama geldiğini bilmeyiz, "iyi"yizdir, çünkü korkarız. Annemiz, babamız "İyi ol" derler ve birçoğumuz da iyiyizdir, ama bu "iyilik" sadece onların bizim için yaptıkları planlara göre yaşamaktır.

-6-

Doğru Geçim Yolu Nedir?

Soru soran: Doğru geçimin temelinde ne vardır? Geçim yolumun doğru olup olmadığını nasıl bilebilirim; temelde yanlış olan bir toplumda doğru geçim yolunu nasıl bulurum?

Krishnamurti: Temelde yanlış olan bir toplumda doğru geçim olamaz. Şu anda dünyanın her tarafında neler oluyor? Çok açık bir gerçektir ki, geçim yolumuz ne olursa olsun, bizi savaşa, genel ızdıraba ve yıkıma götürüyor. Ne yaparsak yapalım, kaçınılmaz olarak çatışmaya, çürümeye, acımasızlığa ve kedere yol açıyor. O halde, günümüz toplumu temelde yanlış; kıskançlık, nefret ve güç arzusu üzerine kurulmuş –öyle değil mi?- ve bu tür bir toplum askerlik, polislik, avukatlık gibi yanlış geçim yolları yaratmaya mahkûmdur. Doğaları itibariyle, bunlar toplumda bölücü unsurlardır ve ne kadar çok avukat, polis ve asker varsa, toplumdaki çürüme de o kadar açıktır. Tüm dünyada olan da budur: daha çok asker, polis, avukat var; doğal olarak iş adamları da onlara uyuyorlar. Doğru bir toplum kurmak için tüm bunların değiştirilmesi gereklidir –bizse böyle bir görevin imkânsız olduğunu düşünürüz. Oysa imkânsız değildir, ama bunu yapacak olan sizsiniz, benim. Zira şimdi seçtiğimiz hangi geçim yolu olursa olsun, günlük hayatımızda görüldüğü gibi, ya bir başkası için ızdırap yaratır ya da sonunda insanlığın yıkımına sebep olur. Bu nasıl değiştirilebilir? Bu ancak siz ve ben güç peşinde koşmadığımızda, kıskançlık, kin ve kötülük dolu olmadığımızda değiştirilebilir. Siz kendi ilişkinizde bir dönüşüm yaratığınız zaman, yeni bir toplum, insanlarının elleri kolları gelenekler tarafından bağlanmayan bir toplum, kendileri için bir şey istemeyen, içsel olarak zengin olduklarından gücün peşine düşmeyen, gerçeği bulmuş insanların bulunduğu bir toplum yaratılmasına yardımcı oluyorsunuzdur. Sadece gerçeği arayan insan yeni bir toplum yaratabilir; sadece seven bir insan dünyada dönüşüm oluşturabilir.

-7-

Elinizden Gelenin En İyisini Yapın: Karnınızı Doyurmak Zorundasınız

Günümüzün toplum yapısı içinde doğru geçim yolunun ne olduğunu bilmek isteyen bir insan için bunun tatminkâr bir cevap olmadığını biliyorum. Bugünkü toplum yapısı içinde elinizden gelenin en iyisini yapmalısınız -ister bir fotoğrafçı, tüccar, avukat, polis olun, ya da başka bir şey. Ama yaptığınızda, ne yaptığınızın bilincinde olun; sürdürdüğünüz işi akıllıca, farkındalık içinde ve yaptığınızdan tamamen haberdar olarak, yozlaşmasıyla, nefretiyle, kıskançlığıyla toplumun tüm yapısını tanıyarak yapın; böylece eğer siz kendiniz bunlara baş eğmezseniz, o zaman belki yeni bir toplum yaratabilirsiniz. Fakat doğru geçim yolunun ne olduğunu sorduğunuz anda, tüm bu sorular kaçınılmaz orada olacaklardır, öyle değil mi? Geçim yolunuzdan memnun değilsiniz; kıskanılmak istiyorsunuz, gücünüz olsun istiyorsunuz, daha fazla konfora ve lükse, mevkiye ve otoriteye sahip olmak istiyorsunuz. Bu yüzden de ister istemez kendinize ve insanlığa yıkım getirecek bir toplumu yaratıyor ve devamını sağlıyorsunuz.

Eğer kendi geçim şeklinizde bu yıkım sürecini net olarak görür, bunun kendi geçim uğraşınızın sonucu olduğunu anlarsanız, o zaman elbette para kazanmanın doğru aracını bulacaksınız. Ama önce toplumu olduğu gibi görmelisiniz; parçalanmış, yozlaşmış toplumu. Bunu çok açıkça gördüğünüzde geçiminizi temin etmenin yolları da beraberinde gelecektir. Ama önce resmi görmelisiniz. Ulusal bölünmeleriyle, gaddarlıklarıyla, hırsları, nefretleri ve denetimleriyle, dünyayı olduğu gibi görmelisiniz. Siz dünyayı daha net gördükçe, doğru geçim yollarının oluştuğunu göreceksiniz -aramanıza gerek kalmayacak. Ama çoğumuzun sorunu, çok fazla sorumluluğumuzun olması; anneler, babalar para kazanarak

onlara destek olmamızı bekliyorlar. Ve şimdiki halde toplumda bir iş bulmak güç olduğundan her işi kabul ediyor ve böylece toplumun çarkları arasına düşüyoruz. Ama bir zorunluluğu olmayanlar, acil bir işe ihtiyacı olmayanlar ve bu nedenle de resmin tümüne bakabilenler, işte asıl sorumlu olan onlardır. Ama görüyorsunuz ki, acil bir iş bulma sıkıntısı içinde olmayan bu kişiler de başka bir şeye yakalanmışlardır -kendi büyümeleriyle, rahatları ve lüks yaşamlarıyla, eğlenceleriyle meşguldürler. Zamanları vardır ama onu çarçur ederler. Aslında bu zamanı olanlar toplumun değişiminden sorumludurlar; hayatlarını kazanmak için acil bir baskı altında olmayanlar tüm bu varoluş sorunuyla ilgilenmeli ve salt siyasal hareket ve sığ faaliyetler içinde takılıp kalmamalıdırlar. Zamanı olanlar, boş zaman denilen şeye sahip olanlar gerçeği aramalılar, çünkü dünyaya bir devrim getirecek olanlar, midesi boş olanlar değil, onlardır. Fakat ne yazık ki, boş zamanı olanlar ebedi ve ezeli olanla ilgilenmezler. Onlar zamanlarını doldurmakla meşguldürler. Bu yüzden onlar da bu dünyadaki kederin ve kafa karışıklığının bir sebebidirler. Öyleyse, beni dinleyen sizler, biraz zamanı olanlar, bu sorunu düşünmeli ve dikkate almalısınız, sizler kendi dönüşümünüzle devrimi gerçekleştireceksiniz.

-8-

Geçim Nedir?

Beyler, geçimle ne kast ediyoruz? Geçim, kişinin ihtiyaçlarını kazanması demektir -yiyecek, giysi, barınak- öyle değil mi? Geçim zorluğu yalnızca temel ihtiyaçlarımız olan yiyeceği, giyimi ve barınağı psikolojik saldırganlık aracı olarak kullandığımızda baş gösterir. Yani ihtiyaçları, gereklilikleri, kendimizi büyütmenin, kendi psikolojik genleşmemizin bir yolu olarak kullandığımızda geçim zorluğu ortaya çıkar.

-9-

Geri Vermek

Bir insan, tüm bu süreçle ilgili olarak, eğer kararlıysa ve akıllıysa, bütün yapabileceği, her şeyin şimdiki halini reddetmek ve topluma verebileceği ne varsa vermektir. Yani, efendim, toplumun verdiği yiyeceği, giyeceği ve barınağı kabul ediyorsunuz; buna karşılık olarak siz de topluma bir şey vermelisiniz...

Şimdi, topluma ne veriyorsunuz? Toplum nedir? Toplum bir veya birçok kişiyle ilişki içinde olmaktır; bu, sizin bir başkasıyla olan ilişkinizdir. Bir başkasına ne veriyorsunuz? Kelimenin gerçek manasında bir başkasına bir şey veriyor musunuz, yoksa sadece bir şeyin karşılığını mı ödüyorsunuz?...

Psikolojik ihtiyaçlarınız için bir başkasına bel bağlamıyorsanız, ancak o zaman doğru geçim yolunu bulursunuz.

Bunun çok karmaşık bir cevap olduğunu söyleyebilirsiniz, ama öyle değil. Hayatın basit bir cevabı yoktur. Hayata basit bir cevap arayan adamın belli ki körelmiş, aptal bir zihni vardır. Hayatın bir sonucu yoktur, hayatın belirli modelleri yoktur; hayat yaşamaktır, başkalaşımdır, değişimdir...

Eğer ilişkiniz açgözlülükten değil de ihtiyaçtansa, o zaman toplum çürümüş de olsa, bulunduğunuz yerde doğru geçim yolunu bulacaksınız,

-10-

İnsanın Esas İşi Gerçeği Keşfetmektir

Pekâlâ, insanın esas işi nedir? Elbette ki insanın asıl işi gerçeği, Tanrı'yı keşfetmektir; sevmek ve kendi içine yönelik faaliyetlere

kapılmamaktır. Neyin doğru olduğunun keşfinde sevgi vardır; insanın insanla ilişkisindeki bu sevgiyse farklı bir medeniyet, yeni bir dünya yaratacaktır.

KISIM DÖRT

Doğru Hareketin Dayanağı Nedir

-1-

Kendimizi Neden Değiştirelim?

Her şeyden önce, neden *olanı* değiştirmek ya da bir dönüşüm yaratmak isteriz? Neden? Çünkü olduğumuz şey bizi tatmin etmez; çatışma, rahatsızlık yaratır ve bu durumdan hoşlanmadığımız için de daha iyi, daha asil, daha ideal bir şey isteriz. Yani çevremizde acı, rahatsızlık ve çatışma olduğundan dönüşümü arzularız.

-2-

Bir Kere, Biz Sıkıcıyız

Öz benliğin faaliyetleri korkutucu derecede tekdüzedir. Öz benlik sıkıcıdır; esas olarak cesaret kırıcı, manasız ve boştur. Direnen ve çatışan arzuları, umutları ve hayal kırıklıkları, gerçekleri ve hayalleri cezbedici, fakat boştur; faaliyetleri kendi bezginliğine neden olur. Öz benlik durmadan tırmanır ve durmadan düşer, hep bir şeylerin peşinden koşar ve hep hayal kırıklığına uğrar, hep kazanır ve hep kaybeder ve bu yıpratıcı, boş kısır döngüden sürekli kaçmak ister. Dışa dönük faaliyetlerle veya haz veren hayallerle; içki, seks, radyo, kitaplar, bilgi, eğlence ve benzeri şeyler yoluyla kaçar. Hayal üretme gücü karmaşık ve engindir.

-3-

Öz Benliğin Sorunu Kaçarak Çözümlenemez

İnsan, öz benliğini unutmayı, hem kendi içinde hem de dışarıda arar; bazıları kendini dine verir, diğerleri işe ve faaliyete. Fakat öz benliği unutmanın hiçbir yolu yoktur. İç veya dış karmaşa öz benliği bastırabilir, ama bir süre sonra başka bir şekle bürünerek yine ortaya çıkar; zira bastırılan şey mutlaka bir çıkış yolu bulmak zorundadır. İçki ve seks yoluyla, tapınma ve bilgi yoluyla kendini unutmak bağımlılığı getirir: bağımlı olduğunuz şey de sorun yaratır.

-4-

Bir Sorun Asla Kendi Düzeyinde Çözülmez

Öz benliğin faaliyetlerinin egemen olduğu hallerde sorunlar her zaman olacaktır. Hangilerinin öz benliğin faaliyeti olduğu,

hangilerinin olmadığının farkında olmak daima tetikte olmayı gerektirir...

Bir sorun asla kendi düzeyinde çözülmez; karmaşık olduğundan, tüm süreci içinde anlaşılmalıdır. Bir sorunu fiziksel veya psikolojik olarak sadece tek bir düzeyde çözmeye çalışmak daha başka çatışmalara ve karışıklıklara yol açar. Bir sorunun hallolması için, onun tüm sürecini ortaya çıkaran o farkındalığın, o pasif uyanıklığın olması gerekir.

-5-

Sorunlar Karşısında Gençliğin Durumu

Gençliğin, orta yaşın ve yaşlılığın sorunlarının birbirinden ayrılacağını sanmıyorum; gençliğin özel bir sorunu yoktur. Gençler hayata yeni başladıkları için öyle görülebilir. Ya en başından itibaren hayatlarımızı berbat eder ve bir sorunlar, belirsizlikler, tatminsizlikler ve umutsuzluklar batağına saplanırız ya da gençliğimizde –ki, sanırım belki de bunu yapabileceğimiz tek zamandır– doğru bir temel atarız...

Onun için, bana öyle geliyor ki insan, bir aileden, bir işten sorumlu olmayıp, tüm faaliyetlerden ve ızdıraplardan uzak olduğu, gençliğinde günlük yaşantımızın manasız ve akılsızca uğraşları içinde kaybolmak yerine, tüm hayatı boyunca çiçek açacak bir tohumu ekmeye başlayabilir.

-6-

Zihne Şekil Vermek Şartlanmadır

Bildiğiniz gibi bize hep ne düşünmemiz ve ne düşünmememiz gerektiği söylenmiştir. Kitaplar, öğretmenler, anne ve babalar,

içinde bulunduğumuz toplum bize ne düşüneceğimizi söyler, fakat asla *nasıl* düşüneceğimize yardımcı olmazlar. *Ne* düşüneceğimiz nispeten kolaydır, çünkü çocukluğumuzun ilk günlerinden itibaren zihnimiz sözcüklerle, cümleciklerle, yerleşik tavırlarla ve önyargılarla şartlanmıştır. Yaşlı insanların zihinlerinin nasıl sabitleşmiş olduğunu hiç fark ettiniz mi bilmiyorum; kalıplaşmış kil gibidirler ve bu kalıbı kırıp geçmek çok zordur. Zihnin bu kalıplaşması şartlanmadır.

-7-

Sorun Çözmek, Doğru Hareket Etmek Kuralları Ezberlemek Değil, Hayat Değişirken Onu Dinlemektir

Yaratıcı olan, hafıza ve hatırlama değil, *anlamaktır.* Özgürleştirici etmen anlamaktır, yoksa zihninize depoladığınız şeyler değil...

Hayat dinlediğiniz bir şeydir, deneyim biriktirmeden, an be an anladığınız bir şey... Hayat, bir nehir gibi akar, hızlıdır, değişkendir, asla durgun değildir ve hayatla hafızanın ağır yükü altındayken karşılaştığınızda da doğal olarak onunla asla temas halinde değilsinizdir... Anılarla yüklü olduğumuz sürece yeni hiçbir şey yoktur; yaşamsa ebediyen yeni olduğundan, onu anlayamayız. Bu yüzden hayatımız çok can sıkıcıdır; uyuşuruz, zihinsel ve bedensel olarak şişmanlar, çirkinleşiriz.

-8-

Doğru Hareket Etmek İtaat Etmek Değildir (Bu da Trafik Işıklarını, Terbiyeyi, Toplum Yararlarını Göz Ardı Etmek Anlamına Gelmez)

Yaşımız ne olursa olsun, çoğumuz itaat ederiz, takip ederiz, kopyalarız, çünkü içsel olarak belirsizlik içinde olmaktan korkarız.

Hem mali açıdan hem de ahlakça güvende olmak, onaylanmak isteriz. Güvenli bir durumda, zırhımızın içinde olmayı isteriz; asla sorunlarla, acı ve kederle karşılaşmak istemeyiz... Başkalarına zarar verecek bir şey yapmamızı engelleyen cezalandırılma korkusudur.

-9-

Hayatın Tüm Sorunlarını Kendiniz İçin Anlayın

Büyüdüğümüzde ve sözde eğitim alarak okuldan ayrıldığımızda, birçok sorunla karşılaşırız. Başarma hissimizi tatmin etmek ve mutlu olmak için hangi mesleği seçmeliyiz? Hangi hizmet veya iş kolunda başkalarını istismar etmediğimizi veya onlara karşı acımasız olmadığımızı hissedeceğiz? Acıyla, felaketlerle, ölümle yüzleşmek zorundayız. Açlığı, aşırı nüfus sorununu, cinselliği, acıyı, hazzı anlamalıyız. Hayattaki birçok karmaşık ve çelişkili durumla baş etmeliyiz: erkek erkeğe, erkek kadına kavgalarla; içsel çatışmalar ve dışarıdaki mücadelelerle. Hırsı, savaşı, militer ruhu –ve sandığımızdan daha hayati olan, barış denen şu olağanüstü şeyi anlamalıyız. Sadece bir kurgu ya da simgelere tapınma olmayan dinin anlamını ve sevgi denen şu garip ve karmaşık şeyi kavramalıyız. Hayatın güzelliklerine, uçan bir kuşa da duyarlı olmalıyız –dilenciye, fakirlerin sefaletine, insanların yaşamak zorunda kaldıkları berbat binalara, pis yollara ve daha da pis olan tapınaklara da. Tüm bu sorunları göğüslemeliyiz. Kimin peşine düşmeliyiz veya düşmemeliyiz ya da acaba birinin peşine düşmemize hiç gerek var mıdır sorusuyla yüzleşmeliyiz.

Birçoğumuz, orada burada ufak tefek değişimler yaratmaya çalışır ve bununla da tatmin oluruz. Yaşlandıkça derin ve temel değişimleri daha az isteriz, çünkü korkarız. Toptan bir dönüşüm değil, sadece yüzeysel değişimler kapsamında düşünürüz; ama eğer ciddi bakarsanız, yüzeysel değişimin asla bir değişim olmadığını da görürsünüz. Bu kökten bir devrim değil, sadece olanın

biraz değiştirilerek sürdürülmesidir. Mutluluğunuz ve ızdırabınızdan, başkalarının mutluluk ve ızdırabına, hırslarınız ve kendinizi aradığınız uğraşlarınızdan, başkalarının hırsları, güdüleri ve uğraşlarına kadar tüm bu şeylerle yüzleşmek zorundasınızdır. Rekabetle, kendinizdeki ve başkalarındaki yozlaşmayla, zihnin bozulmasıyla, kalbin boşluğuyla yüzleşmek zorundasınız. Tüm bunları bilmek zorundasınız, onlarla yüzleşmeli ve kendiniz için anlamalısınız.

-10-

Sorunlarınızı Hiçbir Düşünür Çözmemiştir

Düşünmek sorunlarımızı çözmemiştir. Akıllı olanlar, filozoflar, bilginler, siyasi liderler aslında insani sorunların –yani sizinle bir başkasının arasındaki ilişkiyi, sizinle benim aramdaki ilişkiyi– hiçbirini çözememişlerdir.

-11-

Akıllılık Öz Benlikten Bağımsız Kalmaktır

Akıllılık ancak öz benlikten, "ben"den gerçek anlamda kurtululduğunda, yani zihnin 'daha fazlasını' istemenin merkezi olmaktan çıktığı, daha büyük, daha geniş, daha yaygın bir yaşam arzusuna kapılmadığı zaman mümkündür.

-12-

Şiddete Şiddetle Karşılık Vermeyin

Liseden çıkıp üniversiteye gittiğinizde ve daha sonra yaşamla karşı karşıya kaldığınızda, bana göre önemli olan çeşitli etkilere

teslim olmak, başınızı eğmek değil; dünyada daha fazla ahenksizlik yaratmayacak büyük içsel güce sahip nazik bir ruhla onları olduğu gibi karşılamak ve anlamak, gerçek önemlerini ve değerlerini görmektir.

BÖLÜM DÖRT

İlişkiler

KISIM BİR

İlişki Ne Demektir?

-1-

İlişki İçinde miyiz – Yoksa İlişkide Olanlar Sadece İmajlarımız mı?

İlişki sözcüğü ile ne demek istiyoruz? Birisine bağlı olduğunuz hiç oldu mu, yoksa ilişki, birbirimizle ilgili yarattığımız iki imaj arasında mı? Bende sizinle, sizde de benimle ilgili bir imaj var. Bende, karım veya kocam veya her kimseniz o olarak hakkınızda bir fikrim var, sizin de benim hakkımda bir fikriniz var. İlişki, bu iki imaj arasındadır, başka bir şey değil. Bir başkasıyla ilişki içinde olabilmek, sadece hiçbir imajın olmadığı durumda mümkündür. Ne zaman ki ben size, siz de bana hafızanın, aşağılamaların ve tüm diğer şeylerin yarattığı imaj olmadan bakarız, o zaman ilişki vardır; fakat zaten imaj, gözlemcinin doğasının ta kendisidir, öyle değil mi? Benim imajım sizin imajınızı gözlemler, tabii

eğer gözlemlemek mümkünse; buna ilişki denir ama bu iki imaj arasındadır, her ikisi de birer yanılsama olduklarından, bu ilişki aslında yoktur. Bağlı olmak demek temas halinde olmak demektir. Temas iki imaj arasında değil, doğrudan bir şey olmalıdır. Bir başkasına o kişinin benim kafamdaki imajıyla bakmamak ki, bu imaj da benim o kişiyle ilgili anılarımdır -beni nasıl aşağıladığı, beni memnun ettiği, bana haz verdiği, şu veya bu- bu da çok fazla dikkat ve farkındalık gerektirir. İki kişi arasında hiçbir yanılsama olmadığında, işte sadece o zaman bir ilişki vardır.

-2-

İlişki Bağımlılık Değildir

Şimdi, birçoğumuz için bir diğeriyle ilişki ekonomik ve psikolojik bağımlılığa dayanır. Bu bağımlılık korkuyu yaratır, içimizdeki tahakkümü besler, sürtüşme, şüphe ve hüsranla sonuçlanır. Bir başkasına ekonomik olarak bağımlılık yasalarla ve uygun düzenlemelerle bertaraf edilebilir, fakat ben özellikle kişisel tatmini, mutluluğu ve benzeri şeyleri şiddetle arzulamanın sonucu bir başkasına psikolojik olarak bağlanmaktan bahsediyorum. İnsan bu sahiplenici ilişkide zenginleştiğini, yaratıcı ve aktif olduğunu hisseder; insan kendi küçük varoluş alevinin bir başkasıyla yükseldiğini hisseder ve bu tamamlanmışlık kaynağını kaçırmamak için onu kaybetmekten korkar ve böylece sahiplenici korkular, beraberindeki sorunlarla birlikte ortaya çıkarlar. O nedenle, bu psikolojik bağımlılıkta her zaman, çoklukla kulağa hoş gelen sözlerin arkasına saklanmış, bilinçli veya bilinçdışı korku ve şüphe olmak zorundadır. Bu korkunun tepkisi, insanı hep güven arayışına ve çeşitli kanallardan zenginleşmeye ya da insanın kendisini fikirlere ve ideallere hapsetmesine veya tatmin duygusuna alternatifler aramasına sebep olur.

Her ne kadar biri diğerine bağımlı olsa da, hâlâ dokunulmamış

olmak, bir bütün halinde kalmış olmak arzusu vardır. İlişkideki çetrefilli sorun, bağımlı olmadan, sürtüşme ve çatışma olmadan nasıl sevileceği; kişinin, kendisini tecrit etme, çatışmanın sebebinden uzaklaşma arzusunu nasıl alt edeceğidir. Eğer mutluluğumuz için birbirimize, topluma ya da çevreye bel bağlıyorsak bunlar bizim için vazgeçilmez olur; onlara tutunuruz ve psikolojik güvenliğimiz ve rahatımız için onlara bağımlı olduğumuzdan, uğrayacakları her türlü değişime şiddetle karşı çıkarız. Gerçi, entelektüel olarak, hayatın sürekli değişimi gerektiren daimi bir akış, bir mutasyon olduğunu algılasak bile heyecanla veya duygusallıkla yerleşik ve rahatlık veren değerlere tutunuruz; bu nedenle değişim ile istikrar arasında sürekli bir savaş vardır. Bu çatışmaya bir son vermek mümkün müdür?

-3-

Sahiplenmeden Sevebilir miyiz?

İlişkisiz hayat olmaz, fakat biz onu, kişisel ve sahiplenici sevgimize dayandırarak, öylesine acı dolu ve korkunç bir hale getirdik ki. Sahiplenmeden sevebilir miyiz? Doğru cevabı kaçışlarla, hayallerle, inanışlarla değil, bağımlılığın ve sahiplenmenin nedenlerini anlayarak bulacaksınız. Eğer insan kendisi ile bir başkası arasındaki ilişki sorununu derinlemesine anlayabilirse, o zaman belki toplumla olan ilişkimizdeki sorunları da anlayacak ve çözeceğiz, zira toplum, kendi uzantımızdan başka bir şey değildir.

-4-

Tüm Toplumu Kişisel İlişkiler Yaratır

Toplum dediğimiz çevre geçmiş nesillerce yaratılmıştır; hırsımızı, sahiplenme duygumuzu, hayalimizi muhafaza etmemize

yardım ettiği için onu kabulleniriz. Bu hayalde birlik veya huzur olamaz. Zorlamayla ve yasalarla oluşturulan salt ekonomik birlik savaşı sona erdiremez. Bireysel ilişkiyi anlamadığımız sürece barışçı bir topluma sahip olamayız. İlişkimiz sahiplenici bir sevgiye dayandığı için kendi içimizde onun oluşumunun, sebeplerinin, hareketinin farkına varmalıyız. Şiddetiyle, korkularıyla, tepkileriyle, sahiplenme sürecinin derinlemesine farkına varırken kusursuz ve tümden bir anlayış içine gireriz. Tek başına bu anlayış düşünceyi bağımlılıktan ve sahiplenme duygusundan kurtarır. İlişkideki uyum insanın içindedir, bir başkasında ya da çevrede değil.

-5-

Çatışmaları Çözmek İçin Kendinize Bakın, Başkasına Değil

İlişkide sürtüşmenin temel nedeni, birleşik arzuların merkezi olan ben, yani insanın kendisidir. Eğer, en önemli olanın diğerinin nasıl hareket ettiği değil, her birimizin nasıl hareket ettiği ve tepki verdiği olduğunu kavrayabilirsek ve eğer bu tepki ve hareket esas itibariyle ve derinlemesine anlaşılabilirse, o zaman ilişki ciddi ve kökten bir değişime uğrayacaktır. Bu diğeriyle olan ilişkide yalnızca fiziksel sorun değil, aynı zamanda her seviyedeki düşünce ve duyguya ilişkin sorunlar vardır ve bir insan ancak kendi içinde tamamen uyumlu ise bir başkasıyla da uyum içinde olabilir. İlişkide, akılda tutulması gereken önemli şey diğeri değil, insanın kendisidir; bu da insanın kendini izole etmesi anlamına değil, insanın kendi içindeki çatışmanın ve kederin sebebini iyice kavraması anlamına gelir. Psikolojik sağlığımız açısından, entelektüel veya duygusal olarak bir başkasına bağımlı olduğumuz

sürece, bu bağımlılık kaçınılmaz olarak içinden kederin doğduğu korkuyu yaratmak zorundadır.

-6-

Hayat Nesnelerle, İnsanlarla, Fikirlerle İlişkidir

Hayat nesnelerle, insanlarla, fikirlerle ilişkidir ve eğer biz bu ilişkileri doğru ve eksiksiz olarak tatmin edemezsek, o zaman meydan okumanın etkisiyle çatışmalar baş gösterir.

-7-

İlişkinin Aynası

İlişki, şüphesiz, kendinizi keşfettiğiniz bir aynadır. İlişki olmadan siz yoksunuz; var olmak, ilişki içinde olmak demektir; ilişki içinde olmak varoluştur. Ve siz sadece ilişki içindeyken varsınız; aksi halde yoksunuzdur, varoluşun hiçbir anlamı yoktur. Var olduğunuzu düşündüğünüz için var olmazsınız. Varsınız çünkü ilişki içindesiniz ve çatışmaya yol açan da bu ilişkinin anlaşılmamasıdır.

-8-

Mutluluğun Anahtarı İlişkide Kendini Tanımadır

Kendinizi, kendi düşüncelerinizin aynasında, ilişkinin aynasında zaten anlıyorsunuz... Mutluluğun kendi ellerinizde olduğunu duyumsuyorum; bu mutluluğun anahtarı da insanın kendini tanımasıdır –Freud'un, Jung'un, Shankara'nın ya da bir başkasının

tarif ettiği kendini tanıma değil, günlük ilişkinizde kendinizin keşfettiği kendini tanıma... Her gün, kendi düşüncenizin hareketinin bir çabası olmaksızın gözlem yaparak, farkına vararak, bir otobüse bindiğinizde, bir arabadayken, karınızla, çocuklarınızla, komşunuzla... konuşurken –tüm bunları adeta bir aynanın içindelermişçesine gözlemleyerek– nasıl konuştuğunuzu, nasıl düşündüğünüzü, nasıl tepki gösterdiğinizi keşfetmeye başlarsınız ve kendinizi anlayarak kitaplarda, felsefede, herhangi bir gurunun öğretilerinde olmayan bir şeye sahip olduğunuzu keşfedersiniz.

-9-

Hayal Yaratan Mekanizmayı Durdurun

Öyleyse, doğru ilişki kurmak hayali yok etmek demektir... hayali yaratan mekanizmayı yok etmek zorundasınız. Aksi halde, siz bir hayali yok ederken mekanizma bir başka hayali yaratacaktır.

-10-

İmge, Fikir Nasıl Oluşur?

İmgenin nasıl oluştuğunu bulmak için işin içine girmeli ve mümkünse onu yaratan mekanizmayı durdurmalıdır. Ancak o zaman iki insan arasında bir ilişki olacaktır –ölü varlıklar olan iki imge arasında değil. Bu çok basittir. Siz beni pohpohluyorsunuz, bana saygı gösteriyorsunuz; ve dalkavukluk yoluyla yapılan aşağılama vasıtasıyla bende sizin hakkınızda bir fikir oluşuyor. Acı, ölüm, mutsuzluk, çatışma, açlık, yalnızlık gibi deneyimlerim var. Tüm bunlar bende bir imge yaratıyor; ben işte o imgeyim. Ben o imge olduğumdan değil, o imge ve ben farklı olduğumuzdan da değil; ama "ben" o imgedir; düşünen kişi o imgedir. İmgeyi

yaratan düşünendir. Düşünen, gözlemci, deneyim sahibi, hafızasını ve düşüncesini kullanarak, yanıtları yoluyla, tepkileri yoluyla –fiziksel, psikolojik, entelektüel vs.– o imgeyi yaratır. O halde mekanizma düşünmektir, mekanizma düşünce yoluyla ortaya çıkar. Ve düşünce elzemdir, aksi halde siz varolamazsınız.

O halde, önce sorunu görün. Düşünce düşüneni yaratır. Düşünen kendisiyle ilgili imgeyi yaratmaya başlar... İmgeyi yaratır ve içinde yaşar. O halde düşünmek bu mekanizmanın başlangıcıdır. Şimdi siz "Düşünmeyi nasıl durdurabilirim?" diye soracaksınız. Durduramazsınız. Fakat insan düşünebilir ama imge yaratmayabilir.

-11-

Fikirler Sadece İmgelerdir

Doğal olarak imgeler arasında hiçbir ilişki yoktur. Eğer benim sizde bir imajım, sizin de bende bir imajınız varsa, aramızda nasıl herhangi bir ilişki olabilir? İlişki ancak, insan özgür olduğunda, imge yaratmaktan kurtulduğunda varolur.

-12-

İnsanın Kendi İmgesi Acıya Yol Açar

Neden kırılırsınız? Kendinizi önemsediğiniz için, değil mi? Pekâlâ, insan neden kendini önemser?

Çünkü insanın, ne olması gerektiği, ne olduğu veya ne olmaması gerektiğine dair kendisiyle ilgili bir fikri, bir simgesi; kendisiyle ilgili bir imgesi vardır. İnsan neden kendisiyle ilgili bir imge yaratır?... Öfke uyandıran şey, idealimizin, kendimiz hakkında

sahip olduğumuz fikrin saldırıya uğramasıdır. Ve kendimizin ne olduğuna dair fikrimiz, aslında ne olduğumuz gerçeğinden kaçışımızdır. Ama gerçekten ne olduğunuzu görüyorsanız, kimse sizi incitemez. O halde, eğer bir insan yalancıysa ve ona yalancı olduğu söylenirse, bu o kişinin incindiği anlamına gelmez; bu bir gerçektir.

KISIM İKİ

Sevgi, Arzu, Seks, Bağımlılık

-1-

Bağımlılığın, Bağlılığın Olduğu Yerde Sevgi Olmaz

O halde, psikolojik olarak ilişkilerimiz bağımlılığa dayanır; korku da bu yüzden vardır. Sorun, nasıl bağımlı olunmayacağında değil, bağımlı olduğumuz gerçeğini görebilmektedir. Bağlılığın olduğu yerde sevgi olmaz. Çünkü kimi seveceğinizi bilmezsiniz, bağımlısınızdır, bu nedenle de korku vardır. Önemli olan o gerçeği görmek ve nasıl seveceğinizi veya korkudan nasıl kurtulacağınızı sormamaktır.

-2-

Bağımlılığın Olduğu Yerde Korku Vardır

Reddetmeden, kabul etmeden veya hakkında fikir ileri sürmeden, şuradan buradan alıntı yapmadan, bağlılığın olduğu yerde

sevginin olmadığı ve bağımlılığın olduğu yerde korkunun olduğu gerçeğini bir dinleyin. Psikolojik bağımlılığınızdan söz ediyorum, size süt getirmesi için sütçüye olan bağımlılığınızdan ya da demiryollarına veya köprüye olan bağımlılığınızdan değil. Sözünü ettiğim, korkuyu besleyen düşüncelere, insanlara, mülkiyete olan içedönük psikolojik bağımlılıktır.

-3-

Sevgi İlişkiyi Anlamakla Ortaya Çıkar

Sevgi yetiştirilebilen bir şey değildir; sevgi zihnin satın alacağı bir şey de değildir. Eğer, "Tutkulu olmayı deneyeceğim" derseniz, o zaman tutku beynin yarattığı bir şey olur, o nedenle de buna sevgi denmez. Bu ilişkinin tüm sürecini anladığımızda, sevgi gizlice, farkına varmadan, tümüyle doğar. O zaman zihin sessizdir; kalbi zihinsel şeylerle doldurmaz; onun için de sevgi denen şey ortaya çıkabilir.

-4-

Seksi Niçin Çok Önemli Hale Getirdik?

Seks sorunuyla neyi kastediyoruz? Bu eylem midir, yoksa eylem hakkındaki bir düşünce midir? Tabii ki bu eylem değildir. Seks eylemi sizin için yemek yemekten daha büyük bir sorun değildir, ama düşünecek başka şeyiniz olmadığı için gün boyunca yemek yemeyi ya da başka bir şeyi düşünürseniz, o şey sizin için bir sorun olmaya başlar... Seksi niçin büyütüyorsunuz? Bunu yaptığınız aşikâr. Filmler, dergiler, öyküler, kadınların giyiniş tarzları: her şey sekse ilişkin düşüncelerinizi çoğaltıyor. Pekâlâ, zihin bunu ne-

den yapar; zihin seksi neden düşünür? Neden, baylar ve bayanlar? Bu sizin sorununuz. Neden?

Seks niçin yaşamınızdaki ana konu haline geldi? Etrafınızda birçok şey dikkatinizi, ilginizi çekmek isterken, siz tüm dikkatinizi seks düşüncesine veriyorsunuz. Ne oluyor; zihinleriniz neden seks düşüncesiyle bu kadar meşgul? Çünkü bu en iyi kaçış yolu, öyle değil mi? Bu kendini bütünüyle unutmanın bir yolu.

Bir süreliğine, en azından o esnada, kendinizi unutabilirsiniz -ve kendinizi unutmanın da bundan başka bir yolu yoktur. Hayatta yaptığınız diğer her şey "ben"e, öz benliğe önem verir. İşiniz, dininiz, tanrılarınız, liderleriniz, siyasi ve ekonomik girişimleriniz, kaçışlarınız, sosyal çalışmalarınız, bir eğlenceye katılıp diğerine katılmayı reddedişiniz -tüm bunlar "ben"i vurgular ve güç verir... Hayatınızda, birkaç saniye için bile olsa sizi mükemmel kaçışa, kendinizi bütünüyle unutacağınız ana götürecek tek bir şey olduğu zaman, ona sıkıca sarılırsınız, çünkü mutlu olduğunuz tek an o andır...

Onun için, seks sorunu hakkında düşünen zihni anlamadığınız sürece, seks olağanüstü zor ve karmaşık bir hale gelir.

-5-

Seks Neden Bir Sorundur?

Niçin el attığımız her şeyi bir soruna dönüştürüyoruz?.. Seks neden bir problem haline geldi? Sorunlarla yaşamaya neden boyun eğiyoruz; neden bunlara bir son vermiyoruz? Günler boyu, yıllar boyu üzerimizde taşımak yerine neden sorunlarımızı yok etmiyoruz? Elbette şu anda cevaplayacağım, konuyla ilgili soru seks, ama temel soru şu: neden hayatı bir sorun haline getiriyoruz? Çalışmak, seks, para kazanmak, düşünmek, hissetmek, tec-

rübe etmek; bilirsiniz işte yaşamak denilen bütün bu iş neden bir sorundur? Aslında, daima belirli bir bakış açısından, sabit bir bakış açısından düşündüğümüz için değil mi?

-6-

Arzu Sevgi Değildir

Arzu sevgi değildir; arzu haz verir, arzu hazdır. Arzuyu yadsımıyoruz. Arzu olmaksızın yaşamamız gerektiğini söylemek son derecede aptalca olurdu, çünkü bu imkânsızdır. İnsanlar bunu denediler. İnsanlar kendilerine her türlü hazzı yasakladılar, kendilerini terbiye ettiler, kendilerine işkence ettiler, ama arzu, çatışma ve o çatışmanın tüm gaddarca etkilerini yaratarak yine de ısrarla var oldu. Arzusuzluğu savunmuyoruz, ama arzu, haz ve ızdırap olgularını tümüyle anlamamız gerekir; bunun da ötesine geçebildiğimiz takdirde orada neşe ve coşku vardır ki, bu da sevgidir.

KISIM ÜÇ

Aile ve Toplum: İlişki mi, Yoksa Dışlama mı?

-1-

Aile ve Toplum

Aile topluma terstir; aile, bir tüm olarak, insan ilişkisine terstir. Bilirsiniz; bu büyük bir evin bir bölümünde, küçük bir odasında yaşamak gibidir ve bu küçük, tek odayı olağanüstü bir şey olarak görmektir ki, bu ailedir. Ailenin ancak evin tümüyle ilişki içindeyken bir önemi vardır. O tek odanın evin tümüyle ilişkili olması gibi, aile de tüm insanlık âlemiyle ilişki içindedir. Ama biz aileyi ayırıyoruz; ona sarılıyoruz. Aileyi çok büyütüyoruz -benim akrabalarım, senin akrabaların- ve birbirimizle sonsuza dek savaşıyoruz. Ailenin durumu, küçük odanın evin tümüyle olan ilişkisi gibidir. Evin tümünü unuttuğumuzda o küçük oda müthiş önem kazanır; aynı şekilde, tüm insanlık âlemini unuttuğunuzda aile

çok önemli bir hale gelir. Aile sadece insanlık âleminin tümüyle ilişkili içindeyken önemlidir; bunun dışında korkunç bir şey, bir canavar olur...

-2-

Ailelerimizi Gerçekten Seviyor muyuz?

Ve "Aileyi seviyoruz" dediğimizde, biz o aileyi gerçekten sevmiyoruz; çocuklarımızı sevmiyoruz –gerçekten sevmiyoruz. Çocuklarınızı sevdiğinizi söylediğinizde, aslında demek istediğiniz, onların bir alışkanlık, bir oyuncak –bir süreliğine eğlendiren şeyler– haline geldikleridir. Ama eğer bir şeyi, çocuklarınızı seversenız, o zaman onlara ihtimam gösterirsiniz.

İhtimam göstermenin ne olduğunu bilir misiniz? İhtimam gösteriyorsanız, bir ağaç ektiğinizde, ona bakarsınız; ona şefkat gösterirsiniz, onun gelişmesine yardım edersiniz... Ekmeden önce derin kazarsınız, sonra toprağın uygunluğuna bakarsınız, sonra ekersiniz, sonra onu korursunuz, her gün izlersiniz, ona tüm benliğinizin bir parçasıymış gibi bakarsınız. Ama çocukları böyle sevmezsiniz. Eğer sevseydiniz, tümüyle farklı tür bir eğitiminiz olurdu. Savaşlar olmazdı, yoksulluk olmazdı. O zaman zihin sadece teknik olmak üzere eğitilmezdi. Rekabet olmazdı, milliyet olmazdı. Ama sevmediğimiz için, tüm bunların gelişmesine izin verildi.

-3-

Bağlı Olmak Sizi Aciz Kılar

Birisine onu sevdiğinizi söylediğinizde, ona bağımlı değil misiniz? Gençken babanıza, annenize, öğretmeninize veya velinize bağımlı olmanız kabul edilebilir. Genç olduğunuz için bakılmaya,

giysilere, bir barınağa, güvene ihtiyacınız vardır. Gençken derlenip toparlanma duygusuna, birisinin sizi gözetmesine gereksinim duyarsınız. Fakat siz büyüseniz de bu bağımlılık duygusu değişmez, öyle değil mi? Daha yaşlı insanlarda, ebeveynlerinizde ve öğretmenlerinizde, bunu fark etmediniz mi? Onların karılarına, çocuklarına, annelerine nasıl bağımlı oldukları dikkatinizi çekmedi mi? İnsanlar büyüdüklerinde de hâlâ birisine tutunmak ister, hâlâ birisine bağımlı olmaları gerektiğini hissederler. Birisinden bir şey ummadan, birisi tarafından yönlendirilmeden, birisine duydukları rahatlık ve güven olmadan kendilerini yalnız hissederler, öyle değil mi? Kendilerini kaybolmuş hissederler. İşte, bir başkasına olan bu bağımlılığa sevgi denir, ama yakından izlerseniz, bağımlılığın korku olduğunu görürsünüz; bağımlılık sevgi değildir. Yalnız başlarına olmaktan, kendileri için bir şeyler planlamaktan, yaşamın tüm anlamını hissetmek, izlemek ve keşfetmekten korktukları için, Tanrıyı sevdiklerini zannederler. Böylece Tanrı dedikleri şeye bağlanırlar, fakat zihnin yarattığı bir şey güvenilir değildir; ama bu Tanrı, bu bilinmeyen değildir. Bir ideal ya da bir inançta da bu böyledir. Bir şeye inanıyorum ve bu bana büyük huzur veriyor...

Gençken böyle yapmanız doğrudur, fakat olgunlaştıktan sonra da bağımlı olmaya devam ederseniz bu sizi düşünmek ve özgür olmakta acze düşürür. Bağımlılığın olduğu yerde korku vardır ve korkunun olduğu yerde de otorite vardır; sevgi yoktur...

-4-

Bir Aile Sahibi Olmak Doğaldır: Orada Saklanmaksa Felakettir

Şimdiki haliyle aile sınırlı bir ilişki birliğidir, kendi içine dönük ve özel... İçsel, psikolojik güven arzusunu anlamalı ve bir güvenlik modelini bir başkasının yerine koymamalıyız.

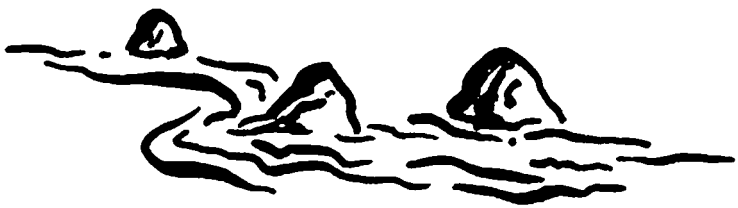
Yani sorun aile değil, güvende olma arzusudur. Hangi seviyede olursa olsun, güven arzusu özel değil midir? Bu ayrıcalıklı olma hevesi kendini aile olarak, mülk olarak, devlet olarak, din olarak vs. olarak gösterir. Bu içsel güvenlik arzusu daima özel olan dışa dönük güvenlik biçimlerini oluşturmaz mı? Güvenliği yok eden bu güvende olma arzusunun ta kendisidir. Dışlamak, ayırmak kaçınılmaz bir şekilde bölünmeyi getirecektir; milliyetçilik, sınıflar arası düşmanlık ve savaş bunun belirtileridir. İçsel güvenlik aracı olarak aile, karmaşanın ve toplumsal felaketin kaynağıdır.

-5-

Tek Güvence İçsel Güvenlik Olmadan Yaşamasını Öğrenmektir

Sadece içsel güvenlik aramadığımız zaman dışsal olarak güven içinde yaşarız...

Tatmin ve güven aracı olarak bir başkasını kullanmak sevgi değildir. Sevgi hiçbir zaman güven değildir. Sevgi, içinde hiçbir güven arzusunun olmadığı bir durumdur; o bir korunmasızlık halidir; o, içinde ayrıcalığın, düşmanlığın ve nefretin olmasının imkânsız olduğu tek durumdur. Bu durumda bir aile ortaya çıkabilir, fakat bu aile özel ve kendi içine dönük olmayacaktır.

KISIM DÖRT

Doğa ve Dünya

-1-

Doğayla Olan İlişkimiz Nedir?

Efendim, doğayla olan ilişkinizi keşfettiniz mi, bilmiyorum. "Doğru" ilişki yoktur, sadece ilişkiyi kavrayış vardır. Doğru ilişki, doğru düşüncenin yaptığı gibi, sadece bir formülün kabulünü ifade eder. Doğru düşünce ve doğru düşünmek iki farklı şeydir. Doğru düşünce yalnızca doğru olana, saygın olana itaat etmek iken, doğru düşünmek hareket demektir ve anlayışın ürünüdür, anlayış da sürekli farklılaşır, değişir. Benzer şekilde, doğru ilişki ile doğayla olan ilişkimizi anlamak arasında fark vardır. Sizin doğayla olan ilişkiniz nedir? -doğa nehirler, ağaçlar, süratle uçan kuşlar, sulardaki balıklar, toprağın altındaki mineraller, çağlayanlar ve sığ gölcüklerdir. Bunlarla nasıl bir ilişkiniz var? Birçoğumuz bu ilişkinin farkında değiliz. Asla bir ağaca bakmayız veya

bakarsak da bu, o ağacı kullanma amaçlı bir bakıştır -gölgesinde oturmak ya da kereste yapmak için onu kesmek gibi. Diğer bir deyişle, ağaçlara faydacıl bir amaçla bakarız; bir ağaca asla kendimizle ilgili bir şey tasarlamadan ve onu kendi çıkarımız için kullanmaksızın bakmayız.

-2-

Dünyamızı Seviyor muyuz, Yoksa Birbirimizi Kullandığımız Gibi Onu da Sadece Kullanıyor muyuz?

Dünyaya ve onun ürünlerine aynı şekilde davranıyoruz. Dünyayı sevmek diye bir şey yok, sadece dünyayı kullanmak var. Eğer insan dünyayı gerçekten sevseydi, dünyanın nimetlerini kullanırken kanaatkâr davranırdı. Yani, efendim, eğer dünyayla olan ilişkimizi anlayacaksak, dünyanın nimetlerinin kullanımında çok dikkatli olmalıyız. Bir insanın doğayla olan ilişkisinin anlaşılması, onun komşusuyla, karısıyla ve çocuklarıyla olan ilişkisinin anlaşılması kadar zordur. Fakat bunu bir kere olsun durup düşünmemişizdir, hiç oturup yıldızlara, aya veya ağaçlara bakmamışızdır. Sosyal ve siyasi faaliyetlerle fazlasıyla meşgulüzdür. Çok açıktır ki, bu faaliyetler kendimizden kaçıştır, ama doğaya tapınmak da kendimizden bir kaçıştır. Doğayı daima ya bir kaçış olarak ya da faydacıl amaçlarla kullanıyoruz -asla gerçekten durup dünyayı veya dünyanın şeylerini sevmiyoruz. Her ne kadar onları beslenmek ve giyinmek için kullanıyorsak da, bereketli tarlaların asla zevkine varmıyoruz. Hiçbir zaman toprağı ellerimizle işlemeyi sevmiyoruz -ellerimizle çalışmaktan utanıyoruz.

-3-

Haritalar Gerçekler Değil, Siyasi Düşüncelerdir: Dünya "Sizin" ve "Benim" Değildir

Onun için doğayla olan ilişkimizi kaybettik. Eğer bu ilişkiyi, onun gerçek önemini bir kez anlayabilseydik, o zaman arazileri seninki ve benimki diye bölmezdik; gerçi insan bir toprak parçasına sahip olabilir ve üzerine bir ev inşa edebilir, bu özel anlamda "benim" veya "senin" olmaz –bu daha ziyade barınacak bir yer edinme aracı olur. Dünyayı ve dünyanın şeylerini sevmeyip, onları sadece kullandığımız için, çağlayanların güzelliğine karşı duyarsızız, hayatın dokunuşunu kaybettik, sırtımızı bir ağaç gövdesine dayayarak hiç oturmadık; doğayı sevmediğimiz için de insanların ve hayvanların nasıl sevileceğini de bilmiyoruz.

-4-

Birer Bekçiyiz – Her Birimiz Geçici Olarak Bu İşteyiz

Bu, dünyayı kullanamazsınız anlamına gelmez, fakat dünyayı kullanılması gerektiği gibi kullanmalısınız. Dünya sevilmek ve ihtimam gösterilmek için vardır, "senin" ve "benim" diye bölünmek için değil. Bir siteye bir ağaç dikerek ona "benim" demek çok aptalca bir şeydir.

KISIM BEŞ

Evlilik: Sevgi ve Seks

-1-

Evlilik Karşılıklı Faydalanma mıdır?

Şimdi, karınızla olan ilişkinizde sahiplenme, kıskançlık, korku, sürekli dırdır, tahakküm ve iddia varsa, siz buna sevgi mi dersiniz? Buna sevgi denilebilir mi? Bir insana sahip olduğunuzda ve böylece bu insanı sahiplenmenize yardımcı olacak bir toplum yarattığınızda, buna sevgi mi dersiniz? Bir insanı cinsel çıkarınız için veya başka bir şekilde kullandığınızda, buna sevgi mi dersiniz? Elbette ki bu sevgi değildir. Yani, kıskançlığın olduğu, korkunun olduğu, tahakkümün olduğu yerde sevgi yoktur. Tabii ki, sevgi bir çekişmeyi, kıskançlığı kabul etmez. Sahiplendiğiniz zaman, korku vardır ve siz buna sevgi diyebilirsiniz ama bu sevgiden çok uzaktır. Beyler ve hanımefendiler, biz devam ederken siz bunu deneyin. Evlisiniz ve çocuklarınız var; sahip olduğunuz, kullandı-

ğınız, korktuğunuz ya da kıskandığınız karılarınız ve kocalarınız var. Bunun farkına varın ve bu sevgi midir, bir bakın?

-2-

Sevgi Üzerinde Düşünülemez

Sevdiğiniz bir insan hakkında düşünebilirsiniz, ama sevgi hakkında düşünemezsiniz. Sevgi hakkında düşünülemez; kendinizi bir kişiyle, bir ülkeyle, bir ibadethaneyle özdeşleştirebilirsiniz, ancak sevgi hakkında düşündüğünüz andan itibaren bu artık sevgi değildir –bir beyin faaliyetidir... Zihin faal olduğundan, boş kalbi zihinsel şeylerle doldurur; biz de bu zihinsel şeylerle oynar, sorunlar yaratırız... Sorunlar zihnin ürünleridir; kendi sorununu çözmek için de, zihin durmak zorundadır, çünkü sadece zihin durduğu zaman sevgi vardır.

-3-

Birini Nasıl Seveceğinizi Bildiğiniz Zaman Bütünü de Sevmeyi Bilirsiniz

Sevgi hakkında düşünülemez, sevgi yetiştirilemez, sevginin uygulaması yapılamaz. Sevginin, kardeşliğin uygulaması hâlâ zihnin alanı içindedir; bu nedenle de sevgi değildir. Bütün bunlar durduğu zaman sevgi ortaya çıkar, ancak o zaman sevmenin ne olduğunu anlarsınız. Çünkü sevgi nicel değil, niteldir. "Tüm dünyayı seviyorum," demezsiniz, ama birini nasıl seveceğinizi bildiğinizde bütünü de sevmeyi bilirsiniz. Birini nasıl seveceğimizi bilmediğimiz için insanlığa olan sevgimiz de hayal mahsulüdür. Sevdiğiniz zaman, ne bir ne de birçok vardır – sadece sevgi vardır. Sadece

sevgi olduğu zaman tüm sorunlarımız çözülebilir ve işte ancak o zaman sevginin neşesini ve mutluluğunu görürüz.

-4-

İlişkide Sevgi

İlişkide sevgi, benliğin davranışlarını ortaya çıkardığı için bir arınma sürecidir.

Sevdiğimiz şeyi yok etmek ne kadar da kolaydır! Nasıl da çabucak aramıza bir engel girer, bir sözcük, bir hareket, bir gülüş! Sağlık, ruh hali ve arzu üzerine bir gölge düşürür ve parlak olan o şey donuklaşır ve ağır gelmeye başlar. Kullanarak kendimizi yıpratırız, net ve berrak olan şey bezdirici ve kafa karıştırıcı hale gelir. Sürekli sürtüşme, umut ve düş kırıklığı yüzünden, bir zamanlar güzel ve sade olan, korkak ve beklentili bir hal alır. İlişki karmaşık ve zordur ve çok az insan bundan yara almadan çıkar. Biz onun durağan, kalıcı, sürekli olmasını istememize rağmen, ilişki içsel ve dışsal kalıplara uydurulmaya uygun olmayan, derinlemesine ve tümüyle anlaşılması gereken bir hareket, bir süreçtir. Toplumsal yapı olan kurallara uyum, sadece sevgi var olduğu zaman ağırlığını ve otoritesini kaybeder. Sevgi, benliğin davranışlarını ortaya çıkardığı için bir arınma sürecidir. Bu esin olmaksızın, ilişkinin önemi çok azdır.

-5-

Sevmiyoruz; Sevilmeyi Şiddetle Arzuluyoruz

Ama bu esine karşı nasıl da mücadele ederiz! Mücadele çeşitli şekiller alır: tahakküm veya boyun eğme, korku veya umut, kıs-

kançlık veya kabullenme vs. Zorluk, sevmiyor olmamızda; ama sevsek bile, onun belirli bir şekilde hareket etmesini isteriz, ona özgürlüğünü vermeyiz. Aklımızla severiz, kalbimizle değil. Zihin kendini değiştirebilir, ama sevgi değiştiremez. Zihin kendini yara almayacak hale getirebilir, ama sevgi getiremez; zihin her an geri çekilebilir, özelleşebilir, kişiselleşebilir veya kişisel olmayabilir. Sevgi kıyaslanmamalı ve kısıtlanmamalıdır. Zorluğumuz, aslında zihne ait olan, sevgi *dediğimiz* o şeyde yatmaktadır. Kalbimizi zihnin şeyleriyle dolduruyoruz ve böylece kalplerimizi ebediyen boş ve beklenti içinde bırakıyoruz. Sarılıp bırakmayan, kıskanç olan, alıkoyan ve yok eden zihindir. Hayatımıza bedensel merkezler ve zihin hükmetmektedir. Sevmeyiz ve kalbimizi kendi haline bırakmayız, ama sevilmek için müthiş bir arzu duyarız; alabilmek için veririz ki, bu da kalbin değil, zihnin cömertliğidir. Zihin her zaman kesinlik, güven arar; ama sevgi zihin tarafından kesinleştirilebilir mi? Özü zaman olan zihin, kendisi sonsuzluk olan sevgiyi yakalayabilir mi?

Ama kalbin sevgisinin bile kendine özgü hileleri vardır; zira kalbimizi öylesine yozlaştırdık ki, artık o da kararsız ve şaşkın. Hayatı bu kadar ızdıraplı ve bezdirici yapan da işte budur. Bir an sevgiyi bulduğumuzu zannederiz, ama bir bakarız ki bir sonraki yok olmuş. Kaynakları anlaşılamayan ve zihne ait olmayan, ölçülemez bir güç gelir. Bu güç yine zihin tarafından yok edilir; zira zihin bu savaşın değişmez galibidir. Kendi içimizdeki bu çatışma ne kurnaz zihin ne de kararsız kalp tarafından çözülebilir. Bu çatışmayı sona erdirmenin hiçbir yöntemi, hiçbir yolu yoktur. Bir yöntem arayışı, zihnin, her şeyin hâkimi olmak, huzurlu olabilmek için çatışmayı bırakmak, sevgiye sahip olmak ve önemli bir şey olmak için bir başka zorlamasından ibarettir.

-6-

Aşk Sizin ve Benim Değildir

En büyük zorluğumuz, zihnin arzu edilen bir sonucu olarak sevgiye ulaşan hiçbir yolun olmadığının enine boyuna farkında olmaktır. Bunu gerçekten ve bilgece bir derinlikle anladığımızda, o zaman bu dünyaya ait olmayan bir şeyin bize ulaşma ihtimali vardır. O şeyin dokunuşu olmadan, ne yaparsak yapalım, ilişkide kalıcı bir mutluluk olmayacaktır. O kutsanma eğer size ulaşır ve bana ulaşmazsa, doğal olarak siz ve ben bir çatışma içinde oluruz. Siz çatışma içinde olmayabilirsiniz, ama ben olurum; ızdırap ve keder içinde kendimi tecrit ederim. Keder de, haz kadar özeldir ve benim yapımım olmayan o sevgi var olana kadar, ilişki ızdıraptır. Eğer o sevgi kutsanırsa, siz artık sevgiyi benim davranışıma göre şekillendirmediğinizden, ben ne olursam olayım beni sevmekten başka bir şey yapamazsınız.

-7-

İlişkide Bizi Yıpratan Nedir?

Dikkat ederseniz, ilişkimizde bizi yıpratan; düşünmek, hesap etmek, yargılamak, tartmak, kendimizi ayarlamaktır. Bizi bundan kurtaracak olan tek şey de sevgidir, düşüncenin bir süreci olmayan sevgi.

-8-

Sevgi Olmadığında, Evliliği İcat Ederiz

Sevgi olmadığında, bir kurum olarak evlilik sistemi bir gereklilik haline gelir. Sevgi olduğunda seks bir sorun değildir –onu bir

sorun haline getiren sevginin olmamasıdır. Bilmez misiniz? Birisini gerçekten ta derinden sevdiğinizde –zihnin sevgisiyle değil, gerçekten kalpten sevdiğinizde– sahip olduğunuz her şeyi onunla paylaşırsınız, sadece bedeninizi değil, her şeyi. Bir zorluğunuz olduğunda onun yardımını istersiniz ve o da size yardım eder. Birini sevdiğinizde erkek ve kadın arasında bir uyuşmazlık yoktur, ama o sevgiyi anlamadığınız zaman bir cinsel sorun vardır.

-9-

Haz Sevginin Ateşi Değildir

Soru soran: İnsanın kendi hazzı için bir başkasını kullandığı ilişkiden bahsettiniz ve sıklıkla sevgi denen bir duruma işaret ettiniz. Sevgiyle neyi kastediyorsunuz?

Krishnamurti: İlişkimizin ne olduğunu biliriz –karşılıklı haz ve kullanım, ama biz sevgi diyerek onu süsleriz. Kullanımda, kullanılan şey için hassasiyet ve korumacılık vardır. Sınırımızı, kitaplarımızı, mülkümüzü koruruz; aynı şekilde karılarımızı, ailelerimizi, toplumumuzu korumaya da özen gösteririz; çünkü onlarsız kimsesiz ve kaybolmuş oluruz. Çocuk olmadığında, anne ve baba yalnızlık duyar; çocuk siz ne değilseniz o olacaktır, böylece çocuk gösterişinizin bir aracı haline gelir. İhtiyaç ve kullanımın ilişkisini biliriz. Bizim postacıya ihtiyacımız vardır, onun da bize, yine de postacıyı seviyorum demeyiz. Ama onları kişisel hazzımız için kullansak ve yurtsever olarak anılmanın cakası için onları kurban etmeye gönüllü olsak da karılarımızı ve çocuklarımızı sevdiğimizi söyleriz. Bu süreci gayet iyi biliriz; bunun sevgi olmadığıysa çok açıktır. Kullanan, istismar eden ve sonra da üzüntü duyan sevgi, sevgi olamaz, çünkü sevgi zihne ait bir şey değildir.

Şimdi, tecrübe edelim ve aşkın ne olduğunu keşfedelim –yalnız-

ca kelime anlamında değil, o hali gerçekten yaşayarak keşfedelim. Siz beni bir guru, ben de sizi bir mürit olarak kullandığımızda, bunda karşılıklı faydalanma vardır. Benzer şekilde, siz karınızı ve çocuklarınızı kendi ilerlemeniz için kullandığınızda da faydalanma vardır. Elbette ki bu sevgi değildir. Kullanma olduğunda sahiplenme var demektir; sahiplenme daima korkuyu doğurur; korkuyla birlikte de kıskançlık, gıpta, şüphe gelir. Kullanma olduğunda sevgi olamaz, zira sevgi zihne ait bir şey değildir. Bir insanı düşünmek onu sevmek demek değildir. Bir insanı ancak yanınızda olmadığında, öldüğünde, kaçıp gittiğinde ya da size istediğiniz şeyi vermediği zaman düşünürsünüz. Sonra da, içsel yetersizliğiniz zihnin sürecini başlatır. O kişi size yakın olduğunda onu düşünmezsiniz; sizin yakınınızdayken onu düşünmek rahatsız olmak demektir, onun orada, yanınızda olmasını en doğal şeymiş gibi görürsünüz –o yanınızdadır. Alışkanlık, rahatsız olmamanız için bir unutma ve huzur içinde olma yoludur. Onun için, kullanım daima insanı incitilemez olmaya yöneltir; bu ise sevgi değildir.

Kullanımın –ki, içsel yetersizliği olumlu ya da olumsuz anlamda bir kapatma yöntemi olan düşünce sürecidir- olmadığı zamanki durum nedir? Hiçbir haz duygusunun olmadığı bu hal nedir? Haz aramak zihnin doğasında vardır. Seks zihnin yarattığı, tanımladığı bir duyarlıktır, ama sonra zihin harekete geçer veya geçmez. Duyarlık düşüncenin bir sürecidir ki, bu sevgi değildir. Zihin egemen olduğunda ve düşünce süreci önem kazandığında, sevgi yoktur. Bu kullanma, düşünme, hayal etme, elinde tutma, içe kapanma, reddetme süreci tamamıyla dumandır; ama aşkın ateşi ancak duman olmadığında varolacaktır. Bazen bu ateş bizde vardır, bol, dolu dolu, eksiksiz olarak; fakat duman yine geri gelir...

-10-

Karşıtları Tartışmayın: Ne Bekâret Yemini Ne de Rasgele Münasebet

Tanrıya ulaşmak için bekâretlerini korumaya çalışanlar iffetsiz kişilerdir, zira onlar bir sonuç veya bir kazanç ararlar ve seksin yerine sonu, sonucu koyarlar -ki bu da korkudur. Kalpleri sevgisizdir... Sevgi, zihin ve kalp korkunun yükünden ve duygusal alışkanlıkların rutininden kurtulduğunda; cömertlik ve şefkat olduğunda vardır. Böyle bir sevgi lekesizdir.

-11-

Seks ve Evlilik Neden Böyle Sorun Haline Geldiler?

Cinsel isteği akıllıca tatmin ederek, onu bir sorun haline getirmemek mümkün olabilir mi?

Şimdi, seksle neyi kastediyoruz? Tamamen bedensel bir eylemi mi, yoksa o eylemi uyandıran, kışkırtan, ilerleten düşünceyi mi? Tabii ki, seks zihne ait bir şeydir; zihne ait olduğu için de tatmin edilmelidir, aksi takdirde ortaya düş kırıklığı çıkar...

Seks hayatımızda neden bir sorun haline gelmiştir? Kısıtlamalar, heyecan, korku, suçlama olmaksızın bu konuyu irdeleyelim. Seks neden bir sorun oldu? Şüphesiz birçoğunuz için seks bir sorun. Neden? Muhtemelen, seksin niçin bir sorun olduğunu kendinize hiçbir zaman sormadınız. Haydi, sebebini bulalım.

Seks bir sorundur çünkü o eylemde öz benlik tamamen ortadan kalkmış gibi görünür. O anda mutlusunuzdur çünkü kendinin bilincinde olma, "ben" ortadan kalkmıştır; onun için de daha fazlasını arzularsınız – tam kaynaşma ve bütünleşme yoluyla için-

de mükemmel mutluluğu barındıran öz benliği daha fazla inkâr etmeyi arzulamak, doğal olarak çok önemli olmaya başlar. Öyle değil mi? Bana katıksız mutluluk veren, tamamen kendimi kaybettiren bir şey olduğundan gittikçe daha fazlasını isterim. Peki, neden daha fazlasını isterim? Çünkü başka her yerde çatışma içindeyimdir; başka her yerde, varoluşun tüm farklı seviyelerinde öz benlik güçlenir. Ekonomik, sosyal ve dini açılardan kendinin bilincinde olma durumu artar ki, bu da çatışmadır. Sonuç itibariyle, sadece çatışma olduğunda kendinizin bilincindesinizdir. Kendinin bilincinde olmak doğası itibariyle çatışmanın bir sonucudur. Öyleyse, başka her yerde çatışma içindeyizdir. Mülkiyetle, insanlarla, fikirlerle olan ilişkilerimizde çatışma, acı, mücadele, ızdırap vardır; fakat sadece bu eylemde tüm bunlar tamamen ortadan kalkar. Doğal olarak onun daha fazlasını istersiniz, çünkü diğerleri sizi ızdıraba, kargaşaya, kafa karışıklığına, düşmanlığa, telaşa, yıkıma sürüklerken, o size mutluluk verir; bu nedenle de seks eylemi tümüyle anlamlı, tümüyle önemli hale gelir.

Dolayısıyla, elbette ki sorun seks değil, öz benliğimizden nasıl kurtulacağımızdır...

Beyler, öz benlik, mikroskop altında incelenecek veya kitaplardan öğrenilecek ya da ne kadar ciddi olurlarsa olsunlar alıntı sözlerle anlaşılacak nesnel bir varlık değildir. Öz benlik sadece ilişki içinde anlaşılabilir. Sonuçta, ister mal mülkle, ister bir fikirle, ister karınızla veya komşunuzla ilgili olsun, çatışma ilişkidedir; o temel çatışmayı çözmeden de, sadece seks yoluyla gelen rahatlamaya tutunmak elbette ki dengesizliktir. İşte biz de tam olarak böyleyizdir. Dengesiziz, çünkü seksi bir kaçış yolu yaptık; çağdaş kültür denen şey ve toplum da bu konuda bize yardımcı oluyor. Şu reklâmlara, sinemalara, açık saçık hareketlere, duruşlara, görünüşlere bir bakın.

Birçoğunuz oldukça genç bir yaşta, biyolojik dürtü çok güçlüyken evlendiniz. Bir karı veya koca edindiniz ve öyle ya da böyle o

karı veya kocayla hayatınızın geri kalan bölümünü geçirmek zorundasınız. İlişkiniz sadece fiziksel; diğer her şey de buna göre ayarlanmak zorunda. O zaman ne olur? Belki siz entelektüel bir kişisiniz, o ise çok duygusal. Onunla duygu ve düşünce paylaşımınız hangi noktada? Ya da o çok pratik bir insan, siz ise hayalci, kararsız, oldukça kayıtsız birisiniz. Onu kullandığınızda, onunla aranızdaki bağlantı nerede? İşte evliliklerimiz bu düşünce, bu dürtü üzerine kurulmuş; ama evliliklerde çelişkiler ve büyük çatışmalar ve dolayısıyla da boşanmalar giderek artıyor.

Onun için, bu sorun akıllıca ele alınmalıdır ki, bu da eğitimimizin temelini tümden değiştirmemiz gerektiği anlamına gelir; sadece hayatın gerçeklerini değil, günlük varoluşumuzu da anlamayı, sadece biyolojik dürtüleri, cinsel dürtüyü bilmeyi ve anlamayı değil, aynı zamanda onunla nasıl akıllıca baş edileceğini görmeyi de gerektirir.

-12-

Kavrayış, Tüm Bunların İçindeki Düşüncenin Sınırlarını Görür

Merhamet ve acıma, bağışlama ve saygı birer duygu değildir. Duygusallık, coşku ve düşkünlük bittiği zaman sevgi vardır. Düşkünlük sevgi değildir; düşkünlük bir kendini büyütme şeklidir. Saygı sadece birkaç kişi için değil; kişi ister alçak ister yüce olsun, insan içindir. Cömertliğin ve merhametin ödülü yoktur.

Sevgi tek başına deliliği, kafa karışıklığını ve didişmeyi dönüştürebilir. Soldaki veya sağdaki hiçbir sistem, hiçbir teori insanlığa barışı ve mutluluğu getiremez. Sevginin olduğu yerde sahiplenme, kıskanma yoktur; karınıza, çocuklarınıza ve komşunuza teoride değil gerçekten duyduğunuz merhamet ve şefkat vardır...

Siz "siz" olmayı durdurduğunuzda, kutsamayla birlikte sevgi vardır.

-13-

Sevgi Sabit, Değişmez Olabilir mi?

Zevki tatmak, daha fazlasını arzulamamıza neden olur; "daha fazlası"da zevklerimiz içinde güvende olma dürtüsüdür. Eğer birisini seviyorsak sevgimizin karşılık bulmasından emin olmak, en azından kalıcı olacağını umduğumuz bir ilişki kurmak isteriz. Tüm toplumumuz bu ilişki üzerine kurulmuştur. Ama kalıcı olan herhangi bir şey var mıdır? Var mıdır? Sevgi kalıcı mıdır? Sürekli arzumuz duyguları kalıcı hale getirmektir, öyle değil mi? Onun için de, kalıcı hale getirilemeyen bir şey olan sevgi yanımızdan geçip gider.

-14-

Evlilik Üzerine Düşünüldüğünde: Sizin Önemli Olduğunuz Yerde, Sevgi Önemli Değildir

Cinsel ilişkiyi, sevgiyi, dostluğu, duygu ve düşünce paylaşımını içeren evlilik sorununu anlamaya çalışıyoruz. Elbette ki, eğer sevgi yoksa evlilik rezil bir şey olur, öyle değil mi? O durumda yalnızca haz haline gelir. Sevmek en zor şeydir, öyle değil mi? Sevgi sadece öz benliğin yokluğunda oluşabilir, varolabilir. Sevgi olmaksızın ilişki bir azaptır; ne kadar haz verici veya ne kadar yüzeysel olursa olsun, tüm ifade ettikleriyle can sıkıntısına, şartlanmaya, alışkanlığa neden olur. Böylece cinsel sorunlar tamamen önem kazanır. Evliliğin gerekli mi, gereksiz mi olduğu üzerine düşünüldüğünde, kişi önce sevgiyi anlamalıdır. Tabii ki sevgi yalındır; sevgi olma-

dan iffetli *olamazsınız*; bir erkek veya bir kadın olarak bakir(e) olabilirsiniz, ama eğer sevgi yoksa bu iffetli olmak, saf olmak değildir. İffetli olmak gibi bir idealiniz varsa, yani namuslu olmak istiyorsanız, bunda da hiç sevgi yoktur çünkü bu da sizin gerçeği bulmanıza yardım edeceğini ve asil olduğunu düşündüğünüz bir şey olma arzusundan öte bir şey değildir; burada kesinlikle hiç sevgi yoktur. Şehvet düşkünlüğü temiz değildir, sadece alçalmaya, ızdıraba sebep olur. Bir idealin peşine düşmek de öyledir. Her ikisi de sevgiyi dışlar, bir şey olmayı, bir şeye düşkünlük göstermeyi içerir; o nedenle de siz önemli olursunuz, ve sizin önemli olduğunuz yerde de sevgi yoktur.

-15-

Alışkanlıkta Sevgi Yoktur

Bir alışkanlık, alışılmış hazzın yaşatılması olarak evlilik, durumu kötüleştirici bir faktördür, çünkü alışkanlıkta sevgi yoktur.

Sadece, seven pek az insan için evlilik ilişkisinin bir önemi vardır, ancak o zaman evlilik kırılmazdır, ancak o zaman sadece bir alışkanlık veya elverişlilik değildir ya da biyolojik, cinsel ihtiyaçlara dayanmamaktadır. Koşulsuz olan o aşkta varlıklar birbiri içinde eriyerek birleşirler; böyle bir ilişkide de çare vardır, umut vardır.

Ama birçoklarınız için evlilik ilişkisi birbiri içinde eriyerek birleşmiş değildir. Ayrı varlıkların birleşmesi için siz kendinizi, o da kendini bilmelidir. Aşk bu demektir. Ama çok açık bir gerçektir ki, aşk yoktur. Aşk tazedir, yenidir, sadece hoşnutluk değildir, yalnızca alışkanlık değildir. Koşulsuzdur. Karınıza ya da kocanıza bu şekilde davranmazsınız, öyle değil mi? Siz kendi yalnızlığınızda yaşarsınız, o da kendi yalnızlığında ve garantili cinsel haz alışkanlıklarınızı yerleştirmişsinizdir. Garantili bir geliri olan bir adama ne olur? Elbette ki bozulur. Buna hiç dikkat etmediniz

mi? Garantili geliri olan bir adamı izleyin, kısa sürede onun zihninin nasıl da hızla yittiğini göreceksiniz. Önemli bir pozisyonda olabilir, cazip bir üne sahip olabilir, fakat hayatın tüm neşesini kaybetmiştir.

Aynı şekilde, daimi bir haz kaynağınız vardır, anlayışın ve aşkın olmadığı bir alışkanlığınız ve siz o durumda yaşamaya zorlanırsınız. Size ne yapmanız gerektiğini söylemiyorum, ama önce soruna bir bakın. Bunun doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Bu, karınızı atıp başkasının peşine düşün demek değildir. Bu ilişkinin anlamı nedir? Elbette sevmek birisiyle iletişim içerisinde olmak demektir, ama acaba karınızla iletişim içerisinde misiniz, fiziksel olanı hariç? Onu tanıyor musunuz, fiziksel olanı hariç? O sizi tanıyor mu? Her ikiniz de tek başınıza değil misiniz; her biriniz kendi ilgi alanlarının, tutkularının ve ihtiyaçlarının peşine düşmüş, her biriniz diğerinden bir tatmin, ekonomik ya da psikolojik güvence aramıyor mu? Böylesi bir ilişki kesinlikle bir ilişki değildir –bu, karşılıklı psikolojik, biyolojik ve ekonomik gerekliliklerle kendi içinde kuşatılmış bir süreçtir– ve kaçınılmaz sonuç çatışma, ızdırap, dırdır etmek, tahakküm edici korku, kıskançlık ve benzer şeylerdir.

Bu yüzden bir alışkanlık olarak ve alışılmış mutlulukların ilerletilmeye çalışıldığı evlilik, bozucu bir faktördür, çünkü alışkanlık aşkı içermez. Aşk alışılagelmiş değildir; aşk neşeli, yaratıcı, yeni bir şeydir.

KISIM ALTI

Tutku

-1-

Tutku Olmadan Hayat Boştur

Birçoğumuz açısından, tutku sadece bir konuyla ilgili kullanılır; seks, ya da tutkuyla acı çeker, o acıyı çözmeye çalışırsınız. Ama ben tutku sözcüğünü, çok güçlü hissedilen, çok duyarlı olan -pisliğe, sefalete, yoksulluğa, aşırı zenginliğe ve yozlaşmaya, bir ağacın güzelliğine, bir kuşa, suyun akışına ve üzerine akşamın gökyüzünün yansıdığı bir göle aynı şekilde duyarlı olmak gibi- zihnin bir hali, bir varolma durumu, eğer öyle bir şey varsa ta içinizdeki özün bir hali anlamında kullanıyorum. Tüm bunları şiddetle, kuvvetle hissetmek bir gerekliliktir. Çünkü tutku olmadan hayat boştur, sığdır ve fazla bir anlamı yoktur. Eğer bir ağacın güzelliğini göremez ve onu sevmezseniz, eğer ona hararetle özen göstermezseniz, siz yaşamıyorsunuzdur.

-2-

Tutkulu Olmadıkça Nasıl Sevebilirsiniz?

Tutkulu değilseniz duyarlı olamazsınız. Tutku sözcüğünden korkmayın. Dini kitapların çoğu, guruların, swamilerin (Hindu din bilgini), liderlerin çoğu ve tüm diğerleri "Tutkulu olmayın" derler. Fakat eğer tutkulu değilseniz çirkine, güzele, fısıldayan yapraklara, günbatımına, bir gülüşe, bir ağlamaya nasıl duyarlı olabilirsiniz? İçinde kendini tamamen teslim edişin olduğu tutku hissi olmaksızın nasıl duyarlı olabilirsiniz? Beyler, lütfen beni dinleyin ve tutkuya nasıl sahip olacağınızı bana sormayın. İyi bir iş sahibi olmak ya da zavallı bir adamdan nefret etmek veya birisini kıskanmak için hepinizin yeterince tutkulu olduğunuzu biliyorum; ama ben tamamen farklı bir şeyden bahsediyorum –seven bir tutkudan. Aşk, içinde "ben" olmayan bir durumdur, aşk, içinde mahkûm etmenin, seksin doğru veya yanlış olduğunu, bir şeyin iyi olduğu bir diğerinin kötü olduğunu söylemenin olmadığı bir haldir. Aşk bu çelişen şeylerin hiçbiri değildir. Aşkta çelişki yoktur. Ve eğer birisi tutkulu değilse nasıl sevebilir? Tutku olmadan bir insan nasıl duyarlı olabilir? Duyarlı olmak komşunuzun yanı başınızda oturduğunu hissetmektir; sefaletiyle, pisliğiyle, yoksulluğuyla bir şehrin çirkinliğini, bir nehrin, bir denizin, gökyüzünün güzelliğini görmektir. Eğer tutkulu değilseniz, tüm bunlara karşı nasıl duyarlı olabilirsiniz. Bir gülümsemeyi, bir gözyaşını nasıl hissedebilirsiniz? Sizi temin ederim ki aşk tutkudur.

-3-

Tutku Tehlikelidir

Tutkulu olan sadece öğrenen zihindir. *Tutku* sözcüğünü yükselen haz anlamında kullanmıyoruz, daha ziyade sürekli öğrenen

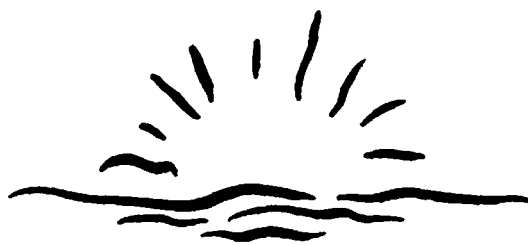
bir zihin hali ve bu yüzden de her zaman ilgili, canlı, hayat dolu, gayretli, genç ve bu sebeple de tutkulu anlamında kullanıyoruz. Çok azımız tutkuluyuz. Duyusal mutluluklarımız var –şehvet, zevk– ama tutku duygusu çoğumuzda olmayan bir şey. Tutku olmadan, sözcüğün geniş anlamıyla, nasıl öğrenebilirsiniz, yeni şeyleri nasıl keşfedebilirsiniz, nasıl araştırır, araştırmanın ritmiyle nasıl yarışırsınız?

Ve çok tutkulu bir zihin her zaman tehlikededir. Belki birçoğumuz, bilinçsiz olarak, öğrenen ve bu yüzden eyleme geçen ve bilinçsiz olarak başarılı olamayan bu tutkulu zihnin farkındayız ve belki de asla tutkulu olmamamızın nedeni budur. Saygınız, uyum sağlarız. Onaylarız, itaat ederiz. Öğrenme eylemini bastırmak için saygınlık, görev ve diğer tüm kelimeler gibi kullandığımız kelimeler vardır.

-4-

Öğrenmeye Devam Edin: Alışkanlık Edinilmiş Yaşam Biçimine Takılıp Kalmayın

Öğrenme eyleminin bir öğreti olduğunu söyledik. Bu öğretide hiçbir şekilde uyum yoktur, bu yüzden örtbas etme de yoktur, çünkü duygularınız, öfkeniz, cinsel iştahınız ve diğer duygularınız hakkında öğrenirken, bastırmaya ve düşkünlük göstermeye fırsat yoktur. Ve bu yapılması en güç işlerden biridir çünkü tüm geleneğimiz, tüm geçmiş, tüm hafıza, alışkanlıklar zihni belirli bir çizgiye oturtmuşlardır ve biz bu çizgide kolaylıkla ilerleriz, bu çizgiden hiçbir şekilde ayrılmak istemeyiz. Bu yüzden birçoğumuz için öğreti yalnızca uyum, bastırmak, taklit etmek, sonunda saygın bir hayata ulaşmak demektir –eğer bu bir hayatsa. Saygınlık, baskı, taklit, uyum çerçevesi içine hapsedilmiş bir insan ki, bu insan kesinlikle yaşamıyordur; tüm öğrendiği, tüm kazanımı bir modele uyum sağlamaktır; izlediği bu öğreti de onu yok etmiştir.

KISIM YEDİ

Hakikat, Tanrı, Ölüm

-1-

Ölümle Neyi Kastediyoruz?

Beğensek de beğenmesek de ölüm her birimizi bekliyor. Unvanları, serveti, pozisyonu ve kırmızı halısı olan bir yüksek hükümet görevlisi olabilirsiniz, ama onun sonunda bu kaçınılmaz şey vardır. O halde, ölümle neyi kastediyoruz? Ölümle, belli ki devamlılığı sonlandırıyoruz, öyle değil mi? Bedensel bir ölüm vardır ve bu konuda birazcık tedirginizdir, fakat başka bir formda devam ederek onu alt edebilirsek o zaman fark etmez. Böylece, ölüm hakkında soru sorduğumuzda bir devamlılığın olup olmamasıyla ilgileniriz. Peki, devam eden şey nedir? Belli ki bedeniniz değil, çünkü her gün, ölünce yakılan veya gömülen insanları görüyoruz.

-2-

Devam Eden Nedir?

O nedenle, ruh veya ne ad verirsek verdiğimiz şeyin fizikötesi devamlılığını, psikolojik devamlılığını, düşünce devamlılığını, karakter devamlılığını kastediyoruz, öyle değil mi? Yani, ilaç tedavisi gördüm, birçok şeyi denedim, kitabımı yazmayı bitirmedim, kariyerimi tamamlamadım, zayıfım ve güçlenmek için zamana ihtiyacım var, zevklerimi sürdürmek istiyorum vs -ve ölümün tüm bunlara bir son vereceğinden korkuyorum. Demek ki ölüm, düş kırıklığının bir şekli, öyle değil mi? Bir şey yapıyorum ve onu bırakmak istemiyorum; kendimi tatmin etmek için devamlılık istiyorum. Peki, devamlılık yoluyla tatmin var mıdır? Açıkçası, devamlılık yoluyla bir tür tatmin vardır. Eğer bir kitap yazıyorsam, bitirmeden ölmek istemem; gelişerek belirli bir kişiliğe sahip olmak isterim vs.

-3-

Böylece, sadece kendini tatmin etmek için bir arzu duyulduğunda ölüm korkusu olur, çünkü kendimizi tatmin etmek için zaman, uzun ömür, devamlılık gerekmektedir. Fakat kendinizi bir andan diğerine tatmin edebilirseniz, o zaman ölümden korkmazsınız.

Şimdi, bizim sorunumuz ölüme rağmen devamlılığı nasıl sağlarız, öyle değil mi? Ve benden bir güvence istiyorsunuz ya da ben size o konuda bir güvence veremezsem, bir başkasına, gurunuza, kitaplarınıza ya da dikkat dağıtmanın ve kaçışın çeşitli şekillerine sığınacaksınız. Öyleyse, beni dinleyen siz ve size konuşan ben, biz, devamlılıkla aslında ne demek istediğimizi, devam edenin ne olduğunu -ve bizim neyin devam etmesini istediğimizi bulacağız. Devam eden belli ki bir istek, bir arzu, öyle değil mi? Güçlü değilim, ama olmak istiyorum; evimi yaptıramadım, ama yaptırmak

istiyorum; o unvanı alamadım, ama almak istiyorum; yeterince para biriktiremedim, ama şimdi biriktireceğim; bu yaşamda Tanrıyı bulmak istiyorum -ve buna benzer şeyler. O halde, devamlılık, isteğin sürecidir. Buna bir son verildiğinde, buna ölüm dersiniz, öyle değil mi? Başarının bir yolu olarak, kendinizi tatmin etmenin bir süreci olarak, arzulamaya devam etmek istersiniz. Elbette, bu oldukça basittir, öyle değil mi?

-4-

Devam Eden Düşüncedir

Şimdi, açık olan şudur ki, bedensel ölümünüze rağmen düşünce devam eder. Bu kanıtlanmıştır. Düşünce bir devamlılıktır, zira sonuç olarak siz nesiniz? Siz sadece bir düşüncesiniz, öyle değil mi? Siz bir adın düşüncesi, bir mevkinin düşüncesi, paranın düşüncesisiniz; siz yalnızca bir düşüncesiniz. Fikri çıkartın, düşünceyi çıkartın, siz neredesiniz? O halde "ben" gibi, siz de düşüncenin vücut bulmuş şeklisiniz. Şimdi siz düşüncenin devam etmesi gerektiğini, çünkü düşüncenin kendimi tatmin etmemi sağlayacağını, düşüncenin en sonunda gerçek olanı bulacağını söylüyorsunuz. Öyle değil mi? Düşüncenin devam etmesini onun için istiyorsunuz. Düşüncenin devam etmesini istiyorsunuz, çünkü düşüncenin mutluluk, Tanrı veya ne ad verdiyseniz o gerçeği bulacağını düşünüyorsunuz,

Şimdi, düşüncenin devamlılığıyla gerçek olanı bulur musunuz? Farklı bir şekilde söylersek, düşünce süreci gerçek olanı keşfeder mi? Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Mutluluk istiyorum ve çeşitli yollardan onu arıyorum -mülkiyet, mevki, servet, kadınlar, erkekler ya da her ne ise. Tüm bunlar düşüncenin mutluluk için talepleridir, öyle değil mi? Şimdi, düşünce mutluluğu bulabilir mi?

-5-

Yenilenmede Ölüm Yoktur

O halde, sorumuz şudur: Düşünce sürecinin devamlılığında bir yenilenme, bir yeniden üretim, bir tazelik ve yenilik olabilir mi? En nihayetinde, eğer yeniden üretim varsa, o zaman ölümden korkmayız. Eğer sizin için bir andan diğer bir ana yeniden üretim varsa, o zaman ölüm yoktur. Ama düşünce sürecinin devamlılığında ısrar ediyorsanız, o zaman ölüm ve ölüm korkusu vardır.

-6-

Düşünce Sürecini Sona Erdirerek Yenilenme

Ancak, devamlılık yoluyla yenilenme olmayacağı gerçeğini gördüğüm zaman bir ümit vardır. Bunu gördüğümde ne olur? O zaman her an sadece düşünce sürecinin sona ermesiyle ilgileniyor olacağım -ki bu delilik değildir!

-7-

Sevgi Kendi Kendinin Sonsuzluğudur

Orada sevgi varsa, ölüm yoktur; sadece düşünce süreci ortaya çıktığında orada ölüm olur. Orada sevgi olduğunda, ölüm yoktur, çünkü korku yoktur ve sevgi devamlı bir hal değildir -ki bu da yine düşünce sürecidir. Sevgi yalnızca her an varolmaktır. O sebeple, sevgi kendi kendinin sonsuzluğudur.

-8-

Ölüm ve Ölümsüzlük

Ölümde ölümsüzlüğü arıyoruz; doğum ve ölüm hareketinde sürekliliği özleriz; zamanın akışı içinde ebedi olan için yanıp tutuşuruz; gölgede kaldığımızda ışığa inanırız. Ölüm ölümsüzlüğe götürmez; sadece ölümün olmadığı bir hayatta ölümsüzlük vardır. Hayattayken ölümü bildiğimiz için hayata sarılırız. Anlarız, uygun hale geliriz; anladığımız için ölüm gelir ve ölümü bildiğimiz için hayata sarılırız.

Ölümsüzlüğü umut etmek ve ona inanmak, ölümsüzlüğü yaşamak değildir. Ölümsüz olacak kişi için inanç ve umut sona ermelidir. Ölümsüz olacak kişi için inançlı sen, arzuları yaratan sen durdurulmalısınız. İnancınızın ve umudunuzun ta kendisi benliği güçlendirir...

-9-

Sonsuzluk Şimdiki Zamandır

Hayatı, şimdiki zamanı anlamıyoruz, bu yüzden gelecekle, ölümle ilgileniyoruz...

Şimdiki zaman sonsuzluktur. Zaman yoluyla ebediyet yaşanamaz. Şu an her zaman vardır, siz geleceğe kaçsanız da şu an her zaman buradadır.

-10-

Ebedi Neşe Var mıdır?

Ebedi neşeyi bulma imkânı var mıdır? Vardır, ama onu yaşayabilmek için özgürlüğün olması gerekir. Özgürlük olmadan gerçek

keşfedilemez, özgürlük olmadan gerçek olan tecrübe edilemez. Özgürlük, aranıp bulunmalıdır –kurtarıcılardan, öğretmenlerden, liderlerden bağımsız olmak; iyinin ve kötünün kendi içine dönük duvarlarından bağımsız olmak; otorite ve taklitçilikten bağımsız olmak; çatışmanın ve ızdırabın nedeni olan benlikten bağımsız olmak...

Gerçeğin büyük neşesinde, deneyi yapan da deney de durur. Dünün hafızasıyla yüklenmiş bir zihin-kalp, sonsuz şimdide yaşayamaz. Ebedi varoluş için zihin-kalp her gün ölmelidir...

Tecrübenize karşı ölün, hafızanıza karşı ölün. Hoş veya nahoş, önyargılarınıza karşı ölün. Siz ölürken dürüstlük oradadır; bu bir hiçlik hali değil, tersine, bir yaratıcı varoluştur. Bu, eğer izin verilirse, karmaşık ve ızdıraplı olmakla birlikte, sorunlarımızı ve üzüntülerimizi çözecek olan yeniden üretimdir. Yaşam, sadece benliğin ölümünde vardır.

-11-

Ölüm Korkusu Bildiklerimizi Bırakmanın Korkusudur

Yani, benlik, bir anılar tomarından başka bir şey değildir. "Ben" dediğimiz veya "Ben"den ayrı olan bir ruhsal varlık yoktur, çünkü "ben"den ayrı bir manevi varlığın olduğunu söylerseniz, bu yine düşüncenin ürünüdür; bu yüzden hâlâ düşüncenin alanı içerisindedir ve düşünce de zihindir. O halde, "siz", "ben", benlik –yüksekte veya alçakta, artık hangi noktada sabitlenmişse– hafızadır...

Ölümle ne kastediyorsunuz? Elbette, sürekli kullanılan bir şeyin sonu gelir; sürekli kullanılan bir makine yıpranır. Aynı şekilde, sürekli kullanılan bir bedenin hastalık yoluyla, kaza, yaşlanma yoluyla sonu gelir. Bu kaçınılmazdır –yüz sene de sürebilir, on sene de, fakat kullanılmasına göre yıpranacaktır. Bunun farkına varırız ve kabul ederiz, çünkü sürekli olarak bunun olduğunu görürüz.

-12-

Bilinen

Evet, bilinmezle doğrudan bir ilişkiniz yoktur; bu yüzden de ölümden korkarsınız.

Hayat hakkında ne biliyorsunuz? Çok az. Mülkiyete olan ilişkinizi, komşunuza olanı, karınıza, fikirlere olan ilişkinizi bilmiyorsunuz. Sadece yüzeysel şeyleri biliyorsunuz ve bu yüzeysel şeylerin devam etmesini istiyorsunuz. Tanrı aşkına, bu ne sefil bir hayat! Devamlılık çok aptal bir şey değil mi?

-13-

Ölüm ve Hayat Tektir

Devam etmek isteyen, aptal bir insandır –hayatın zengin duygularını kavramış olan hiç kimse süreklilik istemez. Hayatı kavradığınızda, bilinmeyeni bulursunuz, çünkü hayat bilinmeyendir; hayatla ölüm de birdir. Hayat ve ölüm arasında bir ayırım yoktur; bu ayrımı yapanlar aptallar ve cahillerdir, bedenlerinden, değersiz sürekliliklerinden kaygılananlar. Böyle insanlar korkularını örtbas etmek, kendi küçük aptal sürekliliklerini garanti altına almak için reenkarnasyon teorisini kullanırlar. Çok açıktır ki düşünce devam eder; ama elbette gerçeği arayan insan düşünceyle ilgilenmez, çünkü düşünce gerçeğin yolunu göstermez. "Ben"in reenkarnasyon yoluyla devam etmesi teorisi yanlış bir fikirdir, doğru değildir. "Ben", bir anılar demetidir ki, bu da zamandır ve sadece zamanın devamı sizi, zamanın da ötesinde olan ezeli ve ebedi olana ulaştırmaz. Ölüm korkusu ancak bilinmeyen kalbinize yerleştiğinde biter. Ölümün bilinmeyen oluşu gibi, gerçeğin bilinmeyen oluşu gibi, hayat da bilinmeyendir.

-14-

Benliği Serbest Bırakabilir miyiz?: Tüm Muhteşem Gösteriyi Kaçırmayın

Hayat bilinmeyendir, bayım; fakat biz o hayatın küçük bir ifadesine takılırız, bu takıldığımız da sadece tamamlanmamış düşünce olan hafızadır; bu yüzden bu tutunduğumuz şey gerçek değildir, geçerliliği yoktur. Zihin hafıza denen o boş şeye tutunur, hafıza zihindir, benliktir, artık onu hangi seviyede sabitlemek isterseniz. Böylece, bilinenin alanı olan zihin, bilinmeyeni asla davet etmez. Korkunun ve bununla birlikte de gerçeğin algılanmasının kesilmesi hali, sadece tümüyle belirsizlik durumu olan bilinmeyen varolduğunda gelir.

-15-

Tanrı Nedir?

Bunu nasıl keşfedeceksiniz? Bir başkasının bilgisini kabul mü edeceksiniz? Yoksa Tanrının ne olduğunu kendiniz mi bulacaksınız?

KISIM SEKİZ

Meditasyon Dikkattir

-1-

Meditasyon Dikkat Demektir

Psikolojik güvencenin hiçbir şeklini, hazzın hiçbir biçimini bulmaya çalışmamak, araştırmayı, zihnin nasıl çalıştığını anlamak için sürekli tetikte olmayı gerektirir; tabii ki bu da meditasyondur, öyle değil mi? Meditasyon bir formülün uygulanması ya da aptalca ve çocukça, belirli sözcüklerin tekrarı değildir. Zihnin tüm sürecini anlamadan, yani bilinci ve bilinçdışını, meditasyonun her türü bir engel, bir kaçış, çocuksu bir eylemdir; bu, kendini hipnotize etmenin bir şeklidir. Ancak, düşünce sürecinin farkında olabilmek, tamamen bilinçli olarak, adım adım bu sürecin içine girmek ve benin biçimlerini kendimiz için keşfetmek -işte bu meditasyondur. Zihin ancak kendini tanıma yoluyla gerçeği, Tanrı'nın ne olduğunu, ölümün ne olduğunu, yaşam dediğimiz bu şeyin ne olduğunu keşfetmek üzere özgürleşir.

-2-

Meditasyon Günlük Yaşamdan Ayrı Bir Şey Değildir

Bir insan niçin tembeldir? Belki doğru beslenmiyorsunuz, aşırı çalıştınız, çok yürüdünüz, çok konuştunuz, birçok şey yaptınız ve doğal olarak da sabah kalktığında vücudunuz tembeldir. Akıllıca bir gün geçirmediğiniz için ertesi gün vücut yorgun olur. Ve bu, vücudu iyi bir denetim altında tutmamaktır. Oysa eğer konuşma yaptığınız anda, iş yerinizdeyken özenli olsanız -sadece beş dakika için bile olsa, tamamen özenliyseniz bu yeterlidir. Yemek yediğinizde özenli olun ve hızlı yemeyin, kendinizi her türlü yiyecekle tıka basa doldurmayın. O zaman bedeninizin akıllı hale dönüştüğünü, yani kendisi olduğunu göreceksiniz. Onu akıllı olmaya zorlamanıza gerek yoktur; o kendiliğinden akıllı olur ve o akıl ona ayağa kalkmayı ya da kalkmamayı söyleyecektir. Böylece bir insanın işe gittiği ve tüm diğer şeyleri yaptığı bir hayatı sürekli savaşmadan da yaşayabileceğinizi keşfedersiniz, çünkü enerjinizi heba ederek harcamak yerine, tümünü her zaman kullanıyorsunuzdur ve bu meditasyondur.

-3-

İlişki Hareketinin Tümüne Özen Göstermek Meditasyonun Başlangıcıdır

Anlıyor musunuz? Meditasyon tüm dünyada yapılmakta olan şey değildir: sözcüklerin tekrarı, belirli bir duruşla oturmak, belirli bir şekilde nefes almak, defalarca bir *slokayı* veya mantrayı tekrar etmek. Doğal olarak bu zihni aptallaştırır ve donuklaştırır ve bu aptallıkla, donuklukla da zihin suskunlaşır ve siz de dinginliği bulduğunuzu sanırsınız. Bu tür meditasyon sadece insanın

kendi kendinin hipnozudur. Bu kesinlikle meditasyon değildir. Bu, meditasyon yapmanın en yıkıcı yoludur. Fakat özenli olmanızı gerektiren bir meditasyon yapma türü vardır –karınıza, kocanıza, çocuklarınıza ne söylediğinize, eğer varsa, hizmetkarlarınızla nasıl konuştuğunuza, patronunuzla nasıl konuştuğunuza– o anda özen gösterin, konsantre olmayın. Çünkü konsantrasyon çok çirkin bir şeydir. Bunu her okul çocuğu yapabilir, çünkü bunu yapmaya zorlanır. Ve siz, yoğunlaşmaya kendinizi zorlayarak biraz huzur bulacağınızı sanırsınız. Bulamayacaksınız. "Bir parça huzur" dediğiniz şeye kavuşmayacaksınız –"bir parça" aklınız olacak, ama "bir parça" huzur olmayacak. Konsantre olmak dışlamaktır. Bir şeye konsantre olmak istediğinizde, dışlıyorsunuz, karşı koyuyorsunuz, istemediğiniz şeyleri bir kenara koyuyorsunuz. Oysa özenliyseniz, o zaman her düşünceyi, her hareketi görürsünüz; o zaman dikkat dağılması diye bir şey olmaz ve o zaman meditasyon yapabilirsiniz.

-4-

Meditasyon Berraklıktır

İşte o zaman bu tür bir meditasyon muhteşem bir şeydir, çünkü berraklığı getirir. Meditasyon berraklıktır. Meditasyon işte o zaman dinginliktir ve tam da o dinginlik hayatın denetlenme sürecidir, yoksa dinginliğe kavuşmak için sizin kendinizi denetlemeniz değil. Ama siz her sözcüğe dikkat ediyorsanız, her harekete, söylediğiniz, hissettiğiniz her şeye, onları düzeltmiyorsanız, o zaman tüm bunlardan dinginlik doğar ve bu dinginlikten denetim oluşur. O halde bunda bir çaba yoktur, bunda kesinlikle zamana ait olmayan bir hareket vardır. Ve böyle bir insan neşeli bir kişidir; düşmanlık yaratmaz, mutsuzluk getirmez.

-5-

Toplu Düşünce Değil, Meditasyon Hayatı Anlar: Kendi Işığınız Olun

Gerçek, size verilebilir bir şey değildir. Bunu kendi başınıza bulmak zorundasınız. Ve kendi başınıza bulmak için kendinizin kanunu siz olmalısınız, kendinizin rehberi siz olmalısınız, dünyayı kurtaracak olan bir politikacı değil, komünistler değil, lider değil, din adamı değil, sanyasi (Hindu rahibi) değil, kitaplar değil; yaşamalısınız, kendinizin kanunu olmalısınız. Ve bu yüzden de hiçbir otorite olmaksızın -ki bu tamamen tek başına durmak demektir, dışa dönük değil- içe dönük olarak tamamen tek başına durmak, bu da korkusuzluk demektir. Zihin korkunun tabiatını, ölümün tabiatını ve o aşk denen olağanüstü şeyi anladığında o zaman gerçekten anlamış olur, sözcüklere dökmeden, hakkında düşünmeden, yalnızca gerçekten yaşamış olur. Ve bu anlayıştan da hareketli, ama tamamen dingin olan bir zihin doğar. Tüm bu hayatı kavramak, insanın kendisini tüm savaşlardan kurtarması, gelecek bir zamanda değil, derhal, tüm dikkatinizi ona vermek -bunların hepsi meditasyondur: bir köşede oturarak burnunuzu tutup birtakım aptalca sözleri tekrar etmek, kendinizi büyülemek değil, bu kesinlikle meditasyon değildir, bu kendini hipnotize etmektir. Fakat hayatı kavramak, kederden kurtulmak -gerçekten, sözle, teorik olarak değil, gerçekten- korkudan ve ölümden kurtulmak tamamen dingin bir zihni ortaya çıkarır. Ve tüm bu meditasyondur.

-6-

Meditasyon Kendini Tanımadır

Meditasyon kendini tanımadır, kendini tanıma olmadan meditasyon yapılamaz. Tepkilerinizin tümünün her zaman farkında

değilseniz, eğer tamamen bilinçli değilseniz, günlük aktivitelerinizden tamamen haberdar değilseniz, kendinizi bir odaya kapatarak gurunuzun, üstadınızın resminin karşısına oturup meditasyon yapmak bir kaçıştır, çünkü kendinizi tanımadan doğru düşünmek yoktur, ve doğru düşünmeden, niyetiniz çok asilce de olsa, yaptığınızın hiçbir anlamı olmaz. Bu nedenle, kendini tanımadan dua etmenin bir önemi yoktur, ama kendini tanıma varsa o zaman doğru düşünmek, dolayısıyla doğru hareket vardır.

-7-

Meditasyon Geçmişin Zihnini Boşaltmaktır

O halde meditasyon geçmişin zihnini boşaltmaktır, bir fikir olarak,-geçmişin zihnini boşaltmak için -günden güne uygulayacağınız bir ideoloji olarak değil. Çünkü geçmişin zihnini boşaltan insan veya varlık geçmişin ürünüdür. Ama geçmişin ürünü olan zihnin tüm bu yapısını anlamak ve geçmişin zihnini boşaltmak, derin bir farkındalık gerektirir. Şartlanmalarınızın farkında olmanız, konuşma şeklinizin, hareketlerinizin, katılığınızın, vahşiliğinizin, şiddetinizin, mahkûm etmeden sadece farkında olmanız -böylece bu farkındalıktan tamamen dingin bir zihin durumu ortaya çıkar. Bu sessizliği, zihnin sükûnetini anlamak için kederi anlamanız gerekir, çünkü çoğumuz keder içinde yaşarız; farkında olsak da olmasak da, kedere asla bir son vermeyiz; o bizim gölgemiz gibidir, gece, gündüz bizimle birliktedir.

-8-

Dingin Zihinde Neşe Vardır

Kederde çok miktarda kendine acıma, insanın kendi yalnızlığı,

boşluğu için kaygılanma vardır ve insan bu boşluğun, yalnızlığın farkına vardığında, keder dediğimiz kendine acıma ortaya çıkar. Böylece, bilinçli ya da bilinçdışı, zihinde keder varsa, zihin dingin olamaz. Zihnin dinginliği güzellik ve aşk olduğunda ortaya çıkar; aşkı güzellikten ayıramazsınız. Güzellik bir süs, ya da bir zevk değildir. Tepelerin çizgilerinde, ya da mimaride yer almaz. Aşkın ne olduğunu bildiğinizde orada güzellik vardır ama orada akıl, sadelik ve düzen olmadıkça aşkın ne olduğunu mümkûn değil bilemezsiniz. Ve bunu size kimse veremez, ne bir aziz, ne bir tanrı, ne bir mahatma -hiç kimse! Dünyadaki hiçbir otorite onu size veremez. Siz bir insan olarak tüm bu yapıyı -her günkü hayatınızın yapısını, doğasını, ne yaptığınızı, ne düşündüğünüzü, dürtülerinizin ne olduğunu, nasıl davrandığınızı, kendi kararlarınızın, kendi şartlanmalarınızın içinde nasıl batağa saplandığınızı- anlamak zorundasınız. Buna orada, günlük hayatınızda, başlamalısınız; onu tamamen, tümüyle değiştiremezseniz, kendi içinizde tümden bir mutasyonu gerçekleştiremezseniz, dingin bir zihnin ne olduğunu asla bilemezsiniz. Bunu bulabilecek olan da sadece dingin zihindir: gerçeğin ne olduğunu bilen yalnızca dingin zihindir. Hiçbir hayali olmadığından, dingin zihin arzularını yansıtmaz; o dingin bir zihindir -ve ancak o zaman kelimelere dökülemeyen bir şeyin neşesi vardır.

-9-

Yediğiniz Zaman, Yiyin

Sorgulayıcı: Günlük hayatımın değersiz olduğunu, başka bir şey yapmam gerektiğini hissediyorum.

Krishnamurti: Yediğiniz zaman, yiyin. Yürüyüşe çıktığınızda, yürüyün. "Başka bir şey yapmam gerekiyor" demeyin. Okuduğunuzda, dikkatinizi tamamen o işe verin, detektif romanı mı, bir

dergi, İncil, ya da her ne ise. Eksiksiz bir dikkat, eksiksiz bir harekettir, bu yüzden "Başka bir şey yapmam gerekiyor..." diye bir şey yoktur.

Önemli olan ne yaptığımız değil, tüm dikkatimizi verip veremediğimizdir.

-10-

Dinginlikte Sorunlar Çözülür: Bir Fincan Ancak Boş Olduğunda İşe Yarar

Sorgulayıcı: İçinde bulunduğumuz çevreyi yok ettiğimizi savunuyorsunuz. Bunu niçin savunuyorsunuz? Bunun ne yararı var?

Krishnamurti: Ben hiçbir şeyi savunmuyorum. Ama biliyorsunuz ki bir fincan ancak boş olduğunda işe yarar. Birçoğumuzda zihin bulanık, birçok şeyle karmakarışık – hoş ve hoş olmayan deneyimler, bilgi, davranış şekilleri ya da formülleri vesaire. Hiç boş kalmıyor. Ve ancak tamamen boş bir zihin yaratabilir...

Matematiksel veya psikolojik olsun, bir sorununuz olduğunda bazen ne olduğuna hiç dikkat ettiniz mi, bilmiyorum. O konunun üzerinde çok düşünürsünüz, aklınıza takıp kaygılanırsınız, ama bir çözüm bulamazsınız. Sonra onu bırakırsınız, ondan uzaklaşırsınız, bir yürüyüşe çıkarsınız ve aniden, o boşluğun içinden cevap gelir. Şimdi, bu nasıl oluyor? Zihniniz kendi sınırları içinde, bu sorunla çok meşguldü, fakat siz bir türkü cevabı bulamadınız, o yüzden de sorunu bir kenara koydunuz. O zaman zihniniz biraz sakinleşir, biraz dinginleşir, boşalır ve o dinginlikte, o boşlukta sorun çözülür. Benzer şekilde, insan her dakika içsel ortamını, içsel taahhütlerini, içsel anılarını, içsel gizlerini ve ızdıraplarını öldürürse, yok ederse, o zaman tek başına yeni bir şeyin yer alabileceği bir boşluk doğar.

-11-

Dingin Zihin

Anlamış olduğu için özgürleşmiş olan sadece o çok dingin zihindir, denetlenen zihin değil. Yaratmanın ne demek olduğunu ne demek olduğunu ancak o dingin zihin bilebilir. Çünkü *Tanrı* sözcüğü bozulmuştur...

Fakat zamanın ötesinde bir şey bulmak istiyorsanız, çok dingin bir zihniniz olmalı. Ve o dingin zihin ölü değil, muazzam aktif bir zihin; En yüksek hızda hareket eden ve aktif olan herhangi bir şey her zaman sessizdir. Sadece donuk zihin telaş eder, tedirgin olur, korkar. Böylesi bir zihin kesinlikle dingin olamaz. Ve ancak dingin bir zihin inançlı bir zihindir. Ve sadece inançlı zihin keşfedebilir veya yaratma halinde olabilir. Ve ancak böyle bir zihin dünya üzerine barışı getirebilir. Ve bu barış sizin sorumluluğunuzdur, her birimizin sorumluluğudur, politikacının değil, askerin, avukatın, işadamının değil, komünistin, sosyalistin değil, hiç kimsenin değil. Sizin sorumluluğunuzdur, nasıl yaşadığınızın, günlük hayatınızı nasıl yaşadığınızın. Dünyada barış istiyorsanız, barış içinde yaşamalısınız, birbirinizden nefret etmeden, birbirinizi kıskanmadan, güç aramadan, rekabetin peşine takılmadan. Çünkü bunlardan kendinizi kurtardığınızda, aşkı bulursunuz. Ancak sevebilen bir zihin barış içinde yaşamanın ne demek olduğunu bilecektir.

Index

A

acı 10, 28, 51, 56, 69, 70, 78, 87, 92, 94, 95, 98, 134, 140, 160, 164, 171, 196, 201

acı çekme 69, 92

Aile 6, 33, 80, 181, 182, 183, 232

Akıl 40, 232

alışkanlık 48, 182, 199, 200

amaç 59, 60, 61, 62, 63

Anlam 58, 233

anlayış 15, 21, 42, 78, 115, 117, 139, 140, 147, 172, 185, 231

arzu 21, 26, 46, 75, 78, 105, 106, 107, 108, 109, 117, 180, 190, 191, 192, 205, 236

B

bağımlılık 10, 28, 49, 72, 93, 99, 100, 170, 173, 183

bağlılık 7, 99

barış 101, 142, 164, 219

başarı 26, 59, 82, 101, 117, 127, 142

başarısızlık 10, 117, 153

Beklentiler 75, 232

'ben' 22, 28, 36, 122

Bilgelik 46, 234

bilgi 8, 33, 46, 93, 103, 139, 141, 144, 154, 161, 218, 240

bilinçlilik 132, 149

boşluk 52, 53, 56, 72, 88, 121, 122, 124, 148, 218

C

çaba 18, 27, 36, 120, 214

çatışma 17, 34, 41, 50, 51, 54, 56, 57, 83, 116, 117, 125, 141, 152, 160, 171, 174, 180, 191, 192, 196, 200, 232

Cehalet 44, 77, 78, 232

çevre 44, 45, 143, 171

D

davranış 18, 30, 37, 73, 80, 143, 218

değerler 44, 52

değişim 7, 19, 34, 35, 57, 86, 130, 131, 135, 142, 150, 164, 171

deneyim 163, 175

Depresyon 5, 119, 124, 231

devrim 19, 20, 34, 57, 131, 132, 150, 157, 164

dikkat 10, 25, 72, 135, 147, 170, 199, 205, 214, 218

din 3, 7, 16, 20, 84, 101, 108, 134, 184, 202, 215

disiplin 108, 147

Doğa 6, 185, 233

doğru düşünce 21, 77

Doğru Hareket 163

dönüşüm 7, 21, 50, 55, 57, 86, 105, 131, 155, 160, 164, 236, 240

Dünya 6, 9, 19, 78, 185, 187, 231, 236

düşünce 8, 16, 17, 21, 23, 25, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 54, 70, 71, 77, 107, 115, 123, 128, 143, 172, 175, 178, 185, 194, 197, 198, 205, 206, 207, 209, 210, 211, 212, 233

düşünür 7, 32, 33, 45, 71, 114, 135, 179

duygu 40, 77, 107, 197, 198

duygular 231

E

eğitim 41, 80, 103, 104, 133, 139, 142, 143, 154, 164

eğlence 10, 93, 161

ego 72

endişe 50, 60, 99, 100

enerji 57

evlilik 29, 80, 101, 110, 118, 192, 198, 199, 200

F

farkındalık 23, 38, 41, 78, 120, 126, 156, 170, 216

G
gözlem 37, 124, 125, 126, 174
gözlemci 71, 72, 175
güç 3, 22, 27, 79, 80, 86, 105, 106, 129, 151, 155, 157, 179, 191, 203, 219
güvenlik 21, 29, 34, 96, 117, 118, 183, 184
Güvensizlik 29, 232
güzellik 28, 54, 140, 217

H
hafıza 33, 51, 71, 163, 203, 211, 233
hakikat 25, 122, 123
Haset 5, 96, 97, 99, 103, 231
hastalık 101, 129, 209
Haz 5, 24, 27, 47, 52, 70, 95, 193, 194, 233
hırs 9, 60, 77, 82, 101, 114, 115, 116, 128

I
ilişki 19, 20, 32, 33, 62, 73, 80, 81, 110, 126, 158, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 181, 183, 185, 190, 192, 196, 198, 200
insanlık 20, 81, 95, 153, 181, 182
işbirliği 77, 148, 149, 150
iyilik 7, 56, 59, 154, 240

K
Kaçış 5, 47, 52, 84, 120, 124, 231
kaos 19
karmaşa 19, 21, 24, 51, 52, 60, 118, 127, 154, 161
keder 35, 89, 90, 92, 101, 121, 132, 135, 192, 216, 217, 235, 236
kendi 3, 7, 8, 10, 15, 16, 18, 19, 21, 25, 26, 27, 37, 38, 46, 47, 49, 60, 61, 62, 63, 69, 70, 77, 79, 81, 88, 90, 98, 103, 107, 110, 111, 113, 114, 117, 118, 119, 124, 127, 129, 139, 140, 141, 142, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 170, 171, 172, 173, 174, 183, 184, 186, 189, 191, 193, 194, 199, 200, 207, 209, 210, 214, 215, 216, 217, 218, 235, 236, 240
Kendine Acıma 5, 89, 90, 93
Kendini Bitirme 5, 130
kendinin farkında olmak 18, 122
Kendini Önemseme 73
kendini tanıma 7, 18, 20, 38, 139, 147, 174, 212, 215, 216, 236
Kıskançlık 5, 74, 96, 97, 99, 232
Kıyaslama 6, 116, 117, 145, 147, 231
kontrol 30, 51, 111, 121, 134, 146, 147
korku 28, 30, 46, 50, 54, 59, 60, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 75, 77, 78, 86, 92, 93, 97, 99, 100, 102, 106, 113, 114, 116, 143, 145, 147, 148, 170, 177, 183, 188, 190, 195, 200, 207, 232

M
meditasyon 45, 48, 213, 214, 215, 216, 236, 240
merhamet 75, 197
mutluluk 24, 25, 26, 27, 28, 29, 51, 94, 165, 192, 196, 206, 235

N
nefret 73, 77, 78, 80, 97, 98, 100, 155, 202, 219
neşe 27, 101, 140, 180

O
Öfke 5, 73, 74, 75, 77, 78, 82, 175, 231
Öğrenme 144, 203, 232, 234
ölüm 21, 37, 59, 67, 69, 71, 101, 118, 174, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 236
otorite 3, 11, 183, 209, 215, 217, 232, 240
özgürlük 45, 59, 60, 87, 209, 236, 240
Özgürlük 87, 142, 208, 209, 232, 235, 236

Özlem 5, 105, 110, 232
Öz Saygı 5, 112

P
para 30, 156, 179, 206

R
reenkarnasyon 210
Rekabet 6, 82, 116, 145, 146, 147, 148, 182, 231
ruhsal 3, 18, 71, 113, 209, 240

S
Sahiplenme 5, 96, 233
şartlanmak 131
şefkat 7, 182, 195, 197, 235
seks 10, 48, 50, 51, 70, 106, 161, 179, 192, 195, 196, 201
Sevgi 6, 23, 63, 77, 97, 102, 108, 149, 150, 177, 178, 180, 184, 188, 189, 190, 191, 192, 195, 197, 198, 199, 207, 233, 235
sezgi 8, 42, 95
şiddet 7, 68, 75, 76, 77, 79, 80, 81, 232
sıkıntı 67, 85, 86, 87, 88, 98, 101
soyutlanma 18, 73, 120, 122

T
Tanrı 6, 25, 45, 48, 62, 83, 101, 108, 109, 110, 120, 158, 183, 204, 206, 210, 211, 212, 219, 232
Tavır 122, 141, 231
Teknoloji 47, 234
tepki 33, 42, 68, 69, 71, 109, 152, 172, 174
tutku 27, 178, 201, 202, 203

U
uyum 30, 40, 41, 45, 46, 56, 131, 132, 133, 142, 146, 172, 190, 203
uyuşturucular 10, 47

Y
yalnızlık 35, 37, 53, 67, 91, 110, 111, 120, 121, 122, 123, 124, 174, 193
yaratıcı 46, 140, 143, 151, 170, 200, 209
yaşama 7, 10, 57, 61, 108
yaşam sanatı 8
yenilenme 50, 207

Z
zaman 8, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 26, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 39, 42, 43, 44, 45, 47, 52, 56, 58, 60, 62, 63, 69, 70, 72, 74, 76, 78, 79, 81, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 97, 98, 100, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 110, 115, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 131, 132, 134, 135, 139, 140, 141, 143, 144, 147, 149, 150, 152, 154, 155, 156, 157, 158, 161, 165, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 178, 179, 182, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 199, 203, 204, 205, 207, 208, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 237
zekâ 29, 36, 40, 41, 43, 46, 144, 152
zihin 17, 19, 21, 28, 41, 42, 44, 45, 48, 60, 62, 71, 72, 83, 86, 88, 106, 109, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 129, 134, 135, 142, 143, 150, 178, 179, 182, 189, 191, 194, 195, 203, 209, 211, 213, 215, 216, 217, 218, 219, 235

Krishnamurti

Hayatınızla NE Yapmak İSTİYORSUNUZ?

- İlişkiler hakkında
- Eğitiminiz, gelecekteki işiniz hakkında
- Hayatınızın tüm amacı hakkında

İnsanlar, birbirleriyle, aileleriyle, işleriyle, toplumla ve dünyayla olan ilişkilerinde hayatın amacını öğrenirler. Şartlanmalarının otoritesine boyun eğerek değil de ona dikkat ederek sevgi, seks, evlilik, iş, para, hırs ve rekabet hakkında kendileri için gerekenleri öğrenebilirler ve içlerindeki şiddeti değiştirerek dünyayı değiştirebilirler.

Kendiniz için şunları görün:

- Her korku, öfke, uyuşturuculara kaçış altı milyarla çarpılınca dünyayı oluşturur.
- Kendi zihinsel acımızı sona erdirirsek, dünyanın acısını etkileyebiliriz.
- Bize beceriler bir geçim sağlamamız için öğretilir, yaşamanın kendisi için değil.
- Hayatın amacı ve sevinci günlük hayatta düşündüklerinize, yaptıklarınıza ve hissettiklerinize dikkat ederek keşfedilir.

"Sistem Yayıncılık, bilgi ve sevginin temel değerler olduğu bir öğrenme ortamı oluşturmak için vardır."

GELİŞEN İNSAN GELİŞEN TOPLUM

Sistem Yayıncılık, Tarlabaşı Bulvarı, Utarit Sok. No: 7 Taksim-Beyoğlu / İSTANBUL
Tel: (0212) 293 83 72 pbx Faks: (0212) 293 66 71 E-posta: sistem@sistem.com.tr
www.sistem.com.tr